

POLSKA GOSPODARCZA TYGODNIK

1 9 3 6

Polina B

Właściciel: Czesław W. Jędrzejewski, ul. Chłopska 16, Warszawa

**POLSKIE
KOPALNIE SKARBOWE**

NA GÓRNYM ŚLĄSKU

SPÓŁKA DZIERŻAWNA
SPÓŁKA AKCYJNA
SOCIÉTÉ FERMIÈRE DES MINES
FISCALES DE L'ÉTAT POLONAIS
EN HAUTE-SILÉSIE.

CHORZÓW I G. ŚL.

RYNEK, L. 915

TELEFON 409-01

SPRZEDAŻ

WĘGLA, KOKSU, BRYKIETÓW I SIARCZ. AMONU

Z KOPALN. „KRÓL, BIELSZOWICE, KNURÓW”

ADR. TELEGR. SKARBOFERME CHORZÓW

POLSKA GOSPODARCZA

TYGODNIK, WYDAWANY PRZY POPARCIU MINISTERSTWA PRZEMYSŁU I HANDLU
ORAZ MINISTERSTW: SKARBU, ROLNICTWA I REF. ROLN., KOMUNIKACJI, POCZT I TELEGRAFÓW

WYCHODZI W SOBOTY

TREŚĆ ZESZYTU

	STR.		STR.
REGULACJA SŁUŻEBNOŚCI — <i>AL. OKOŁOWICZ</i>	75	CLA ORAZ REGLAMENTACJA	98
KRONIKA GOSPODARCZA:		KOMUNIKACJA I TRANSPORT	99
DEKRETY GOSPODARCZE	80	Zakończenie akcji obniżki taryf towarowych — <i>S. P.</i>	
Podatek od nieruchomości — <i>W. Wierzchowski</i>		ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE	99
Nowelizacja przepisów o podatku od kapitałów i rent — <i>K.</i>		POCZTA I TELEGRAF	100
Zmiana ordynacji podatkowej — <i>Achilles Kosenkrantz</i>		KRONIKA TYGODNIOWA:	
Opodatkowanie zapalniczek — <i>L.</i>		PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ	100
Uregulowanie stosunków w przemyśle naftowym — <i>H. S. F.</i>		TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓLKACH AKCYJNYCH	100
Nowelizacja przepisów o rozbudowie miast — <i>St.</i>		SKARBOWOŚĆ I FINANSE:	
Obniżenie składek w ubezpieczeniach społecznych — <i>K.</i>		PODATKI I OPŁATY	101
Konwersja państwowych pożyczek wewnętrznych — <i>J. Ł.</i>		Komisja Podatkowa — <i>K. S.</i>	
Uporządkowanie zobowiązań spółdzielni rolniczych — <i>M. Wierusz-</i>		AKCZY I MONOPOLE	102
<i>Kowalski</i>		PIENIĄDZ I KREDYT	102
Przedsiębiorstwa zbierania i udzielania informacji — <i>S. B. C.</i>		RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH	103
Nowelizacja przepisów o likwidacji stosunków z weksli — <i>S. B. C.</i>		Z BANKU POLSKIEGO	104
Nowelizacja przepisów o kosztach sądowych — <i>B.</i>		PRZEGLĄD ZAGRANICZNY:	
SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH	94	KRONIKA ZAGRANICZNA:	
GÓRNICWO I PRZEMYSŁ:		STANY ZJEDNOCZONE AM.	105
PRZEMYSŁ NAFTOWY	96	NIEMCY	107
HUTNICTWO	96	CHINY	107
BUDOWNICTWO	96	Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH	108
ROLNICTWO	96		
HANDEL:			
HANDEL ZAGRANICZNY	97		
KRAJOWE RYNKI TOWAROWE	97		
RYNEK AKCYJNY	98		

REGULACJA SŁUŻEBNOŚCI

AKCJA scalenkowa usuwa szachownicę rozrzuconych po terenie wsi działek, należących do poszczególnych gospodarzy tytułem własności i przez nich użytkowanych. Prawo własności i prawo użytkowania są tu połączone w jednych rzeczach¹⁾. Akcja znoszenia praw serwitutowych usuwa innego rodzaju zjawiska, a mianowicie rozbieżność posiadania prawa własności i prawa użytkowania na dany obszar użytków przez różne osoby, przez dwie przeciwstawne sobie strony prawne, z których jedną jest zwykle właściciel większego majątku — dawny pan ze stosunku pańszczyźnianego, a drugą — gromada włościańska, grupa włościan lub poszczególny włościanin. Prawo serwitutowe nie jest

prawem osobistym, lecz prawem realnym, tak samo jak prawo własności, wymagające zabezpieczenia hipotecznego lub w innych równowartościowych i równoznacznych dokumentach urzędzenia włościańskiego, a mianowicie w t. zw. tabelach likwidacyjnych, nadawczych i t. p., wydanych wobec braku hipotek włościańskich przy uwłaszczeniu włościan. Prawa serwitutowe są przeto przywiązane do danych gruntów drobnorolniczych, przeważnie włościańskich, określanych w stosunku do tych praw w naszym ustawodawstwie jako „dziedzina władząca“ oraz z drugiej strony do odpowiedniego obszaru użytków wielkiej własności, jako do „dziedziny służebnej“.

Dość licznie występuje jednak jeszcze inna pod względem prawnym kategoria praw serwitutowych, będących właściwie prawem wspólnego użytkowa-

¹⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza“ zesz. 49/1935, str. 1543.

nia przez dwór i wieś użytków pastwiskowych, stajniących wspólną własność obu stron, oraz rozmaite inne mniej lub więcej pokrewne temu stosunki służebnościowe, jak np. prawo włościńskie do koszenia traw na pewnych obszarach bezdrzewnych w często skomplikowanej konfiguracji pomiędzy drzewostanami dworskimi (sianokosy leśne). W Małopolsce są tego rodzaju użytki znane jako „łaki z użytkowaniem leśnym“ (określenie hipoteczne: *Wiese mit Waldnutzung*).

Już te przykłady dają pewne pojęcie o dość bogatej różnorodności i różnaitości zjawisk służebnościowych pod względem prawnym, utrudniającej nieraz ich rozwikłanie przy likwidacji, gdyż przy nadawaniu lub powstawaniu praw serwitutowych nie trzeszczono się o kategorie prawne, które w okresie przed uwłaszczeniem były inaczej pojmowane i nie miały stanowić podstawy do reformy rolnej w dzisiejszym znaczeniu.

Samo powstawanie praw serwitutowych na rzecz włościńskich i im podobnych drobnych rolników jest poniekąd wyrazem powszechnego przekonania, a w szczególności ówczesnego ziemiaństwa, że obszary gospodarstw włościńskich nie są dostatecznie duże, aby wystarczały do utrzymania rodziny włościńskiej i jednoczesnych różnych jej świadczeń na rzecz dworu, który był zainteresowany w tem, by świadczenia te były możliwie wydatne. Dlatego też uważano za zjawisko zupełnie naturalne życiowo, że włościńszanin oprócz ziemi, wydzielonej do jego własnego użytku w gospodarstwie, otrzymywał nadto korzyści gospodarcze, w miarę potrzeby różne, czy to w prawie pasania lub brania siana i paszy na gruntach dworskich, czy też otrzymywania budulca, drzewa opałowego i t. p. z lasów dworskich, ale wszystko w rozmiarach ściśle zgóry określonych, co znajdowało wyraz w ustaleniu nie tylko samego prawa, ale i jego rozmiarów użytkowych celem przysporzenia danym gospodarstwom drobnorolniczym tych dodatkowych możliwości i korzyści rolniczych, bez których nie mogłyby trwale istnieć w warunkach ogólnego układu gospodarki naturalnej.

Przy ustalaniu, modyfikowaniu, ograniczaniu lub rozszerzaniu praw służebnościowych ścierały się z sobą zasadniczo wzajemnie sprzeczne interesy obu stron, co potęgowało się w miarę rozwoju gospodarki kapitalistycznej pieniężnej i w miarę zanikania elementów gospodarki naturalnej. Po rozgraniczeniu uwłaszczeniowem dworu od wsi wspólny interes, rozumiany przez dwór i będący podstawą faktyczną dawnego gorszego lub lepszego współżycia, ostatecznie rozszczepiono na dwa interesy, przeciwne sobie społecznie i gospodarczo, łagodzone jedynie tam, gdzie osobiste walory kulturalne i głębsze rozumienie zjawisk społecznych torowały drogi do wzajemnego rozumienia się i odpowiedniego postępowania.

To trwale, corocznie powtarzające się korzystanie z praw serwitutowych stanowiło tło czy też przyczynę chronicznego zaognienia stosunków między dworem a wsią. To zostało wykorzystane przez zaborcze władze rosyjskie i nawet austriackie do mącenia spokoju społecznego na wsi polskiej, aby nie dopuszczać do wspólnych wystąpień politycznych i powstańczych całej wsi.

Nie było zaognień serwitutowych tylko w b. dzielnicy pruskiej, gdzie władze rozumiały konieczność uregulowania stosunków serwitutowych jednocześnie

z uporządkowaniem, w związku z uwłaszczeniem i znoszeniem pańszczyzny, całokształtu zagadnień między wsią a dworem. Toteż w tej części Rzeczypospolitej sprawa serwitutowa w powyższym znaczeniu nie istnieje.

W b. zaborze austriackim wydano ustawę, umożliwiającą uregulowanie spraw serwitutowych niezależnie od ustaw i zarządzeń uwłaszczeniowych, ale ustawa ta uwarunkowana została przepisami zbyt biurokratycznymi — tak, że wykonanie było naogólnie i opóźnione, a ustalenie ekwiwalentów na rzecz włościńskich za znoszone prawa serwitutowe — nie zawsze słuszne.

Na tem tle powstała już po wojnie, gdy przyznana nam część Śląska Cieszyńskiego przeszła w ręce władz polskich, znana sprawa „rewizji likwidacji“ serwitutowych pastwiskowych górskich w Beskidzie Śląskim, t. zw. „szalańniczych“, w dobrach leśnych b. arcyksiężęcej Komory Cieszyńskiej.

Władze austriackie ustaliły ekwiwalenty zasadniczo dość sumiennie i starannie, ale przyznały z tego góralom tylko 50%, motywując tem, że po przeprowadzeniu meljoracji będą mogli utrzymywać i wypasać takie same ilości owiec i bydła, jak przedtem, gdyż wydajność zmeljorowanych pastwisk podwoi się. Minęło jednak wiele dziesiątków lat, a meljoracji nie przeprowadzono, ani nie dano w tym kierunku jakichś możliwości. Górale zredukowali stany owiec i bydła, a gospodarczo podupadli i czuli się pokrzywdzeni. Współczesne ich pokolenie zwróciło się w sprawie tej krzywdy do władz polskich i w wyniku wydano w 1922 r. specjalną ustawę (następnie znowelizowaną) „o rewizji likwidacji“ tych serwitutowych. W wyniku całej akcji przyznano dawnym uprawnionym gospodarstwom — a raczej współczesnym, częściowo już nader rozdrobnionym, powstałym z tych dawnych — dodatkowo jeszcze 25% ekwiwalentów. Ponieważ nie można już było przyznać ich w pastwiskach w naturze — przyznano dodatkowe ekwiwalenty w gotówce, utworzono z nich odrębny fundusz w wysokości ok. zł 930 000, przeznaczony do użytkowywania corocznych jego odsetków na różne meljoracje na gruntach, dawniej uprawnionych serwitutowo, powołano specjalną ustawą śląską do życia spółki szalańnicze (pastwiskowe górskie) oraz związek tych spółek pod nadzorem Śląskiej Izby Rolniczej i Wojewody, a fundusz oddano do dyspozycji związku na cele meljoracyjne.

Służebności istnieją w Małopolsce we wszystkich powiatach, nie są jednak statystycznie ujęte — tak, że podanie ich ilości i zobrazowanie rozłożenia geograficznego jest narazie trudne. W każdym razie nie stanowią one tu sprawy tak zaognionej jak w b. zaborze rosyjskim. Sprawa serwitutowa występuje tu w formie stosunkowo łagodnej, a rozmiary uprawnień serwitutowych są często, zwłaszcza na zachodzie, zupełnie nikłe.

W zaborze rosyjskim sprawy serwitutowe ciążyły boleśnie zarówno na dworze, jakoteż na uprawnionych, ciągle budziły niesnaski i spory, rozstrzygane przez rosyjskie urzędy i komisarzy do spraw włościńskich, o co właśnie chodziło, gdyż dawało to powody do wygrywania włościńskich przeciwko polskiemu przeważnie ziemiaństwu i do ich zbliżania do rządów caratu. Pod temi kątami widzenia zapadały zależnie od okoliczności i nastrojów ziemianina

lub włościan, bądź szlachty zaściankowej, decyzje władz. Po wojnie nastąpiło naogół znaczne uspokojenie w dziedzinie służebnościowej. Nie usuwało to jednak sprawy samej i dlatego obok innych zagadnień reformy rolnej należało conajrychlej przystąpić do jej uregulowania.

Jako jedna z dziedzin reformy rolnej ma regulacja serwitutów nie tylko znaczenie racjonalnego uporządkowania stosunków prawnych na wsi, likwidując mieszane postaci własności, ograniczonej obcem prawem użytkowania, względnie formy użytkowania, ograniczonego obcem prawem własności, lecz ma jednocześnie doniosły wpływ gospodarczy.

Każda ze stron otrzymuje możność zupełnie swobodnego dysponowania i działania gospodarczego, nie potrzebuje już liczyć się i ewentualnie układać się ze stroną przeciwną, może przeprowadzać ulepszenia, jak meljoracje w ścisłym i ogólnym znaczeniu, bardziej racjonalne systemy gospodarki i t. p., co niewątpliwie wpływa na podniesienie produkcji rolniczej względnie dobrobytu gospodarzy. W ten sposób akcja serwitutowa pociąga za sobą na tym specjalnym odcinku analogiczne skutki jak scalenie gruntów w stosunku do własnych gruntów gospodarstwa. Jest ona zarazem swego rodzaju akcją parcelacyjną, od której różni się bezgotówkowością nabycia ziemi przez włościan za cenę ich praw służebnościowych. Łączy przeto w sobie ta akcja dodatnie strony zarówno scalenia, jakoteż parcelacji, po większa bowiem obszar gruntów własnych drobnych rolników i daje im możność ulepszania gospodarki.

Regulacja serwitutów usuwa wielką sposobność do swoistej „kradzieży“, czyli do wzięcia w lesie nieco więcej budulca bądź drzewa opałowego, aniżeli się należy, do wykoszenia nienależnych ilości traw lub do przywłaszczenia innych korzyści, do których — zdaniem właściciela „dziedziny służebnej“ — nie posiada prawa „dziedzina władająca“. Utrudnienie powszechnego i tak łatwo powstającego „brania za wiele“ umoralnia, zmniejsza pieniactwo, ilość spraw sądowych.

Pierwsze prace serwitutowe podjęto w 1919 r. na podstawie przepisów przedwojennych.

Pierwszą polską ustawę serwitutową wydano w 1920 r., ale tylko dla b. Królestwa Kongresowego. W 1922 r. wydano 2 ustawy: jedną — z dn. 7/IV, nowelizującą ustawę z 1920 r. odpowiednio do zaważonych trudności w jej stosowaniu, i drugą — z dn. 10/I, rozciągającą ustawę z dn. 7/V 1920 r. o likwidacji serwitutów na terenie b. Królestwa Kongresowego na województwa wschodnie (z wyjątkiem Wileńszczyzny), z odpowiedniami dla tych terenów zmianami, uwzględniającymi odmienne warunki gospodarcze i rodzaje serwitutów.

Na mocy tych ustaw prowadzono akcję likwidacyjną aż do 1927 r., kiedy to zastąpiono je dwiema zupełnie nowymi ustawami, a właściwie rozporządzeniami Prezydenta Rzplitej z mocą ustawy — z dn. 1/II 1927 r., wraz z wykonawczymi przepisami. Uproszczone przytem postępowanie, a jednocześnie ulepszone sposoby szacowania i ustalania wartości gospodarczej służebności, określania ekwiwalentów i t. p. Jedną z tych ustaw dotyczyła znowu województw centralnych, prócz wschodniej części woj. białostockiego, a druga — województw wschodnich i wyłączonej z pierwszej części woj. białostockiego.

Nadto wydano w 1927 r. nowe przepisy w sprawie opłat i świadczeń przy znoszeniu służebności — osobno dla obu grup województw, w roku zaś następnym — przepisy o uprawnieniach służby folwarcznej, tracącej pracę w związku ze zniesieniem służebności, o ustalaniu wartości drzewostanów przy znoszeniu służebności w trybie przymusowym i niektóre inne.

W myśl ustaw z 1927 r. ulegają zniesieniu na podstawie umowy, a więc dobrowolnie, albo przymusowo, służebności, wynikające z urzędzenia ziemskiego włościan i rolników, zrównanych z włościanami. Na podstawie omawianych ustaw winny być również dokonywane podziały wynagrodzenia za znoszone służebności, podziały pastwisk różnego rodzaju, obciążonych służebnościami, oraz niezbędne zamiany gruntów w związku ze znoszeniem służebności.

Aby oświetlić różnice w uregulowaniu akcji likwidacyjnej w obu powyższych grupach województw, podajemy odmienne określenia, zawarte w p. 2 art. 1 obu ustaw.

Rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 1/II 1927 r. o zniesieniu służebności w woj.: kieleckim, lubelskim, łódzkim, warszawskim oraz w zachodniej części woj. białostockiego mówi w tym punkcie o „podziale pastwisk, zwanych wspólnymi z dworem, i wygonów dworskich, na których osady tabelowe mają służebności pastwiskowe“, a także rozporządzenie z tejże daty o zniesieniu służebności w woj.: wołyńskim, poleskim, nowogródzkim, wileńskim i we wschodniej części woj. białostockiego wylicza „podział pastwisk, zwanych wspólnymi wygonami, leśnych sianokosów i pastwisk we wspólnym użytkowaniu“. Bliższy opis tych swoistych rodzajów serwitutowych pomijamy.

Dowodem istnienia, postaci i rozciągłości serwitutów jest w woj. wschodnich ujawnienie ich w aktach, dotyczących uwłaszczenia, lub w innych dokumentach urzędowych, a w woj. centralnych — wpis w tabeli likwidacyjnej lub nadawczej, przyczem w razie ich zaginięcia fakt istnienia wpisów winien być udowodniony przy pomocy innych dokumentów.

Przedstawicielami „dziedzin władających“ są przedstawiciele: w woj. wschodnich — samodzielnych gospodarstw, uprawnionych do korzystania ze służebności, w województwach zaś centralnych — osad tabelowych tak samo uprawnionych, i to niezależnie od tego, czy służebności zostały nadane indywidualnie poszczególnym gospodarzom, grupom gospodarstw, czy też łącznie wszystkim gospodarstwom wsi, miasta lub miasteczka względnie osady.

Od serwitutów, wynikających z urzędzenia ziemskiego względnie uwłaszczenia włościan i rolników, zrównanych z włościanami, należy odróżniać serwituty gospodarcze zwykle, jak uprawnienia do czerpania wody, pojenia bydła, kopania piasku, gliny, wapienia i innych materiałów, do przegonu i przejazdu i t. p., gdyż te służebności nie mają charakteru socjalnego, a są koniecznością, wynikającą z warunków terenu lub z położenia geograficznego, i powstają albo zwyczajowo przy współzyciu sąsiadów albo też umownie przy regulacji wzajemnej stosunków gospodarczo-sąsiedzkich, np. przy podziale nieruchomości ziemskiej na części.

Tęgo rodzaju serwituty istnieją wszędzie, nawet w najbardziej porządnie uregulowanych pod względem agrarnym krajach zachodnich. Ustawy z 1927 r.

Służebności zniesione w okresie 1919 ÷ 1934

L. a t a	P r z y m u s o w o				U m o w n i e				P r z y m u s o w o i u m o w n i e r a z e m										
	Liczba miejscowości	Liczba upraw nionych gospodarstw ¹⁾	Obszar wyzna grodzienia ha	Wynagrodzenie w gotówce zł	Liczba miejscowości	Liczba upraw nionych gospodarstw ¹⁾	Obszar wyzna grodzienia ha	Wynagrodzenie w gotówce	Liczba miejscowości	Liczba upraw nionych gospodarstw ¹⁾	Obszar wyzna grodzienia ha	Wynagrodzenie w gotówce							
	I.	—	W	E	D	Ł	U	G		L	A	T							
1919	—	—	—	—	8	121	274·8	—	—	8	121	274·8							
1920	—	—	—	—	18	152	332·1	—	—	18	152	332·1							
1921	1	20	26·3	—	55	1 422	4 748·4	—	—	56	1 442	4 774·7							
1922	13	285	295·3	—	70	1 275	4 867·1	—	—	83	1 560	5 162·4							
1923	14	298	600·8	—	78	1 757	4 896·3	Mk. 480 000	—	92	2 055	5 497·1							
1924	26	473	897·8	—	152	3 339	8 994·7	zł 1 409	—	178	3 812	9 892·5							
1925	35	1 089	1 083·9	2 626	241	6 225	15 761·2	—	—	276	7 314	16 845·1							
1926	67	2 427	4 426·4	—	526	14 651	46 339·7	—	—	593	17 078	50 766·1							
1927	86	4 038	9 703·8	—	872	22 973	76 091·3	zł 3 000	—	958	27 011	85 795·1							
1928	381	17 112	45 350·3	326 072	815	22 341	55 298·5	zł 511 195	—	1 196	39 453	100 648·8							
1929	405	18 964	55 402·6	411 302	603	15 068	38 990·1	zł 350 990	—	1 008	34 032	94 392·7							
								\$ 1 180	—										
1930	353	16 772	37 079·6	653 488	690	16 839	38 898·8	zł 117 204	—	1 043	33 611	75 978·4							
								Mk. 1 000	—										
1931	410	20 129	27 611·1	425 539	470	12 528	18 195·6	zł 62 285	—	880	32 657	45 806·7							
								Rub. zł. 250	—										
1932	324	16 713	27 027·0	198 838	354	8 692	11 413·7	zł 16 517	—	678	25 405	38 440·7							
1933	156	7 344	7 640·3	332 812	197	4 771	9 226·7	zł 19 170	—	353	12 115	16 867·0							
1934	93	5 444	5 798·0	80 254	123	3 669	4 825·2	zł 15 606	—	216	9 113	10 623·2							
Razem:	2 364	111 108	222 943·2	2 430 931	5 272	135 823	339 154·2	zł 1 097 376	—	7 636	246 931	562 097·4							
								Mk. 481 000	—										
								\$ 1 180	—										
								Rub. zł. 250	—										
	II.	—	W	E	D	Ł	U	G		W	O	J	E	W	Ó	D	Z	T	W
Warszawskie . . .	324	3 943	7 270·0	456 696	1 052	11 741	35 896·0	zł 778 831	—	1 376	15 684	43 166·0	zł 1 235 527						
Łódzkie . . .	149	2 984	6 000·8	124 333	777	14 790	47 561·2	zł 99 967	—	926	17 774	53 562·0	zł 224 300						
Kieleckie . . .	231	7 751	12 073·2	450 538	659	14 869	39 987·7	zł 71 660	—	890	22 620	52 060·9	zł 522 198						
Lubelskie . . .	294	11 778	55 506·6	607 495	649	18 702	73 153·1	zł 47 976	—	943	30 480	128 659·7	zł 655 471						
Białostockie . . .	285	10 466	10 162·6	674 398	764	12 131	27 315·5	zł 87 617	—	1 047	22 597	57 478·1	Mk. 481 000						
								Mk. 481 000	—										
Wileńskie . . .	270	6 877	7 307·9	—	745	15 849	20 873·5	—	—	1 015	22 726	28 181·4	—						
Nowogródzkie . . .	451	28 086	26 280·5	89 390	255	11 262	18 016·4	zł 2 975	—	706	39 348	44 296·9	zł 92 365						
Poleskie . . .	254	25 063	62 910·6	22 099	139	13 295	38 021·2	zł 100	—	393	38 358	100 931·8	zł 22 199						
Wołyńskie . . .	108	14 160	35 431·0	5 982	232	23 184	38 329·6	zł 8 250	—	340	37 344	73 760·6	zł 14 232						
								\$ 1 180	—										
								Rub. zł. 250	—										
Razem:	2 364	111 108	222 943·2	2 430 931	5 272	135 823	339 154·2	zł 1 097 376	—	7 636	246 931	562 097·4	zł 3 528 307						
								Mk. 481 000	—				Mk. 481 000						
								\$ 1 180	—				\$ 1 180						
								Rub. zł. 250	—				Rub. zł. 250						

przewidują jednak możliwość likwidacji i tych serwitutów w trybie przymusowym, ale tylko wówczas, gdy korzyści gospodarcze, osiągnane z tego rodzaju służebności, mogą być przy uwzględnieniu miejscowych warunków odpowiednio zastąpione.

Wynagrodzenie za zniesienie służebności (ekwiwalent) winno być według ustaw polskich wydzielone: przy służebnościach pastwiskowych — w użytkach rolnych lub w gruntach spod lasu bez rosnącego na nim drzewostanu, a za służebności leśne, czyli za opałowe, budulcowe, zbierania posuszu i ściółki — wraz z drzewostanem. Możliwe są tu jednak za zgodą obu stron i inne załatwienia. Wynagrodzenie pieniężne dopuszczalne jest tylko wyjątkowo w wypadkach, ściśle przez ustawę określonych. Wynagrodzenie w użytkach może być w razie konieczności, z uwagi na miejscowe stosunki agrarne, wydzielone na wspólną własność indywidualnie uprawnionych gospodarstw, a winno być tak wydzielone za serwituty,

należące do wszystkich lub do danej grupy gospodarstw, o ile nie przeprowadza się jednocześnie scalenia w danej wsi.

Przymusowe zniesienie serwitutów następuje na wniosek zainteresowanych stron lub z urzędu w wypadkach, gdy na danych terenach wsi lub obciążonych serwitutami odbywa się przebudowa ustroju rolnego lub przeprowadzane są meljoracje, oraz gdy przeprowadza się urządzenie gospodarstwa leśnego, a od ustalonego przez ustawę terminu dn. 1 stycznia 1930 r. — już wogóle w stosunku do wszystkich służebności, podlegających zlikwidowaniu w myśl ustawy.

Gdy likwidacja serwitutów jest szczególnie trudna z uwagi na wielką liczbę uprawnionych lub gdy chodzi o konieczność bardzo szybkiego działania w związku z innymi akcjami naprawy ustroju rolnego, jak scalenie, parcelacja i t. p., może być zastosowane postępowanie uproszczone, prowadzone w tym

¹⁾ Liczby gospodarstw dla województw centralnych należy uważać za osady tabelowe, dla województw wschodnich — za gospodarstwa faktyczne.

wypadku przez specjalnego komisarza służebnościowego, ustanowionego dla danego terenu obecnie przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych, i niezależnego od lokalnych władz ziemskich.

Koszty postępowania pokrywane są ze specjalnych opłat, ustalanych przez Ministra Rolnictwa i Reform Rolnych z możliwością ich kredytowania. Koszty te obciążają strony zainteresowane zgodnie z umową między niemi zawartą, a przy postępowaniu przymusowym lub przy braku tego warunku w umowie — obie strony po połowie. Prócz opłat pieniężnych strony ponoszą świadczenia w naturze, również ustalone przez Ministra, i ściągane od osób, uchylających się od tego, jak bezsporne należności skarbowe.

Należy podkreślić, że polskie władze ziemskie, doceniając znaczenie akcji likwidacyjnej serwitutów, stale dążyły do możliwego obniżenia tych opłat, zwłaszcza w okresie przesilenia gospodarczego — tak, że opłaty zostały już kilkakrotnie obniżone. Opłaty zaś, dawniej w czasie lepszej konjunktury wymierzone, zostały obniżone w związku z akcją oddłużeniową.

Dotychczasowe wyniki działalności likwidacyjnej serwitutów w okresie do końca 1934 r. według lat i województw przedstawia następujące zestawienie:

(p. tablicę obok — na str. 78)

Akcja serwitutowa, rozpoczęta jeszcze w 1919 r. na podstawie dawnych przedwojennych przepisów, dopuszczających tylko dobrowolną likwidację (umowną), rozwijała się w pierwszych latach bardzo powoli. Ustawy z lat 1920 i 1922 nie dawały jeszcze możliwości większego rozwoju. Dopiero po wydaniu ustaw w 1927 r. akcja nabrała niebywałego do tego czasu rozmachu, który trwał aż do 1930 r. włącznie. W następnych latach wyniki były coraz mniejsze, a to naskutek wyczerpywania się spraw służebnościowych. Do 1935 r. zniesiono mniej więcej 80% wszystkich praw serwitutowych w b. zaborze rosyjskim

(w województwach centralnych i wschodnich). Pozostałe 20% będą mogły być zlikwidowane w ciągu kilku lat najbliższych. Istnieją jednak ku temu przeszkody, tkwiące nie tylko w warunkach przesilenia gospodarczego i trudnościach finansowych ludności, lecz również w samym charakterze pozostałych spraw, a mianowicie w braku dokumentów, w niezrozstrzygniętych sporach sądowych, w małej docukliwości tych uprawnień serwitutowych i t. p.

Największe liczby miejscowości, w których zlikwidowano służebności, wykazują woj.: warszawskie, białostockie i wileńskie — przy stosunkowo mniejszych liczbach gospodarstw, objętych akcją, i przy mniejszych obszarach ekwiwalentów, co charakteryzuje tu zasięg służebności. Największe liczby gospodarstw objęła akcja w woj.: nowogródzkim, poleskim i wołyńskim, a pod względem wielkości ekwiwalentów pierwsze miejsce zajęło, jak dotąd, woj. lubelskie, w którym likwidowano wielkie objekty w trybie uproszczonym.

Ogólna ocena wyników prac polskich władz agrarnych oraz innych czynników państwowych, współdziałających w tem, winna być niewątpliwie nader dodatnia. Usunięto wielką masę chronicznych ognisk zapalnych w stosunkach społecznych wsi. Drobnym rolnikom oddano w bezsporne władanie prawie 600 tys. ha różnych użytków, powiększono obszary drobnych gospodarstw przeciętnie o przeszło 2 ha, co łącznie z akcją parcelacyjną, z uwłaszczeniem drobnych użytkowników i dzierżawców, z akcją scaleniową i t. p. ma doniosłe znaczenie — tem bardziej, że — gdzie się to tylko dało — połączono znoszenie służebności z ogólną na danym terenie przebudową lokalnego ustroju rolnego. Pod temi względami prześcignęliśmy wszystkie nasze dawne smutnej pamięci rządy zaborcze.

Al. Okołowicz

KRONIKA GOSPODARCZA

NOWY MINISTER KOMUNIKACJI. — Pan Prezydent Rzeczypospolitej pismem z dn. 14/I r. b. mianował P. Pułk. dypl. Juljusza Ulrycha Ministrem Komunikacji.

Ustępujący po 3½-letniej pracy na stanowisku Ministra Komunikacji Pan Inż. Michał Butkiewicz odznaczony został przez Pana Prezydenta wielką wstęgą orderu „Polonia Restituta“.

* * *

Nowomianowany Minister Komunikacji Pan Pułk. Juliusz Ulrych jest jednym z najwybitniejszych przedstawicieli ruchu niepodległościowego i obozu Marszałka Józefa Piłsudskiego. Urodzony dn. 9/IV 1888 r., uczęszczał do szkół średnich w Kaliszu, początkowo do rosyjskiej szkoły realnej, a następnie, po strajku szkolnym, do polskiej szkoły handlowej. Brał już wówczas udział w pracach młodzieży niepodległościowej, należąc do ściśle zakonspirowanego grona członków organizacji „Przyszłość“ (Pet). W 1905 r. był jednym z głównych organizatorów strajku szkolnego w Kaliszu. Po ujawnieniu przez rząd rosyjski jego działalności niepodległościowej w Narodowym Związku Robotniczym uchodził do Krakowa, gdzie po uzyskaniu świadectwa dojrzałości w gim-

nazjum św. Anny wstępuje na wydział prawa Uniwersytetu Jagiellońskiego.

W okresie studjów uniwersyteckich odgrywa wybitną rolę w życiu młodzieży, jako jeden z przywódców ruchu niepodległościowego, pracując w Związku Młodzieży Narodowej „Zet“, następnie w Związku Polskiej Młodzieży Niepodległościowej „Zarzewie“. Z chwilą powstania organizacji wojskowych wstępuje do Drużyn Strzeleckich, wkrótce obejmując stanowisko pierwszego komendanta okręgu krakowskiego. Od tej chwili pracę wojskową łączy z pracą polityczną. W lipcu 1914 r. uzyskuje absolutorjum na wydziale prawa i administracji, a w sierpniu wychodzi z Krakowa w szeregach Pierwszej Brygady. W walkach Pierwszej Brygady bierze udział w randze podporucznika — komendanta plutonu. W bitwie pod Krzywopłotami zostaje ranny. Komendant Józef Piłsudski niejednokrotnie wysyła go jako swego emisarjusza do prac w P.O.N. (Polska Organizacja Narodowa), departamentu wojskowego N.K.N. i P.O.W.

Za odmowę złożenia przysięgi internowany zostaje w Beniaminowie, poczem — po odzyskaniu wolności — wraca w rodzinne strony do Kalisza, gdzie bierze udział w pracach tajnych P.O.W.

W czasie rozbrajania Niemców tworzy przy kaliskim okręgu P. O. W. sztab wojskowy Ziemi Kaliskiej, łączący wszystkie

organizację, i formuje pierwsze oddziały Pułku Kaliskiego. Jako dowódca baonu tego pułku bierze udział w walkach na froncie w Małopolsce Wschodniej i na froncie litewsko-białoruskim.

W marcu 1920 r. rozkazem Naczelnego Wodza zostaje mianowany Szefem Ekspozytury M. S. Wojsk., powołanej do formowania oddziałów sprzymierzonych ukraińskich i innych, które następnie walczą po stronie Polski.

Po zakończonej wojnie pełni obowiązki Szefa Wydziału w Oddziale II, a następnie Zastępcy Szefa Oddziału II Sztabu Generalnego.

W 1923 r. kończy Wyższą Szkołę Wojenną, poczem obejmuje stanowisko Szefa Sztabu tworzącego się Korpusu Ochrony Pogranicza, oddając ogromne usługi sprawie pacyfikacji naszego pogranicza wschodniego. W przeddzień przewrotu majowego melduje się u Marszałka Piłsudskiego w Sulejówku, który zastrzymuje go do swej dyspozycji, mianuje swoim oficerem sztabu, a następnie Szefem Biura Komitetu Obrony Państwa.

W latach 1927 ÷ 28 pełni obowiązki pierwszego Dyrektora Państwowego Urzędu W. F. i P. W., realizując w myśl wskazówek Marszałka Piłsudskiego postulaty Jego w dziedzinie wychowania fizycznego i przysposobienia wojskowego młodzieży, oraz stwarzając po raz pierwszy w Polsce pełną koncepcję orga-

nizacji sportu polskiego z punktu widzenia potrzeb Państwa. Na życzenie Marszałka Piłsudskiego, jako dyrektor powyższej instytucji, przywrócił do życia ideę ogrodów jordanowskich dla dzieci i pchnął ją na nowe tory rozwoju.

W latach 1929 ÷ 1930 dowodzi 36 p. p. Legji Akademickiej, poczem odchodzi do prac kwatermistrzowskich na stanowisko Szefa Oddziału IV Sztabu Głównego, na którym pozostaje 4 lata. W oddziale tym koncentrują się wszystkie zagadnienia komunikacyjne, związane z obroną kraju. P. Plk. Ulrych w ciągu czteroletniej pracy na tem stanowisku dokładnie zaznajomił się z działalnością Ministerstwa Komunikacji.

Na jesieni 1934 r. zostaje mianowany Zastępcą II Wiceministra Spraw Wojskowych i Szefa Administracji Armji, na którym to stanowisku pozostawał do ostatniego czasu.

W pracy społecznej bierze udział jako długoletni Prezes Związku Polskich Związków Sportowych, Prezes Centralnego Towarzystwa Ogrodów Jordanowskich oraz Członek Prezydium Rady Naczelnej Towarzystwa Przyjaciół Młodzieży Akademickiej.

Z odznaczeń polskich posiada: order „Virtuti Militari“, Krzyż Niepodległości, krzyż oficerski orderu Polonia Restituta, 4-krotnie Krzyż Walecznych, dwukrotnie Złoty Krzyż Zasługi i inne.

DEKRETY GOSPODARCZE

PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI

Grunty, budynki i inne budowle są nieruchomościami, które — w myśl postanowień art. 1 dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 14/I 1936 r. — podlegać będą podatkowi od nieruchomości. Inne tylko będą kryterja dla przedmiotów, położonych w miastach, a inne dla przedmiotów, położonych na obszarze gmin wiejskich.

Jednostką podatkową nazywano w praktyce — co obecnie zostało przejęte do dekretu — przedmiot lub przedmioty, od których dokonywano oddzielnego wymiaru podatkowego. Otóż, za taką jednostkę w odniesieniu do podatku od nieruchomości art. 3 uznaje w miastach nieruchomość, należącą do jednej osoby lub kilku osób w częściach t. zw. idealnych, lecz nieprzedzieloną ulicą, placem, zaułkiem lub cudzą własnością. Zatem części budynków, posiadające ściśle określone granice, będące własnością różnych osób (np. parter należy do A, a piętro tego samego jednopiętrowego budynku do B), stanowiąc będą oddzielne jednostki podatkowe.

W miastach wymierzony będzie podatek od nieruchomości od: a) wszelkich budynków lub budowli, albo ich części wraz z gruntami, na których zostały wzniesione, i gruntami między budynkami lub budowlami, b) wszelkich gruntów niezabudowanych o powierzchni do 5 000 m² — bez względu na sposób użytkowania, c) od wszelkich gruntów niezabudowanych o powierzchni, przekraczającej 5 000 m², gdy nie są stale użytkowane jako pola uprawne, łąki, pastwiska, sady, ogrody, lub gdy nie są pokryte lasami albo wodami, użytkowaniem dla celów hodowli ryb albo rybołówstwa.

Przy porównaniu z dotychczasowym stanem prawnym w zakresie podatku od nieruchomości rzuca się w oczy zasadnicza zmiana, polegająca na obciążeniu gruntów niezabudowanych narówni z budynkami. Ta właśnie zmiana, jakkolwiek stwarza pozory obciążenia placów (gruntów niezabudowanych), była jednak konieczną zarówno w interesie płatników jak i administracji skarbowej. Praktyka wykazała, że dotychczas z tego samego obiektu były bardzo często opłacane dwa podatki. Mianowicie, od budynku z ogrodem lub sadem pobierany był podatek od nieruchomości, a ponadto od tego samego sadu lub ogrodu był pobierany podatek od placów budowlanych, gdy okazało się, że cały plac, na którym znajdował się budy-

nek, ogród lub sad, był niedostatecznie zabudowany. Natomiast miast place, zajęte na przedsiębiorstwa handlowe lub składy towarowe — z zasady obciążane były dwoma podatkami: podatkiem od nieruchomości i podatkiem od placów budowlanych. Reforma, wprowadzona dekretem, uregulowała więc jednolitość opodatkowania realności miejskich przez zniesienie podatku od placów budowlanych. Ma ona również i dalszy cel, pozostający w ścisłym związku z polską ustawą o klasyfikacji gruntów dla podatku gruntowego, który wprowadzony będzie jednolicie dla całego Państwa po sklasyfikowaniu ziem Polski. Albowiem w ustawie o klasyfikacji gruntów powiedziane jest, że nie podlegają klasyfikacji grunty, podlegające podatkowi od nieruchomości. A że w dotychczasowych przepisach podatku od nieruchomości brak było kryterjum ilościowego powierzchni gruntów, podlegających temu podatkowi, więc dekret wypełnił istniejącą lukę.

Co się zaś tyczy gmin wiejskich, to na ich obszarze pobór podatku od nieruchomości uzależniony jest od tego, czy budynki — bo przedmiotem są budynki, a place i podwórza traktowane są jako ich przynależności — jest związany z gospodarstwem rolnem, ogrodniczym lub leśnym, czy też z takim gospodarstwem nie jest związany. Otóż, przewidziane jest, że za takie budynki uważa się budynki gospodarcze, przeznaczone dla celów gospodarstwa rolnego, ogrodniczego lub leśnego, oraz budynki mieszkalne, zajmowane przez właścicieli lub dzierżawców gospodarstw rolnych, ogrodniczych lub leśnych, ich rodziny i domowników, jak również budynki, zajmowane przez osoby, zatrudnione w wymienionych gospodarstwach na podstawie umowy o pracę. Do tej kategorii osób należeć będą: pracownicy umysłowi administracji, zarządów, robotnicy i służba. Również za związane z gospodarstwem rolnem, ogrodniczym lub leśnym uznane zostały budynki, wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami, zajęte na zakłady przemysłowe, niepodlegające państwowemu podatkowi przemysłowemu. Domy, zajmowane przez pracowników umysłowych, robotników i służbę lub też właścicieli tych zakładów przemysłowych, ze względu na swą przynależność, także uznane zostały za związane z gospodarstwem rolnem, ogrodniczym lub leśnym. Wszystkie powyższe nieruchomości nie podlegają podatkowi, natomiast będą podlegać budynki, niezwiązane z gospodarstwem rolnem, ogrodniczym

czem lub leśnem. Do takich zalicza się: budynki i budowle wraz z placami i podwórzami, zajmowane przez zakłady handlowe oraz te zakłady przemysłowe, które podlegają państwowemu podatkowi przemysłowemu, jak również budynki, zajmowane przez właścicieli, pracowników umysłowych i robotników tych przedsiębiorstw; dalej wszystkie wille, domy letniskowe i inne, zamieszkałe bądź stale, bądź czasowo i nie związane z gospodarstwem rolnem, ogrodnictwem lub leśnem. Następnie do budynków, podlegających podatkowi od nieruchomości na obszarze gmin wiejskich, jakkolwiek uznanych za związane z gospodarstwem rolnem, ogrodnictwem lub leśnem, należą te, które są stale w całości lub przeważającej części oddawane do używania innym osobom na podstawie umowy najmu, i te, które są używane lub użytkowane również przez inne osoby na podstawie umowy o dzierżawę, obejmującej tylko budynki, nie zaś jako całość gospodarstwa rolne, ogrodnicze lub leśne.

W porównaniu z dotychczasowym stanem dekret usunął moment osobowy, przejawiający się w tem, że według dawnych przepisów podatkowi od nieruchomości podlegały budynki osób, nietrudniących się zawodowo rolnictwem i mieszkających w nich sezonowo — a poprzestał na kryterjach rzeczowych.

Należy jeszcze zaznaczyć, że jednostką podatkową w gminach wiejskich jest ogół przedmiotów, podlegających podatkowi, należących do jednej osoby lub kilku osób w częściach t. zw. idealnych, a położonych na obszarze tej samej gromady, bądź na obszarze tej samej gminy, obejmującej jedną miejscowość. Ponieważ dekret wprowadza w tym przepisie pojęcia „gromady” i „miejscowości”, bliżej nieznane w dziedzinie podatkowej, więc posiłkowo odsyła do art. 15 ustawy z dn. 23/III 1933 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 35, poz. 294), gdzie znajdują się ich definicje.

Jest jeszcze jeden przepis, ściśle wiążący się z tem, co o przedmiotach podatku od nieruchomości zostało powiedziane — wspólny zarówno dla miast, jak i dla gmin wiejskich, a mianowicie głoszący, iż „grunt, na którym stoi budynek, oraz podwórze, przynależne do budynku, stanowią wraz z budynkiem jedną jednostkę podatkową nawet, gdy budynek został wzniesiony na cudzym gruncie”.

Spośród gruntów, budynków lub budowli, podlegających podatkowi od nieruchomości, zostały zwolnione od podatku, bez względu na miejsce ich położenia, przedewszystkiem nieruchomości, stanowiące własność Skarbu, z wyjątkiem nieruchomości, użytkowanej przez przedsiębiorstwa państwowe, będące odrębnymi osobami prawnymi, jeżeli nie zostały zwolnione od podatku na mocy szczególnych aktów prawnych. Wszystkie więc państwowe tartaki, młyny i t. p. będą płaciły podatek od nieruchomości. Również nie podlegają podatkowi nieruchomości, stanowiące własność związków samorządowych i międzykomunalnych, instytucyj ubezpieczeń społecznych, zakładów opiekuńczych, prawnie uznanych związków i gmin wyznaniowych i ich instytucyj oraz instytucyj naukowych, oświatowych i dobroczynnych — pod warunkiem, że nie przynoszą dochodu przez wynajęcie lub wydzierżawienie, albo nie są zajęte przez przedsiębiorstwa wymienionych związków i instytucyj; dalej, grunty pod drogami i placami, oddanymi do publicznego użytku, oraz grunty pod torami kolejowymi, należącymi do kolei samorządowych i prywatnych; grunty niezabudowane, których rozporządzalność na cele budowlane jest ograniczona ustawami, niepozwalającymi na natychmiastową ich zabudowę; nieruchomości, spowodu złego stanu niezamieszkałe ani też nieużytkowane w inny sposób; nieruchomości, zajęte na szpitale, jak również i zajęte na gorzelnie rolnicze; budynki, wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami, dla których ustalona podstawa wymiaru nie przekracza zł 100 w stosunku rocznym. Wreszcie, wolne są od podatku od nieruchomości na obszarze gmin wiejskich

skich budynki, wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami, placami, związane z gospodarstwem rolnem, ogrodnictwem lub leśnem, stale używane w całości lub w przeważającej części przez inne osoby na podstawie umowy najmu — jeżeli składają się najwyżej z 4 izb.

Zwolnienia, wymienione wyżej, są węższe niż dotychczas tylko w stosunku do 2 grup nieruchomości — mianowicie, w stosunku do nieruchomości Skarbu Państwa i nieruchomości związków samorządu terytorjalnego. O ile uprzednio nieruchomość wolna była od podatku tylko dlatego, że właścicielem jej było Państwo, o tyle obecnie kryterjum osoby właściciela zostało zwężone do Skarbu Państwa, a nadto zostało uzupełnione przez kryterjum sposobu użytkowania. Skoro bowiem Skarb Państwa, będąc właścicielem nieruchomości, wchodzi na rynek gospodarczy jako przedsiębiorca, mieszczący zakłady we własnych budynkach, to słuszne jest, by ponosił te same ciężary publiczne, jeżeli nie wszystkie, to przynajmniej część ich, jakie ciążyą na przedsiębiorcy prywatnym. Te same względy zdecydowały o opodatkowaniu nieruchomości, zajętych na przedsiębiorstwa związków samorządu terytorjalnego, instytucyj oświatowych, naukowych i dobroczynnych, jak również i instytucyj ubezpieczeń społecznych.

Zwolnienie przyznane zostało już tym budynkom, wraz z należącymi do nich budynkami ubocznymi, podwórzami i placami, dla których ustalona podstawa wymiaru w stosunku rocznym nie przekracza zł 100, gdy dotychczas tą granicą było dopiero zł 25. Tego rodzaju rozszerzenie zwolnienia miało na celu nieobciążanie podatkiem szerszych warstw społecznych, przedstawiających z nazwy tylko grupę „posiadających”, gdyż suma zł 8'33 komornego lub wartości czynszowej miesięcznie za cały dom z przynależnościami, nawet jak na obecne stosunki czynszowe, jest sumą bardzo małą.

Dla nieruchomości, podlegającej podatkowi od nieruchomości, obowiązek opłacania tego podatku powstaje od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego bezpośrednio po zajściu takich okoliczności faktycznych, wskutek których nieruchomość stała się przedmiotem podatku lub utraciła warunki uwolnienia. Budynki nowowzniesione lub nowoznoszone podlegają podatkowi od pierwszego dnia miesiąca kalendarzowego, następującego bezpośrednio po miesiącu, w którym budowę budynku ukończono lub w którym rozpoczęto częściowe używanie budynku przed jego ukończeniem. Identyczne postanowienia odnoszą się do budynków, wzniesionych na cudzych gruntach, które tworzą wraz z gruntem jedną jednostkę podatkową. Postanowienia, odnoszące się do nowowzniesionych budynków, posiadają w chwili obecnej znaczenie tylko teoretyczne, gdyż na mocy ustawy z marca 1933 r. o ulgach dla nowoznoszonych budowli tego rodzaju budynki wolne są od podatku od nieruchomości w ciągu 15 lat po rozpoczęciu ich użytkowania, i najwcześniejszy termin opodatkowania ich może nastąpić dopiero w 1937 r.

W tym samym art. 4 są jeszcze postanowienia specjalne, odnoszące się do nieruchomości, położonych w miejscowościach, które zmieniają swój ustrój gminny. Więc, w miejscowościach, które zostały zaliczone do rzędu miast, oraz w miejscowościach, które w całości lub w części, po wyłączeniu z gmin wiejskich, zostały przyłączone do miast, obowiązek opłacania podatku od nieruchomości według zasad, obowiązujących w miastach, powstaje dopiero od początku roku, następującego bezpośrednio po tym roku, w którym ogłoszony został w „Dz. Ust. R. P.” odpowiedni akt prawny. Od tego samego terminu opłaca się podatek od nieruchomości, według zasad, obowiązujących w gminach wiejskich, gdy miasto straci swój ustrój miejski, oraz w miejscowościach, które w całości lub w części, po wyłączeniu z miasta, zostaną przyłączone do gminy wiejskiej.

Wygaśnięcie obowiązku podatkowego następuje z końcem miesiąca, w którym nieruchomości utraciła cechy, uzasadniające obowiązek podatkowy, bądź uzyskała zwolnienie od podatku. W tym szczególnym wypadku, w którym budynek jest wzniesiony na cudzym gruncie, wygaśnięcie obowiązku podatkowego dla właściciela gruntu uwarunkowane jest powstaniem obowiązku podatkowego właściciela budynku, gdyż dopiero z tą chwilą obowiązek podatkowy właściciela gruntu wygasa. Analogicznie przedstawia się sprawa i w odwrotnym wypadku. Obowiązek podatkowy właściciela budynku, wzniesionego na cudzym gruncie, przy zniesieniu budynku wygasa z chwilą powstania obowiązku podatkowego właściciela gruntu.

Podatek od nieruchomości wymierza się na rok podatkowy, odpowiadający kalendarzowemu.

Podstawę wymiaru dla nieruchomości (lub ich części), wynajmowanych lub wdzierżawianych, na rok podatkowy stanowi czynsz najmu lub czynsz dzierżawny, należny za rok, poprzedzający rok podatkowy. Przez „należny” rozumie się umowny. Za podstawę wymiaru dla nieruchomości (lub ich części), nieoddanych w najem albo w dzierżawę, w szczególności dla oddanych do bezpłatnego używania lub użytkowania, przyjmuje się wartość czynszową, równą czynszowi najmu, jakoby uzyskany został w wypadku wynajęcia. W przepisach tych przeprowadzona została zasada, odpowiadająca wymaganiom teorii podatków przychodowych, zgodnie z którą opodatkowuje się to wszystko, co właściciel nieruchomości miał otrzymać od swych kontrahentów. Gdyby bowiem przyjęć za zasadę, że opodatkowaniu podlega tylko to, co właściciel faktycznie otrzymał, zmienionaby została natura podatku od nieruchomości. Stałby się tedy podatkiem, zbliżonym do podatku dochodowego.

Nie dla wszystkich jednak nieruchomości można ustalić podstawę wymiaru w sposób, wyżej podany. Dla tych nieruchomości konieczne było stworzenie odrębnych norm przy ustalaniu podstawy wymiaru. Ze zaś przy nieruchomościach istnieje współzależność między ich wartością a przychodami osiąganymi, art. 6 dekretu tę współzależność sankcjonuje jako normę prawną. A zatem za podstawę wymiaru przyjmować się będzie 5% wartości obiegowej budynków, wraz z należącymi do nich budowlami ubocznymi, podwórzami i placami, lub 3% wartości obiegowej gruntów niezabudowanych. Tutaj widzimy, że opodatkowanie gruntów niezabudowanych na równi z budynkami nie jest niekorzystne dla pierwszych, co wyjaśnia zwykle arytmetyczne działania. Place płacili podatek od placów budowlanych w wysokości 0,5% lub 1% ich wartości, a obecnie płacić będą tylko 8%, a w nielicznych wypadkach 12% od 3% ich wartości obiegowej, czyli będą obciążone w wysokości 0,24% względnie 0,36% ich wartości obiegowej. Wartość obiegową ustalać będą władze skarbowe z zachowaniem trybu postępowania, uregulowanego ordynacją podatkową, i przy współudziale tamże przewidzianych biegłych, na podstawie cen, płaconych w roku, poprzedzającym rok podatkowy, za takie same lub podobne nieruchomości, z tem zastrzeżeniem, że do wartości obiegowej budynków fabrycznych nie dolicza się wartości maszyn i urządzeń technicznych, stanowiących przynależność tych budynków. W przedsiębiorstwach, prowadzących prawidłowe księgi handlowe, których nieruchomości opodatkowane być mają na podstawie ich wartości obiegowej, można przyjęć, za zgodą płatnika, jako wartość obiegową — wartość, ujawnioną w bilansie za ostatni okres operacyjny, poprzedzający rok podatkowy. Jeżeli przeprowadzić porównanie z dotychczasowym stanem w dziedzinie podstawy wymiaru, to porównanie wypadnie na korzyść zasad dekretowych. Mianowicie, różnica, istniejąca tylko przy grupie nieruchomości wynajmowanych, polega na eliminowaniu czynszów umownych, istniejących w 1914 r., niebędących wyrazem współczesnych warunków

ekonomicznych, a nawiązaniu do stosunków czynszowych, wytworzonych obecnymi warunkami i ustawodawstwem w zakresie najmu.

W tem miejscu konieczne jest przytoczenie przepisu o charakterze czasowym, lecz pozostającego w ścisłym związku z omawianem zagadnieniem podstawy wymiaru. Otóż, uwzględniając trudne warunki właścicieli nieruchomości, zmuszonych do obniżenia czynszu za pewne kategorie lokali, dekret postanawia, że do podstawy wymiaru na rok 1936 z lokali, których komorne zostało obniżone w drodze dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 14/XI 1935 r., przyjmuje się 12-krotne komorne z grudnia 1935 r.

Postanowienia, ustalające wysokość podatku od nieruchomości, wiążą się z zagadnieniem systemu podatkowego. Dotychczas, oprócz zasadniczego podatku, pobierało się kilka dodatków. Był więc dodatek kryzysowy, 15%-owy nadzwyczajny dodatek i nadzwyczajna danina majątkowa. Nie trzeba uzasadniać, że taki system dodatków do podatku nie daje nikomu żadnych korzyści, a zawiera wiele niedogodności: dla płatnika, który, sam obliczając dodatki i ewentualne odsetki zwłoki, nie ma pewności, ile dokładnie Skarbowi jest winien, dla władz skarbowych, którym przysparza wiele nieproduktywnej pracy, powodując nieporządek w rachunkowości i możliwości egzekwowania już zapłaconej daniny. Powyższe trudności i płynące z nich dalsze mogły być usunięte tylko przez zniesienie systemu dodatków, polegające na włączeniu ich do stawki zasadniczej. Wyrazem tego dążenia jest ustalenie 2 zasadniczych, obejmujących wszystkie istniejące dodatki, stawek podatkowych: 8%-owej dla nieruchomości o podstawie wymiaru do zł 1 000 rocznie i 12%-owej dla wszystkich pozostałych nieruchomości. Obecne stawki nie są więc jakimś zwiększeniem obciążenia daniną publiczną, lecz tylko sumą pobieranych dodatków i podatku zasadniczego, jak to ilustruje zwykle dodawanie. Od nieruchomości o podstawie wymiaru do zł 1 000 pobierało się 7%-owy podatek i 15%-owy nadzwyczajny dodatek do podatku, czyli $7\% + 1 \cdot 05\% = 8 \cdot 05\%$, podczas gdy stawka ustalona została na 8%. Od nieruchomości o podstawie większej od zł 1 000 pobierało się 7%-owy podatek, 15%-owy nadzwyczajny dodatek do podatku, 3%-owy dodatek kryzysowy i nadzwyczajną daninę majątkową w wysokości 0,4% lub 0,6%, czyli $7\% + 1 \cdot 05\% + 3\% + 0 \cdot 6\% = 11 \cdot 65\%$, a stawka podatkowa ustalona została na 12%, więc różnica wynosi 0,35%. Została ona zrekompenzowana zwolnieniem placów od specjalnego podatku, korzystanym dla płatników ustaleniem podstawy wymiaru na rok 1936, zmniejszeniem obciążenia podatkowego dla gruntów niezabudowanych, dla których podstawą wymiaru będzie 3% ich wartości obiegowej, i jeszcze tem, że płatnikom, którzy w roku, poprzedzającym rok podatkowy, ponieśli co najmniej 10% ubytku w przychodzie — wskutek zaległości komornego, przypadających od lokatorów, których eksmisja została wstrzymana — władze skarbowe umorzą na indywidualne podania o zwolnieniu część wymierzonego podatku, proporcjonalnie do wspomnianego ubytku w przychodzie. Nadto właściciele nieruchomości zostali zwolnieni od ponoszenia opłaty stemplowej od pokwitowań.

Połączenie stawek nie zwiększa obciążenia na rzecz związków samorządu terytorjalnego, gdyż dodatek na rzecz tych związków oblicza się w stosunku do dotychczasowej 7%-owej podstawy wymiaru.

W. Wierzchowski

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O PODATKU OD KAPITAŁÓW I RENT

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 96/1935, poz. 600 ogłoszony został dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 28.XII 1935 r., nowelizujący przepisy o opodatkowaniu kapitałów i rent.

Podatek od kapitałów i rent, wprowadzony ustawą z dn. 16/VII 1920 r., obciążał pierwotnie różnego rodzaju lokaty kapitału, jak: przychody z obligacyj i listów zastawnych, z wkładów na rachunek bieżący i innych wkładów procentowych w instytucjach kredytowych, z pożyczek pieniężnych, zaciągniętych przez przedsiębiorstwa, obowiązane do publicznego składania rachunków, i t. p. Wydane jednak w międzyczasie przepisy o ulgach podatkowych dla kapitałów wprowadziły dla szeregu lokat zwolnienia, bądź też zawiesiły pobór podatku — i w rezultacie obecnie podatek od kapitałów i rent obciąża jedynie przychody z pobieranych w gotówce lub w naturze świadczeń, umówionych w kontraktach wydobywania ciał kopalnych z cudzego gruntu, o ile świadczenia te ustalono nie w kwocie pieniężnej, ściśle oznaczonej, lecz w stosunku procentowym do ilości wydobytych ciał kopalnych (t. zw. procenty brutto), oraz rachunki bieżące (on callowe), zabezpieczone przez złożenie papierów wartościowych lub w jakikolwiek inny sposób, a otwarte w państwowych, publicznych lub prywatnych instytucjach kredytowych i domach bankowych.

Podatek od kapitałów i rent według stawek, obowiązujących przed nowelizacją, wynosił 20% świadczeń z tytułu wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego oraz 10% świadczeń z tytułu wydobywania innych ciał kopalnych; dla rachunków on callowych stopa podatkowa wynosiła 0.54% rocznie w stosunku do czasu i sumy pożyczek (liczb procentowych). Ponieważ ustawa z dn. 26/III 1935 r. wprowadziła do podatku od kapitałów i rent dodatek 15%owy — przeto obciążenie wraz z tym dodatkiem wynosiło w pierwszym wypadku 23%, w drugim — 11.5% i w trzecim — 0.621%.

Omawiany dekret wprowadza stawki nowe — w wysokości 30%, 11.5% oraz 0.612%, znosi natomiast pobierany dotychczas dodatek 15%owy. Z porównania całokształtu obciążenia dotychczasowego ze stawkami nowowprowadzonymi wynika, że jedynie obciążenie świadczeń z tytułu wydobywania ropy naftowej i gazu ziemnego wzrosło z 23% do 30%, natomiast wysokość obciążenia świadczeń z tytułu wydobywania innych ciał kopalnych utrzymana została na poziomie dotychczasowym, obciążenie zaś kapitałów na rachunkach on callowych uległo zmniejszeniu z 0.621% do 0.612%.

Dekret wszedł w życie z dniem 1/I 1936 r.

K.

ZMIANA ORDYNACJI PODATKOWEJ

Dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 14/I 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3, poz. 13) wprowadza liczne zmiany do ordynacji podatkowej. Najważniejsze są następujące:

1. — Ordynacja podatkowa rozróżnia 2 grupy osób, obowiązanych do uiszczenia podatku: płatnika (t. j. osobę, której zobowiązanie podatkowe należy do istoty danego stosunku publiczno-prawnego, mającego za przedmiot uiszczenie podatku) oraz osoby, odpowiedzialne za podatek (których zobowiązanie podatkowe wynika ze szczególnego zbiegu okoliczności). O tej drugiej grupie nowela zawiera postanowienia następujące:

1. — Nowela określa szczegółowiej (przewidzianą w art. 134, § 1 o. p.¹⁾) odpowiedzialność nabywcy majątku osoby prawnej za należny od niej podatek dochodowy, mianowicie ustala: a) że odpowiedzialność powstaje nie tylko w razie nabycia całego majątku osoby prawnej, lecz także w razie przejścia części takiego majątku, jeśli owa część stanowi „zespół przedmiotów majątkowych, bez którego nie jest możliwe kontynuowanie dotychczasowej działalności osoby prawnej”, b) że przedmiotem odpowiedzialności jest podatek bądź część podatku, przy-

padające na osiągnięty przed rzeczonym nabyciem dochód z wymienionego całego majątku bądź zespołu, c) że odpowiedzialność nabywcy nie zmienia obowiązku podatkowego zbywcy (że więc zbywca i nabywca są obowiązani solidarnie).

2. — W zakresie odpowiedzialności członka rodziny za stosunkową część podatku dochodowego, wymierzonego łącznie (od dochodów głowy rodziny i członków rodziny — art. 134 § 2), nowela postanawia, że dochodzenie tej odpowiedzialności nie jest zależne od stwierdzenia, iż podatku nie można ściągnąć od głowy rodziny.

3. — Nowela rozszerza zakres odpowiedzialności osoby, która od swego małżonka lub od krewnego do III stopnia lub od powinowatego do III stopnia nabyła przedmiot majątkowy na własność lub nabyła użytkowanie (art. 134 § 3): ta odpowiedzialność (za stosunkową część podatku dochodowego) dotyczy dotychczas tylko „nieruchomości gruntowej lub budynkowej”, obecnie wiąże się nadto z nabyciem własności lub użytkowania przedsiębiorstwa handlowego lub przemysłowego lub kapitału.

4. — Nowela wprowadza nowy typ odpowiedzialności: zobowiązuje dzierżawcę tudzież użytkownika nieruchomości gruntowej lub jej części lub całej nieruchomości budynkowej (solidarnie z właścicielem) do uiszczenia podatków: gruntowego i od nieruchomości, o ile terminy płatności przypadają na czas trwania dzierżawy lub użytkowania; atoli dzierżawca jest odpowiedzialny tylko wówczas, jeśli w umowie dzierżawy zobowiązał się do ponoszenia wymienionych podatków; znaczenie praktyczne powyższej normy, o ile ona wiąże się z dzierżawcą, dotyczy — z gospodarczego punktu widzenia — przypadków, w których właściciel napotyka trudności w uiszczeniu podatku na skutek niepłacenia czynszu przez dzierżawcę; ze stanowiska prawnego zaś nowa norma zmienia dotychczasowe prywatno-prawne zobowiązania dzierżawcy (art. 92 i 182 K. Z.) na publiczno-prawne, którego realizacja nastąpi w postępowaniu administracyjnym.

II. — Co się tyczy ustroju władz i ich właściwości rzeczowej, to nowela wprowadza następujące zmiany:

1. — Nowela zwiększa możliwości w zakresie organów niepaństwowych, powołanych do poboru podatków, upoważniając Ministra Skarbu do poruczenia (w porozumieniu z interesowanymi Ministrami) poboru podatków, których dotyczy ordynacja podatkowa (bądź już należnych definitywnie bądź zaliczek i przedpłat) „władzom samorządu terytorjalnego lub gospodarczego, innym organizacjom publiczno-prawnym lub dobrowolnym organizacjom zawodowym”. Takie zarządzenie nie jest uzależnione od zgody wymienionych organizacji i nie musi być wystosowane do przedstawicielstwa organizacji, lecz może być skierowane wprost do jej organu, który zdaniem Ministra Skarbu najlepiej nadaje się do danej czynności poborowej. (Dotychczas na mocy art. 11 było przewidziane współdziałanie samorządów i zrzeszeń zawodowych jedynie przy wydawaniu świadectw przemysłowych i kart rejestracyjnych¹⁾).

2. — Uległa zmianie kompetencja w zakresie norm szacunkowych dla wymiaru podatków. Według tekstu dotychczasowego sprawa ta należała wyłącznie do zakresu komisji odwoławczej (art. 32). Na przyszłość izba skarbową opracuje projekt, komisja odwoławcza zaopiniuje go, a rozstrzygnie Minister Skarbu po wysłuchaniu opinii właściwych samorządów gospodarczych. Nowa teza ma na celu zapobieżenie nierównomiernościom, jakie mogłyby powstać na skutek nieskoordynowanej działalności normatywnej poszczególnych komisji odwoławczych.

3. — Według nowego tekstu art. 208 wymiary podatkowe, które były w toku załatwienia w dniu wejścia ordynacji po-

¹⁾ O. p. — ordynacja podatkowa.

¹⁾ Patrz nadto dział VII — przy końcu.

datkowej w życie, t. j. w dn. 1/X 1934 r., uskuteczniają władze właściwe w myśl art. 7 ordynacji podatkowej, a zatem już nie komisje szacunkowe. Pozatem stosuje się do takich wymiarów procedurę, która obowiązywała przed wejściem ordynacji podatkowej w życie.

III. — Z a g a d n i e n i a w ł a ś c i w o ś c i m i e j s c o w e j dotyczą następujące postanowienia dekretu nowelizującego:

1. — W zakresie podatku dochodowego według działu II ustawy o państwowym podatku dochodowym nowela odróżnia emerytury od innych wynagrodzeń. Dla wymiaru podatku, obciążającego emerytury, właściwość określa się według siedziby pracodawcy. Przy wynagrodzeniach innego rodzaju rozstrzyga o właściwości stałe miejsce pracy danego pracownika (urząd, fabryka, warsztat, biuro, magazyn, gospodarstwo wiejskie, gospodarstwo domowe i t. p.), i to także wtedy, gdy pracownik na zlecenie pracodawcy wykonywa roboty krótkotrwale poza stałym miejscem pracy. Jeśli pracownik wykonywa pracę w okręgach coraz do innych urzędów skarbowych (jak to się dzieje np. w przedsiębiorstwach budowy dróg lub kolei żelaznych) określa się właściwość według siedziby lokalnego kierownictwa robót.

Powyższe tezy, które zastąpiły normę dotychczasową (art. 15), wiążącą właściwość z miejscem wypłaty, mają znaczenie przy określaniu gminy bądź powiatowego związku samorządowego (na obszarze woj. poznańskiego i pomorskiego oraz górnośląskiej części woj. śląskiego), uprawnionych do pobierania podatków (art. 24 ustawy o państw. pod. doch. — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 2/1936, poz. 6).

2. — W zakresie podatku od energii elektrycznej właściwość była w myśl dotychczasowego tekstu art. 17 określana „według miejsca położenia zakładu elektrycznego”. Tekst nowy, w myśl którego o właściwości rozstrzyga „siedziba sprzedawcy energii elektrycznej”, ma znaczenie w przypadku kilkakrotnego odprzedawania energii elektrycznej.

IV. — C o d o p o s t ę p o w a n i a d o w o d o w e g o mamy w noweli następujące przepisy:

1. — Jeśli chodzi o oświadczenia płatników, to nowy tekst art. 58 zawiera również tezy, ujawnione dotychczas w §§ 22 i 23 rozporządzenia wykonawczego do o. p. Dotyczy obowiązku właścicieli nieruchomości budynkowych dostarczania wykazów lokalów, znajdujących się w danej nieruchomości, oraz obowiązku posiadaczy mieszkań do dostarczania wykazów osób, zamieszkających w danym lokalu. Różnica między tekstem dawnym i nowym jest ta, że według dawnego wymienione obowiązki obciążały właścicieli nieruchomości bądź lokatorów w „miastach, miasteczkach i osadach” (co wywoływało potrzebę zdefiniowania „miasteczka” i „osady”), a według nowego dotyczą miast oraz tych miejscowości w gminach wiejskich, które izba skarbową określi corocznie zapomocą obwieszczeń, oraz że wykazy mają być sporządzone nie — jak dotychczas — według stanu z dn. 31 grudnia, lecz według stanu z dn. 15 grudnia.

Termin składania przez osoby prawne zeznań dla wymiaru podatku przemysłowego od obrotu oraz dla wymiaru podatku dochodowego został przesunięty z dn. 1 czerwca na dz. 1 maja (art. 75).

Według dotychczasowego tekstu art. 66 właściciel nieruchomości budynkowej, w której znajdują się lokale, podlegające podatkom od lokali, był obowiązany donieść o zmianach w osobach najemców tylko raz do roku (do dn. 15 stycznia). Według nowego tekstu powinien donosić o każdej takiej zmianie w ciągu 30 dni od dnia, w którym zmiana zaszła.

Nowela zwalnia płatników od obowiązku składania doniesień, przewidzianych w art. 62 ÷ 65 oraz 67 i 68 tekstu dotychczasowego, o niektórych faktach, które bądź stwarzają zobowiązanie podatkowe bądź powodują zmianę wysokości

podatku. Chodzi o fakty następujące: nabycie własności lub użytkownika nieruchomości, zmiana w sposobie użytkownika posiadłości rolnej, zmiana w wysokości czynszu z tytułu dzierżawy nieruchomości budynkowej, założenie lub objęcie przedsiębiorstwa lub składu, rozpoczęcie zajęcia, podlegającego opodatkowaniu.

2. — Nowy tekst art. 87 określa ściśle pojęcie „księgi gospodarczej”, mianowicie ogranicza je do gospodarstw wiejskich właścicieli nieruchomości budynkowych oraz osób, wykonujących wolne zawody.

Odpis protokołu badania ksiąg przez przedstawiciela władzy skarbowej należy doręczyć płatnikowi nie — jak było dotychczas — dopiero na żądanie płatnika, lecz z urzędu (art. 92). Termin, w ciągu którego płatnik może złożyć swe uwagi o treści protokołu, wynosi obecnie 7 dni od doręczenia odpisu.

W razie uzasadnionego przypuszczenia, że księgi lub inne dokumenty są nierzetelne, jak również w razie obawy, że mogą być — w razie pozostawienia ich na miejscu — usunięte, organ lustrujący może zabrać je do lokalu władzy skarbowej; księgi i dokumenty zabrane należy zwrócić najpóźniej w ciągu 30 dni.

3. — Co się tyczy biegłych, to tekst dotychczasowy § 3 w art. 76 był następujący: „Biegłych powołuje się z list, przedstawionych władzom skarbowym przez instytucje samorządu gospodarczego i zawodowego”. Nowela skreśla wyrazy: „i zawodowego”. Ta zmiana nie oznacza, iż izby lekarskie lub adwokackie nie będą współdziałały przy powoływaniu biegłych; została bowiem spowodowana jedynie tem, że według definicji, zawartej w art. 75 nowej Konstytucji, „samorząd gospodarczy” obejmuje też „izby wolnych zawodów”.

4. — Nowela rozszerza zakres współpracy zarządów gmin miejskich, zobowiązując je do dostarczania urzędom skarbowym wykazów nieruchomości wszelkiego rodzaju, położonych na obszarze miast (a nie tylko — jak było dotychczas — nieruchomości budynkowych oraz niezabudowanych placów budowlanych).

V. — Postanowienia noweli, dotyczące uiszczenia podatku, mają następującą treść:

1. — Jeżeli płatność podatku jest zależna od uprzedniego doręczenia płatnikowi nakazu płatniczego, i nakaz doręczono po upływie kalendarzowego terminu płatności, oznaczonego w ustawie, to rzeczywisty termin płatności wynosi (według nowego tekstu art. 103) 30 dni od doręczenia nakazu (dotychczas wynosił 14 dni). Taki sam termin obowiązuje w razie doręczenia nakazu płatniczego wprawdzie przed upływem rzeczony terminu kalendarzowego, ale w czasie takim, że okres od doręczenia do upływu ustawowego terminu kalendarzowego wynosi mniej niż 30 dni.

2. — Nowy tekst upoważnia Ministra Skarbu do zarządzenia w porozumieniu z interesowanymi Ministrami poboru podatków (bądź wpłat zaliczkowych) „przy wykonywaniu przez płatników czynności, związanych z przemysłem, handlem lub zajęciem”. Przepis ten ma na celu zbliżyć (o ile to jest technicznie możliwe) uiszczenie podatku jaknajbardziej do tego zjawiska gospodarczego, które jest przedmiotem opodatkowania, i w ten sposób umożliwić uiszczenie podatku przy konjunkturze najodpowiedniejszej, t. j. bezpośrednio po uzyskaniu przez podatnika wpływów pieniężnych z czynności opodatkowanej.

VI. — Nowela, uzupełniając część III rozporządzenia Rady Ministrów z dn. 25/VI 1932 r. o postępowaniu egzekucyjnym władz skarbowych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 62, poz. 580), umożliwi zabezpieczenie niewymierzonej jeszcze należności za świadectwo przemysłowe na skup zawo-
dowy, handel z pomieszczeń ruchomych, handel wędrowny (rozwozny i obnośny) oraz na zajęcie przemysłowe. W tym wypadku tytułem wykonawczym w rozumieniu przepisów

o egzekucji administracyjnej jest protokół, stwierdzający prowadzenie przedsiębiorstwa (wykonywanie zajęcia) bez świadectwa przemysłowego lub na podstawie świadectwa ceny niższej od należnej ustawowo. Zabezpieczenie zostaje uchylone w razie złożenia kaucji w wysokości należności za świadectwo przemysłowe.

VII. — Co się tyczy kosztów postępowania, to według tekstu dotychczasowego (art. 9 § 3) Skarb Państwa był obowiązany do wypłacania gminom 1,5% kwot, wpływających na rzecz Skarbu Państwa tytułem podatków, których dotyczy ordynacja podatkowa: ten udział gmin miał być wynagrodzeniem za ich współpracę w zbieraniu danych, umożliwiających wymierzenie podatków, oraz za doręczanie stronom pism władz skarbowych. Wadliwością powyższej tezy była jej ogólnikowość, oparcie wysokości wynagrodzenia na wysokości wpływów od tych płatników, których związek z daną gminą posłużył do ustalenia właściwości miejscowej dla wymiaru podatku, a zatem oderwanie wysokości wynagrodzenia od rozmiaru usług, które dana gmina świadczyła władzy skarbowej. Nowela, uchylając tezę powyższą, przyznaje gminom wiejskim wynagrodzenie za doręczenia w wysokości gr 6 od każdego pisma; co do przeszłości zaś postanawia, że określone wyżej wynagrodzenie w wysokości 1,5% za czas od dn. 1/X 1934 r. nie zostanie wypłacone, a natomiast gminy, które w tym czasie świadczyły władzom skarbowym usługi, o jakich mowa, otrzymają odpowiednie odszkodowanie, nie wyższe jednak niż pobrane przez Skarb Państwa od tych gmin wynagrodzenie za wymiar i pobór dodatków komunalnych do podatków państwowych oraz udziału w podatku od lokali. Wysokość odszkodowania dla każdej gminy ustali Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych lub — na zarządzenie tych Ministrów — dyrektor izby skarbowej w porozumieniu z wojewodą.

Na przyszłość ma również znaczenie, że nowela (w art. 3) znosi prawo Skarbu Państwa do potrącania 2% od sum, wypłacanych związkom komunalnym tytułem dodatków do podatków: gruntowego, od nieruchomości, przemysłowego, spadkowego i od darowizn oraz do opłat stemplowych od pism, tyjących się przejścia własności rzeczy nieruchomości; potrącenie to było wynagrodzeniem za czynności organów państwowych przy wymiarze i poborze owych dodatków. Nadto nowela zwiększa udział gmin miejskich we wpływach z podatku od lokali (oznaczony ostatnio dekretem z dn. 14/XI 1935 r. — „Dz. Ust. R. P.” Nr. 82, poz. 505) z 40% na 41,25%.

Organom niepaństwowym, o których mowa wyżej w dziale II¹, należy się za ich współpracę wynagrodzenie, którego wysokość określi rozporządzenie.

VIII. — 1. — Co do prawa wymierzenia podatku nowela, utrzymując w zasadzie 5-letni termin przedawnienia, liczony od końca roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy (art. 105), znosi jednak instytucję przerwy przedawnienia. Jeśli więc przed upływem wspomnianego okresu 5-letniego nie został doręczony nakaz płatniczy, to prawo wymierzenia podatku gaśnie, choćby władza skarbową w tym okresie przedsięwzięła czynności, zmierzające do wymierzenia, i o nich zawiadomiła płatnika.

Nowela wyłącza jednak przedawnienie w przypadku, gdy władza odwoławcza, choćby po upływie wymienionego okresu 5-letniego, doszła przy rozstrzygnięciu odwołania do wniosku, że wymiar podatku uskutecznił (przed upływem terminu 5-letniego) w kwocie za niskiej: prawo dokonania wymiaru uzupełniającego (art. 122) nie ulega przedawnieniu.

2. — Nowela usuwa lukę w tekście dotychczasowym, który nie zawierał postanowień o przedawnieniu prawa wymierzenia w przypadkach, gdy obowiązek podatkowy powstał przed wejściem ordynacji podatkowej w życie (t. j. przed dniem 1/X 1934 r.). Jeżeli w przypadku takim według przepisów

dawnych bieg przedawnienia rozpoczął się przed dniem 1/X 1934 r., ale do tego dnia się nie ukończył, to stosuje się przepisy ordynacji podatkowej o przedawnieniu — z tą zmianą, że początek biegu przedawnienia ustala się według przepisów dawnych, oraz że zachowuje skuteczność przerwa przedawnienia, dokonana według przepisów dawnych przed dniem 1/X 1934 r. A zatem liczy się 5 lat od początku przedawnienia bądź od przerwy, która nastąpiła po raz ostatni przed dniem 1/X 1934 r.

Jeśli zaś prawo dawne co do pewnego rodzaju podatku nie przewidywało przedawnienia, to należy uznać, że nastąpiło przedawnienie, jeśli nie doręczono nakazu płatniczego przed upływem 5 lat od upływu roku kalendarzowego, w którym powstał obowiązek podatkowy.

3. — Nowela usuwa dalszą jeszcze lukę w tekście dotychczasowym, który wcale nie normował przedawnienia prawa przymusowego ściągnięcia podatku. Według noweli prawo to przedawnia się z upływem 5 lat po upływie roku kalendarzowego, w którym był termin płatności. Bieg przedawnienia przerywa się na skutek odroczenia płatności bądź rozłożenia na raty oraz na skutek każdej czynności władzy skarbowej, zmierzającej do ściągnięcia; termin 5-letni rozpoczyna się na nowo od upływu roku kalendarzowego, w którym upłynął termin, wskazany w postanowieniu o odroczeniu, bądź termin płatności ostatniej raty, lub w którym dokonano czynności, zmierzającej do ściągnięcia. Przedawnienie, o którym mowa, nie ma jednak żadnego wpływu na prawo Państwa do zaspokojenia danej należności podatkowej z przedmiotów, na których ta należność jest zabezpieczona hipoteką, w rejestrze lub zastawem.

Powyższe tezy o przedawnieniu prawa ściągnięcia stosuje się również w przypadkach, w których termin płatności upłynął przed dniem 1/I 1936 r., z następującymi jednak zmianami: Jeżeli według przepisów dotychczasowych prawo ściągnięcia nie ulegało przedawnieniu, to bieg przedawnienia liczy się od dn. 1/I 1936 r. O ile przepisy dotychczasowe uznawały przedawnienie, ustala się według tych przepisów początek przedawnienia oraz przerwy, które zaszyły przed dniem 1/I 1936 r. Przedawnienie następuje bądź w terminie, przewidzianym w noweli, przy ustaleniu dn. 1/I 1936 r. jako początku biegu przedawnienia (a więc najwcześniej z upływem 1940 r.), bądź w terminie, przewidzianym w przepisach dotychczasowych — mianowicie według tej z wymienionych 2 alternatyw, która jest korzystniejsza dla płatnika.

IX. — 1. — Nowela pozostawia w zasadzie bez zmiany art. 112, wskazujący, jakie dane powinno zawierać odwołanie od orzeczenia władzy skarbowej (odwołujący się powinien w szczególności podać, w jakim kierunku żąda zmiany orzeczenia, oraz ujawnić konkretne zarzuty przeciw ustaleniom władzy wymiarowej). Atoli — inaczej, niż było dotychczas w myśl art. 113 — niezastosowanie się do wymagań, wymienionych w art. 112, naogół nie spowoduje odrzucenia odwołania. Tylko wówczas, gdy odwołanie nie jest zaopatrzone w podpis, i wezwanie do usunięcia tego braku w ciągu dni 7 nie odniosło skutku, pozostawia się odwołanie bez biegu; tak samo postępuje się, gdy odwołujący się nie podał swego adresu lub podał go niedokładnie, i osoby odwołującego się nie można ustalić w inny sposób. Poza temi przypadkami wyjątkowymi trzeba przyjąć, że również w zakresie ordynacji podatkowej obowiązuje zasada, wypowiedziana w art. 85 prawa o postępowaniu administracyjnym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 36/1928, poz. 341), który głosi: „Odwołanie nie wymaga szczegółowego uzasadnienia: wystarczy, jeśli z podania strony wynika, iż nie jest zadowolona z decyzji władzy i prosi o jej zmianę”.

2. — Nowela upraszcza postępowanie w przypadku (przewidzianym w art. 118), w którym urząd skarbowy uważa

odwołanie w całości lub w części za zasadne, a wynikające stąd zmniejszenie podatku nie przekracza zł 300. Według tekstu dotychczasowego uprawnienie urzędu skarbowego do merytorycznego załatwienia odwołania nie obejmowało należności tytułem ceny świadectwa przemysłowego; to ograniczenie odpada.

Dalsze uproszczenie polega na tem, że osoba, która nie jest zadowolona z orzeczenia urzędu skarbowego, o jakim mowa, nie potrzebuje wnieść nowego odwołania, lecz wystarczy, że (w ciągu 14 dni po doręczeniu orzeczenia) zażąda rozpatrzenia odwołania (już wniesionego) przez władzę odwoławczą II instancji.

3. — Według dotychczasowego tekstu art. 116 cofnięcie odwołania, przesłanego już władzy odwoławczej, wymagało zgody tej władzy. Według tekstu nowego cofnięcie odwołania w każdym razie jest skuteczne tylko za zgodą władzy skarbowej; właściwą do wyrażenia zgody jest władza wymiarowa — do czasu przesłania odwołania władzy odwoławczej, ta ostatnia zaś — od chwili wplynięcia sprawy do władzy odwoławczej. Norma ta jest w związku z przewidzianem w art. 122 prawem dokonania reformatio in peius w postępowaniu odwoławczem.

4. — Nowela upraszcza postępowanie odwoławcze w zakresie podatków, uiszczonych drogą potrącenia (podatku dochodowego według działu II oraz podatku od kapitałów i rent) lub inkasowania (podatku od energii elektrycznej). Według dotychczasowego tekstu art. 110 płatnik, będąc zdania, że mu potrącono lub od niego zainkasowano więcej, niż się należy, miał prawo wnieść odwołanie. Według tekstu nowego należy w przypadku takim wnieść do urzędu skarbowego (w ciągu 30 dni od daty potrącenia bądź zainkasowania) „podanie o sprostowanie”. Urząd skarbowy załatwia takie podanie merytorycznie w każdym razie: także w braku warunków, podanych wyżej w p. 2 nin. działu IX; płatnikowi służy po rozstrzygnięciu przez urząd skarbowy odwołanie bądź zażalenie, które rozstrzyga izba skarbowa. Dokładna motywacja decyzji urzędu skarbowego, choćby całkowicie odmownej, może skłonić płatnika do zaniechania dalszego środka odwoławczego i tem samem spowodować odciążenie izby skarbowej.

5. — Nowela wyłącza (w nowym tekście art. 109) zażalenia odrębne od postanowień, wydanych w toku postępowania wymiarowego; postanowienia te mogą być zaskarżone tylko w odwołaniu od orzeczenia wymiarowego.

6. — Nowela wyjaśnia, że przewodniczący komisji odwoławczej, jeśli zaskarża do N. T. A. orzeczenie lub postanowienie komisji odwoławczej, może działać w postępowaniu przed N. T. A. samodzielnie, bez adwokata.

7. — Nowela wyjaśnia, że przewidziane w art. 131 oprocentowanie nadpłat nie dotyczy kwot, uiszczonych przed dniem 1/X 1934 r. Norma ta ma charakter interpretacji autentycznej; wynika to z „wykładni ustawy o opłatach stempłowych” Nr. 424 (ogłoszonej w „Dz. Urz. Min. Sk.” Nr. 4/1935), która tezę powyższą, wypowiedzianą w noweli, wysnuła z art. 212 o. p. w związku z art. XXXIX przepisów wprowadzających Kodeksa Zobowiązań oraz z faktu, że zobowiązanie Skarbu Państwa do zwrotu nadpłaty powstaje w dniu, w którym uiszczono kwotę nienależną, a nie dopiero na skutek stwierdzenia przez władzę, że nastąpiła nadpłata.

X. — 1. — Wśród zmian, którym uległa część IV ordynacji podatkowej, zaopatrzona w nagłówek „Przepisy karne”, można wyróżnić zmiany, dotyczące systematyki i terminologii: Nowela znosi niektóre różniczkowania, mianowicie podział przestępstw podatkowych na „wykroczenia podatkowe” i „wykroczenia porządkowe” (pozostaje więc jedynie termin „przestępstwo podatkowe”), znosi też podział kar majątkowych na „grzywny” i „kary pieniężne”: tekst nowy zna tylko 2 ter-

miny na oznaczenie kar: areszt i grzywnę. Przepis dotychczasowy (zawarty w art. 163), w myśl którego w braku postanowień odmiennych stosuje się do przestępstw podatkowych „przepisy części ogólnych kodeksu karnego i prawa o wykroczeniach”, zastępuje nowela normą, w myśl której (w braku przepisów odmiennych) stosuje się tylko przepisy części ogólnej prawa o wykroczeniach. Tem samem nowela zwalnia od dociekania, czy dane przestępstwo podatkowe jest (ze względu na wysokość grożącej kary) „występkiem” w rozumieniu Kodeksu Karnego czy „wykroczeniem”.

W definicjach przestępstw podatkowych, zawartych w art. 179 i 180, nowela skreśla wyrazy: „o ile za czyn ten nie grozi kara surowsza w myśl kodeksu karnego”, pozostawia zaś te wyrazy w art. 185. Na skutek takiego ujęcia będzie stosowana do wszystkich przestępstw podatkowych, z wyjątkiem tylko przewidzianego w art. 185, teza, wypowiedziana w art. 171, w myśl którego „w razie zbiegu przestępstw podatkowych z przestępstwami innemi kary wymierza się osobno, jakby zbieg nie zachodził”. (Co do czynu zaś, zdefiniowanego w art. 185, polegającego na niedopuszczeniu do przeprowadzenia oględzin lokalnych, kontroli lub lustracji przedsiębiorstwa, nie ma zastosowania art. 185, lecz ma zastosowanie art. 129 K. K. wówczas, gdy ktoś „używa przemoc lub groźby bezprawnej w celu zmuszenia urzędnika do zaniechania” wymienionej czynności urzędowej).

Nowela znosi rozporządzenie Prezydenta Rplitej z dn. 24/IX 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 85, poz. 765) „o odpowiedzialności solidarnej za naruszenie przepisów podatkowych” (czyli o odpowiedzialności za cudzą winę) i zarazem wciela tekst tego rozporządzenia, bez zmian merytorycznych, do tekstu ordynacji podatkowej.

2. — Nowela skreśla część tekstu art. 165, dotyczącą usiłowania; definicje bowiem przestępstw podatkowych wymieniają jedynie pewne działania lub zaniechania, niewymagając, aby z działania lub zaniechania wynikł pewien skutek.

Natomiast podkreśla nowy tekst art. 165, że „podlegacz i pomocnik podlegają karze w granicach, przewidzianych dla danego przestępstwa”, dodając, że stosuje się odpowiednio art. 26 i 27 K. K.; czyni tak dlatego, ponieważ w myśl art. 5 prawa o wykroczeniach „niema odpowiedzialności za pomocnictwo”, a podlegacz ponosi odpowiedzialność w związku z wykroczeniem tylko wśród wyjątkowych okoliczności.

Zasadę prawa dotychczasowego, w myśl której grzywna nie ulega zamianie na areszt, zachowuje nowela tylko częściowo, mianowicie co do grzywny za przestępstwo porządkowe, przewidziane w art. 188 (nieuczynienie zadość w wyznaczonym terminie, bez dostatecznego usprawiedliwienia, wezwaniu władzy skarbowej albo nakazowi, wynikającemu bezpośrednio z przepisów podatkowych). Grzywna, wymierzona za przestępstwo podatkowe innego rodzaju, ulega zamianie na areszt zastępczy według zasad art. 10 prawa o wykroczeniach (1 dzień aresztu jest równoważnikiem grzywny zł 1 ÷ 50¹⁾).

Przewidziane w art. 170 prawo nadzwyczajnego złagodzenia kary było dotychczas ograniczone do obwinionego, działającego pod wpływem zależności gospodarczej; to ograniczenie odpada.

Przewidziane w art. 177 umorzenie postępowania drogą zarządzenia władzy skarbowej II instancji „ze względu na charakter czynu, okoliczności, towarzyszące popełnieniu przestępstwa, zachowanie się obwinionego po popełnieniu przestępstwa, warunki ekonomiczne, dotychczasową niekaralność” mogło nastąpić według prawa dotychczasowego tylko na prośbę obwinionego; to ograniczenie odpada.

3. — Dotychczasowy tekst art. 181 czynił co do wysokości kary różnicę między prowadzeniem przedsiębiorstwa (wyko-

¹⁾ Patrz nadto dalej p. 4 tegoż działu X.

nywaniem zajęcia) bez świadectwa przemysłowego i wykupieniem świadectwa ceny niższej od ustawowej. Tekst nowy ustanawia za obydwie czyni karę jednakową i przytem kwotę grzywny obniża. Maksimum równa się 3-krotnej należności nieuiszczonej; minimum nie jest oznaczone, a zatem w myśl art. 8 prawa o wykroczeniach wynosi zł 1.

Również odpadło dotychczasowe minimum grzywny za utrzymywanie składu bez karty rejestracyjnej.

Nowela konstruuje nowe przestępstwo, polegające na tem, że osoba, obowiązana do potrącania lub inkasowania podatku¹⁾, nie wpłaca do kasy urzędu skarbowego sum potrąconych lub zainkasowanych. Winny tego czynu podlega karze grzywny do zł 5 000 lub karze aresztu do 6 miesięcy, albo obu tym karom.

Nowela skreśla art. 187, dotyczący ujawnienia tajemnicy urzędowej (w szczególności przez członka komisji odwoławczej lub przez biegłego). Nie znaczy to, że czyn, o którym mowa, staje się bezkarnym. Przeciwnie: skreślenie normy specjalnej, zawartej w art. 187, wyłączającej zastosowanie normy ogólnej, zawartej w art. 254 K. K., ma na celu umożliwić stosowanie tej właśnie normy ogólnej, która jest surowsza.

4. — Jeśli chodzi o normy proceduralne, to czas trwania aresztu zastępczego²⁾ ma być oznaczony już w orzeczeniu, nakładającym grzywnę. Jeżeli władza skarbowa nałożyła grzywnę, to ona orzeka (w razie zajścia stanu faktycznego, przewidzianego w art. 10 prawa o wykroczeniach) o wykonaniu kary aresztu zastępczego. Wykonywanie tego przepisu zostanie znacznie ograniczone w rozporządzeniu wykonawczem.

Nowela upraszcza postępowanie w razie wniesienia odwołania od orzeczenia karnego w sprawie o przestępstwo, przewidziane w art. 181 lub 188. W tym wypadku może rozstrzygnąć urząd skarbowy, jeśli uważa odwołanie za uzasadnione w całości lub w części, a grzywna lub jej część, która zdaniem urzędu skarbowego powinna być umorzona, nie przewyższa zł 300. Strona, niezadowolona z takiego rozstrzygnięcia, może w ciągu 14 dni po doręczeniu orzeczenia zażądać rozpatrzenia przez izbę skarbową.

5. — Nowela postanawia: „Wydane w postępowaniu karnem orzeczenie sądu, którem bądź niewinniono obwinionego dla braku podmiotowych cech przestępstwa bądź umorzono postępowanie, nie ma wpływu na należność podatkową. O tej należności orzekają w postępowaniu wymiarowem i odwoławczem władze skarbowe”. Ta norma jest w związku z pewnym kierunkiem judykatury, o którym informuje wyrok, ogłoszony w wydawnictwie „Orzecznictwo Sądów Najwyższych w Sprawach Podatkowych i Administracyjnych” pod poz. 220 z 1935 r. oraz dodana do tego wyroku glossa Stanisława Słowińskiego.

Achilles Rosenkranz

OPODATKOWANIE ZAPALNICZEK

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 12 został ogłoszony dekret Prezydenta Rzeczypospolitej z dn. 14/I 1936 r. w sprawie zmiany ustawy o monopolu zapalczanym.

Dekret ten upoważnia Ministra Skarbu do:

1) obniżania w drodze rozporządzeń opłaty monopolowej i podatku od zapalniczek, przewidzianych w art. 4 ust. 2 i art. 5 ustawy z dn. 30/I 1931 r. o monopolu zapalczanym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 9, poz. 45);

2) wprowadzania w drodze rozporządzenia zakazu posiadania zapalniczek, niezaopatrzonych w znaczek podatkowy, i wydawania w związku z tem przepisów, normujących tryb zaopatrywania zapalniczek w ten znaczek, przyczem przepisy te mogą wprowadzać obowiązek zaopatrywania w znaczek podatkowy również zapalniczek, przywożonych dla osobistego użytku

przez podróżnych, przybywających z zagranicy lub W. M. Gdańska.

W wypadku wydania przepisów, wyliczonych w p. 2, Minister Skarbu będzie uprawniony według omawianego dekretu do ustanowienia w drodze rozporządzenia nakazu zgłoszenia do zaopatrzenia w znaczek podatkowy — za uiszczeniem obowiązującej opłaty monopolowej lub podatku — zapalniczek, niezaopatrzonych w ten znaczek przed dniem wejścia w życie dekretu. Minister Skarbu określi przytem tryb i termin dokonywania takich zgłoszeń. W myśl postanowień dekretu, zgłoszenia zapalniczek do zaopatrzenia w znaczek podatkowy będą wolne od opłaty stempelowej.

Wreszcie omawiany dekret upoważnia Ministra Skarbu do wydawania w drodze rozporządzeń przepisów, normujących zasady i tryb przeprowadzania kontroli nad przestrzeganiem rozporządzeń, wydanych na podstawie tego dekretu.

Zarazem został zmieniony art. 110 ustawy karnej skarbowej z dn. 18/III 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 34, poz. 355), który przewiduje obecnie karę w wysokości 5-krotnej uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie opłaty monopolowej albo podatku oraz karę konfiskaty zapalniczek, niezaopatrzonych w przepisowy znaczek podatkowy, nie tylko za wprowadzanie ich do obrotu handlowego (sprzedaż i nabywanie), lecz także za zabronione posiadanie takich zapalniczek, niewyłączając tych, które już znajdują się w użyciu.

L.

REGULOWANIE STOSUNKÓW W PRZEMYSŁE NAFTOWYM

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 17 ogłoszony został dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 14/I r. b., nowelizujący ustawę z dn. 18/III 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 30, poz. 306) w sprawie regulowania stosunków w przemyśle naftowym.

Ustawa z dn. 18/III 1932 r. stanowi ważny instrument polityki naftowej, zmierzającej do podniesienia górnictwa naftowego — jako podstawy przemysłu naftowego, gdyż nie posiadanie nawet najwspanialej urządzonej rafinerji, lecz posiadanie własnej dostatecznej produkcji surowca (oleju skalnego, czyli ropy naftowej) decyduje o tem, czy dane państwo może być uznane za naftowo samodzielne. Ku wiertnictwu naftowemu, ku poszukiwaniom nowych złóż i racjonalnej eksploatacji już odkrytych musi być przedewszystkiem skierowana działalność przemysłu — zwłaszcza w naszych warunkach, gdy ciągle pracujemy jeszcze nieomal wyłącznie na przed laty odkrytych polach, których czas pełnej wydajności oddawna minął.

Dlatego w naszych warunkach jest niezbędne zapewnienie kopalniom zbytu ropy, i to po cenach, oplacających eksploatację i budzących nadzieję na zysk, gdyż niestety zbytu produktów naftowych w kraju jest — zwłaszcza wobec fatalnego stanu motoryzacji — bardzo niski i obejmuje zaledwie ok. 55% wytwórczości produktów, uzyskanych z wydobytego surowca, a reszta musi być wywożona na rynki zagraniczne. Ponieważ eksport ten jest naogół niekorzystny — ten ciężar eksportowy musi być równomiernie rozłożony na wszystkie zakłady przerobcze. To właśnie przeprowadziła ustawa z dn. 18/III 1932 r. i oparte na niej rozporządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dn. 12/X 1932 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 89, poz. 754) i z dn. 27/V 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 40, poz. 318) w drodze utworzenia przymusowej organizacji eksportu naftowego („Polski Eksport Naftowy”) — przez zmuszenie wszystkich zakładów przerobczych do wydzielania do „masy eksportowej” wszystkich nadwyżek, nieznajdujących zbytu w kraju, i zabronienia lokowania tej „masy eksportowej” na rynku krajowym. Ponieważ równocześnie kontyngentowanie odbywa się proporcjonalnie do wytwórczości — więc ustawa w rezultacie podtrzymuje popyt na ropę i zachęca do wiercenia.

¹⁾ Patrz wyżej p. 4 działu IX.

²⁾ Patrz wyżej p. 2 nin. działu X.

Ponieważ jednak wśród przedsiębiorstw przerobczych znajdują się zakłady mniejsze, technicznie, finansowo i organizacyjnie słabe, niezdolne do pracy na rynek eksportowy — przeto ustawa zezwoliła im na swobodne lokowanie całej ich wytwórczości w kraju, pod warunkiem ograniczenia przeróbki przy rafineriach do 1 tys. t, a przy gazoliniarniach — wytwórczości do 300 t rocznie. Przy większej wytwórczości takich zakładów, do 6 tys. t rocznie, zezwolono również na lokowanie masy eksportowej w kraju, lecz za opłatą, wynoszącą pewien odsetek różnicy między ceną krajową a eksportową (różny, stosownie do wysokości wytwórczości), na rzecz osobnego funduszu, przeznaczonego na popieranie wiertnictwa naftowego.

Te przywileje, przyznane mniejszym przedsiębiorstwom, stanowią pewne obciążenie przedsiębiorstw większych, ponoszących ciężar eksportowy, albowiem zmniejszają ich kontyngenty krajowe, a więc i ich globalny utarg.

Obciążenie to staje się coraz dotkliwszem, gdyż sytuacja w przemyśle stale się pogarsza wskutek zmniejszenia się produkcji surowca, braku rozwoju konsumpcji wewnętrznej, trwających trudności eksportowych, a zwłaszcza konieczności obniżki cen na rynku krajowym.

Toteż ostatnia obniżka cen ropy, przeprowadzona przez przemysł naftowy w ubiegłym miesiącu na wezwanie Rządu, zmusiła do rewizji postanowień ustawy z dn. 18/III 1932 r. Wytworzyła się bowiem nienormalna sytuacja, w której zakłady, technicznie zacofane, mają zapewnioną egzystencję i nawet rentowność, podczas gdy zakłady na wyższym poziomie zmuszane są niejednokrotnie do zamykania się. Zachodziła zatem obawa, że ten stan rzeczy odbije się na cenie oleju skalnego (ropy naftowej), wywoła nierentowność kopalń, a w konsekwencji — spadek produkcji surowca i zamieszczenie ruchu wiertniczego.

Z tych względów okazało się koniecznym zmniejszenie przywilejów mniejszych zakładów — i ten postulat przeprowadza omawiany dekret, ograniczając maksymalną wytwórczość mniejszych zakładów, upoważniając do lokowania w kraju masy eksportowej za opłatą — z 6 tys. t do 4 tys. t rocznie, i znosząc kategorie przedsiębiorstw, zupełnie zwolnionych od jakichkolwiek obowiązków i opłat.

Równocześnie dekret upoważnia Ministra Przemysłu i Handlu do rozdzielania kwot, narosłych z nowych opłat, pomiędzy przedsiębiorstwa eksportujące w stosunku do ilości, o jakie ich kontyngent wewnętrzny uległ zmniejszeniu wskutek zwolnień na korzyść mniejszych przedsiębiorstw. Dotychczas zebrany fundusz będzie, oczywiście, przeznaczony w całości na popieranie wiertnictwa naftowego.

Ostateczne oznaczenie wysokości opłat, obciążających mniejsze przedsiębiorstwa za uzyskane zwolnienia od eksportu, oznaczy Minister Przemysłu i Handlu w drodze rozporządzenia, które dostosuje dotychczasowe rozporządzenia wykonawcze do zmienionego tekstu ustawy.

Jak widzimy, omawiany dekret ma na celu dostosowanie ustawy z dn. 18/III 1932 r. do zmienionych warunków, utrzymuje konsekwentnie linię przewodnią polityki naftowej, zwróconą w kierunku popierania produkcji surowca, a w stosunku do mniejszych zakładów przerobczych — choć zmniejsza ich dotychczasową rentowność w związku z zmienionymi warunkami — umożliwia im jednak nadal byt i przetrwanie.

Poza tą główną zmianą wprowadza dekret mniej istotne zmiany ustawy, mające na celu usunięcie formalnych braków, które ujawniły się w toku jej wykonywania.

Pozatem dekret nadaje Ministrowi Przemysłu i Handlu tak ważne w obecnych warunkach gospodarczych prawo do wydawania zarządzeń w zakresie regulowania cen produktów naftowych na rynku wewnętrznym, jak to ma już miejsce w przemyśle węglowym i hutniczym, oraz umożliwia wpływ na racjonalizację przeróbki ropy. Ostatni przepis zmierza wy-

łącznie do należytego wykorzystania surowca w ramach istniejących urządzeń technicznych i stosowanych dotąd metod, oraz zapobieżenia już stwierdzonej nadprodukcji pewnych wytworów (np. oleje smarowe), przy niedostatecznej wytwórczości innych produktów (np. oleje pędne i opałowe).

Ze względu na obecny ciężki stan w przemyśle naftowym, nierokujący poprawy w bliskim okresie czasu, a wymagający stabilizacji stosunków i stałej, obliczonej na dłuższy okres ingerencji rządowej — znosi dekret ograniczenie ważności ustawy do dn. 1/IV 1937 r. W ten sposób pozostawia się kwestję ograniczenia lub zniesienia reglamentacji w przemyśle naftowym uznaniu Rządu w odpowiednim czasie

H. S. F.

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O ROZBUDOWIE MIAST

Dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 14/I 1936 r. o zmianie rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 22/IV 1927 r. o rozbudowie miast zmierza przede wszystkim do usunięcia przepisów o programach rozbudowy. Pojęcie „programu rozbudowy” zastępuje natomiast przyjęciem w prawie budowlanym pojęciem „planu zabudowania”. Program rozbudowy bowiem jest właściwie powtórzeniem założeń, przyjętych w planie zabudowania (w myśl przepisów art. 10 $\div$ 20 prawa budowlanego z 1928 r.), sporządzanie więc programu rozbudowy sprowadzało się — w tym stanie rzeczy — do przytaczania potrzebnych elementów z planu zabudowania i programu jego realizacji. W tych więc warunkach opracowywanie programu rozbudowy stało się zbędnym. Przepis o programie rozbudowy znalazł się w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z dn. 22/IV 1927 r. o rozbudowie miast dlatego, ponieważ ukazało się ono o rok wcześniej aniżeli rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 16/II 1928 r. o prawie budowlanym, normujące w sposób szczegółowy kwestję planów zabudowania.

Dekret skreśla dalej artykuły, dotyczące postępowania wywłaszczeniowego. Przepisy tych artykułów zostały już uchylone w rozporządzeniu Prezydenta Rzplitej z dn. 24/IX 1934 r. o postępowaniu wywłaszczeniowym, wprowadzając w miejsce ich nowe przepisy. Obecnie dokonane skreślenie ma na celu ujednostajnienie wszystkich obowiązujących przepisów. Ponadto dekret z dn. 14/I 1936 r. wprowadza dalsze uproszczenie procedury przewłaszczenia terenów państwowych na cele budowlano-mieszkaniowe przez zastąpienie obowiązującego dotychczas przepisu ustawy o rozbudowie miast z 1925 r. upoważnieniem dla Ministra Skarbu, w porozumieniu z Ministrem Spraw Wewnętrznych, do odstępowania gminom miejskim gruntów państwowych na cele budowlano-mieszkaniowe o wartości do zł 100 000. Grunty państwowe o wartości ponad zł 100 000 będą nadal odstępowane na podstawie oddzielnej ustawy zgodnie z art. 51 ustawy konstytucyjnej.

W dalszym ciągu dekret przewiduje zniesienie Państwowego Funduszu Rozbudowy Miast, którego zadania przejmie w całości Państwowy Fundusz Budowlany. Zniesienie P. F. R. M. jest dalszym etapem znoszenia zbędnych funduszy. Państwowy Fundusz Budowlany przejmie również zadania i cele działającego od dn. 1/IV 1933 r. „Specjalnego Rachunku Terenowego”, z którego finansowana była dotychczas państwowa akcja terenowa. Specjalny Rachunek Terenowy oparty był jedynie na uchwale Rady Ministrów z dn. 28/III 1933 r.

Dekret zmienia również normy kredytowania budowlanych, obniżając granicę z 90% do 75% kosztów budowy bez wartości placu. Dotychczasowa praktyka wykazała bowiem, iż istniejące normy były za wysokie i w konsekwencji prowadziły do przekredytowania pożyczkobiorców, utrudniając późniejszą konwersję kredytów budowlanych na kredyt długoterminowy emisyjny. Jedynie dla budowy domów robotniczych przewiduje się możliwość podwyższenia tych norm.

Świadczenia Państwowego Funduszu Budowlanego zostały znacznie uelastycznione — zgodnie z uchwałą Komitetu Ekonomicznego Ministrów z dn. 5/XII 1935 r. — a to przez wprowadzenie upoważnienia dla Ministra Skarbu do corocznego ustalania w każdorocznym programie akcji kredytowo-budowlanej rodzaju i wysokości tych świadczeń.

Dekret wprowadza zmiany, dotyczące akcji kredytowo-budowlanej w miejscowościach klimatyczno-uzdrowiskowych. Dotychczas akcja ta była prowadzona na podstawie odpowiednich uchwał Komitetu Ekonomicznego Ministrów.

Z uwagi na to, że obecna Państwowa Rada Rozbudowy Miast, jako ciało zbyt liczne, nie była wcale zwalczana w ciągu ostatnich kilku lat, dekret idzie w kierunku udzielenia Ministrowi Skarbu upoważnienia do zreorganizowania jej. Należy zauważyć, że przy Banku Gospodarstwa Krajowego istnieją już specjalne komisje do spraw budowlano-terenowych o charakterze opiniodawczym, składające się z przedstawicieli zainteresowanych resortów i Związku Miast.

Dekret zawiera artykuł, umożliwiający udzielanie taniego kredytu dla budownictwa wiejskiego, a to przez zastosowanie świadczeń Państwowego Funduszu Budowlanego do tego rodzaju kredytów.

St.

OBNIŻENIE SKŁADEK W UBEZPIECZENIACH SPOŁECZNYCH

W ostatniej serii dekretów Prezydenta Rzplitej, ogłoszonych w dn. 15/I 1935 r., wydane zostały dwa dekrety z zakresu ubezpieczeń społecznych, a mianowicie: dekret o czasowym obniżeniu składek za ubezpieczenie emerytalne robotników i pracowników umysłowych oraz za ubezpieczenie od wypadków i chorób zawodowych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 24) i dekret o zmianie art. 36 ustawy z dn. 18/VII 1924 r. o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3, poz. 25).

Pierwszy z tych dekretów wprowadza na okres 1/II 1936 ÷ 31/XII 1937 obniżkę składek w ubezpieczeniu emerytalnym robotników o 1%, a w ubezpieczeniu emerytalnym pracowników umysłowych — o 1,5 policzalnych do ubezpieczenia zarobków, oraz upoważnia Ministra Opieki Społecznej do obniżenia za tenże okres czasu składek w ubezpieczeniu od wypadków i chorób zawodowych w stosunku do wszystkich lub poszczególnych grup pracodawców.

W ubezpieczeniu emerytalnym robotników obniżka rozłożona została pomiędzy składkę, opłacaną przez pracodawcę i ubezpieczonego w stosunku 3 : 7 — tak, że nowe składki wynoszą: za ubezpieczenia robotników, zatrudnionych w górnictwie i hutnictwie: składka pracodawcy — 1,9%, składka ubezpieczonego — 2,9%, a za pozostałych robotników: składki pracodawcy — 1,6%, składki ubezpieczonego — 2,6%. W ubezpieczeniu emerytalnym pracowników umysłowych odpowiedni stosunek rozłożenia obniżki ustalono na 7 : 8, składka więc wynosi: przy wynagrodzeniu $\text{zł } 60 \div 400$ — pracodawcy 4,1%, ubezpieczonego 2,4%, przy wynagrodzeniu $\text{zł } 400 \div 800$ — pracodawcy 3,3%, ubezpieczonego 3,2%, i przy wynagrodzeniu ponad $\text{zł } 800$ — pracodawcy 2,5%, ubezpieczonego 4,0%.

W ubezpieczeniu wypadkowym obniżenie liczby taryfowej nastąpi w drodze rozporządzenia Ministra Opieki Społecznej, przy czym przewidywane jest zastosowanie specjalnych ulg dla tych gałęzi przemysłu, które prowadzą profilaktyczną działalność w zakresie bezpieczeństwa pracy.

Effekt finansowy obniżenia obciążenia na rzecz ubezpieczeń społecznych można oszacować w stosunku rocznym na ok. $\text{zł } 30$ milj., z czego w ubezpieczeniu emerytalnym robotników — $\text{zł } 13,35$ milj., w ubezpieczeniu emerytalnym pracowników umysłowych ponad $\text{zł } 13$ milj. i w ubezpieczeniu wypadkowym prawdopodobnie ok. $\text{zł } 3,6$ milj.

Zgodnie z przytoczonym powyżej podziałem obniżki składek w ubezpieczeniu emerytalnym pomiędzy pracodawców i ubezpieczonych oraz uwzględniając okoliczność, że obniżka składek w ubezpieczeniu wypadkowym, a częściowo i emerytalnym (gdy pracodawca opłaca — w myśl przepisów — całą składkę) idzie całkowicie na rzecz pracodawców — można przyjąć, że z ogólnego zmniejszenia obciążeń na rzecz ubezpieczeń społecznych, pracodawcy i ubezpieczeni uzyskują po $\text{zł } 15$ milj.

Dekret o zmianie art. 36 ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia obniża odsetki zwłoki od nieuiszczonych w terminie płatności wkładek zakładów pracy z 2% do 0,75% miesięcznie oraz, rozszerzając uprawnienia Dyrektora Funduszu Pracy w zakresie przyznawania ulg w spłacie zaległych wkładek, upoważnia go do odraczania lub rozkładania na raty zaległych wkładek (również co do części, potrącającej z zarobków robotników) oraz obniżania do 0,5% miesięcznie odsetek, przypadających od zaległości, niezależnie od czasu powstania zaległości i od tego, za jaki okres odsetki przypadają.

Obniżka odsetek do 0,75% miesięcznie będzie stosowana od najbliższego terminu płatności wkładek, t. j. od 26/I 1936 r., w stosunku do zakładów pracy hutniczo-górnicznych, i od dn. 21/I 1936 r. — w stosunku do innych zakładów pracy.

KONWERSJA PAŃSTWOWYCH POZYCZEK WEWNĘTRZNYCH

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 10 ogłoszony został uchwalony ostatnio przez Radę Ministrów dekret Prezydenta Rzplitej o konwersji państwowych pożyczek wewnętrznych.

Konwersją objęte zostały następujące pożyczki:

- 1) 5% Państwowa Renta Ziemska Serja I,
- 2) 4% Premjowa Pożyczka Inwestycyjna z 1928 r.,
- 3) 3% Premjowa Pożyczka Budowlana Serja I,
- 4) 5½% Pożyczka Budowlana Serja II,
- 5) 5% Państwowa Renta Wieczysta Serja I,
- 6) 6% Pożyczka Inwestycyjna.

Pożyczki, nieobjęte konwersją, będą mogły być również konwertowane na nową pożyczkę na warunkach, ustalonych przez Ministra Skarbu — z tem, że obligacje 6% Pożyczki Narodowej będą przyjmowane do konwersji jedynie od pierwonabywców tych obligacji oraz od osób, które je otrzymały na zasadzie formalnego przelewu w myśl obowiązujących przepisów o obrocie obligacjami tej pożyczki.

Z dniem wejścia w życie omawianego dekretu obligacje 6 objętych konwersją pożyczek przestają być umarzane według dotychczasowych planów oraz przestają przynosić odsetki i premje. Kupon bieżący, t. j. kupon, którego bieg rozpoczął się przed dn. 15/I r. b., będzie przy 4% Premjowej Pożyczce Inwestycyjnej z 1928 r., 3% Premjowej Pożyczce Budowlanej i 6% Pożyczce Inwestycyjnej wypłacony w całości, natomiast przy 5% Państwowej Rencie Wieczystej i 5½% Pożyczce Budowlanej Serji II wartość jego do dn. 15/I 1936 r. może być osobno przez Ministra Skarbu uwzględniona i uiszczona obligacjami nowej pożyczki. Przy 5% Rencie Ziemskiej Serji I wartość kuponu bieżącego uważa się za uwzględnioną w warunkach konwersji. Kupony, których bieg rozpoczyna się po dn. 15/I r. b., zostały dekretem unieważnione. W konsekwencji obligacje 4% Premjowej Pożyczki Inwestycyjnej, 3% Premjowej Pożyczki Budowlanej Serji I i 6% Pożyczki Inwestycyjnej mogą być składane do konwersji bez żadnych kuponów, natomiast obligacje 5% Renty Ziemskiej, 5½% Pożyczki Budowlanej Serji II i 5% Państwowej Renty Wieczystej winny być składane do konwersji wraz z bieżącym kuponem.

Należność za obligacje oraz kupony i wygrane (premje) od pożyczek, objętych konwersją, których płatność nastąpiła przed wejściem w życie omawianego dekretu, podlega wypłacie na zasadzie dotychczasowych przepisów.

Obligacje pożyczek, objętych konwersją, które nie zostaną złożone do konwersji w przepisany termin, będą umorzone w/g ich wartości imiennej najpóźniej w ciągu lat 30 drogą losowania — zgodnie z planem umorzenia, który zostanie ustalony dla każdej z tych pożyczek przez Ministra Skarbu po zamknięciu konwersji i ustaleniu nieskonwertowanej kwoty imiennej każdej pożyczki. Ministrowi Skarbu służy jednak prawo zarządzenia całkowitego lub częściowego wykupu tych obligacji z wolnej ręki po cenie nie niższej od ich wartości imiennej.

Obligacje pożyczek, objętych konwersją, znajdujące się w przechowaniu i zarządzie władz, urzędów i instytucji państwowych jako depozyty, mogą być przez te władze i urzędy złożone do konwersji z urzędu.

Dekret upoważnia Ministra Skarbu do wypuszczenia na cele omówionej powyżej konwersji oraz na cele konsolidacji innych tytułów długu wewnętrznego 4% Pożyczki Konsolidacyjnej na łączną kwotę imienną, nieprzekraczającą zł w zł. 600 milj. w obligacjach na okaziciela.

Odsetki tej pożyczki płatne będą półrocznie zdolu, przy czym pierwszy kupon obejmie odsetki od dn. 15 I r. b. i będzie wypłacony w dn. 15/VII 1936 r.

Okres amortyzacji pożyczki ustalony został na 45 lat. Okres ten rozpocznie się od daty zamknięcia konwersji. Umorzenie pożyczki przeprowadzane będzie w drodze półrocznych losowań — z tem, że obligacje, wylosowane do umorzenia w okresie pierwszych 10 lat trwania pożyczki, będą wykupywane po zł 120 za zł 100 wartości imiennej, wylosowane zaś w latach następnych — po zł 115 za zł 100 wartości imiennej.

4% Pożyczka Konsolidacyjna wyposażona została w liczne przywileje; i tak: obligacje pożyczki wraz z kuponami oraz przychody od tych obligacji i kuponów wolne są od wszelkich podatków i danin państwowych i samorządowych; obligacje pożyczki do kwoty zł w zł. 5 tys. wartości imiennej nie podlegają żadnemu zajęciu, niewyluczając zajęcia z tytułu należności publiczno-prawnych; obligacje pożyczki będą przyjmowane według ich wartości imiennej na podatek od spadków i darowizn do kwoty zł 25 tys. od każdego płatnika tego podatku. Poza wymienionymi powyżej przywilejami obligacje 4% Pożyczki Konsolidacyjnej są papierem pupilarnym i mogą być składane jako kaucje i wadja, używane do lokowania kapitałów fundacyjnych i t. d. Inne warunki pożyczki, jak: plan umorzenia, wysokość odcinków i t. d. ustali Minister Skarbu.

Obligacje pożyczek, objętych konwersją, podlegają wymianie na obligacje 4% Pożyczki Konsolidacyjnej w stosunku 100 za 100 wartości imiennej. Czas trwania konwersji, który nie może przekraczać 1 roku, oraz inne jej warunki, jak również sposób technicznego przeprowadzenia samej konwersji ustalony zostanie rozporządzeniem Ministra Skarbu.

Obligacje 5% Państwowej Renty Ziemiańskiej serji I tracą po zamknięciu konwersji przywileje podatkowe, nadane im ustawą z dn. 28/XII 1925 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 1/1926, poz. 1).

Notowania giełdowe obligacji pożyczek, objętych konwersją, zostają zawieszane z dniem wejścia w życie dekretu aż do czasu wznowienia ich przez Ministra Skarbu.

Wpływ konwersji na stosunki prawne, które dotyczą obligacji pożyczek, objętych konwersją — unormuje rozporządzenie Ministra Sprawiedliwości, wydane w porozumieniu z Ministrem Skarbu, i określi wynikające stąd skutki prawne. Rozporządzenie to zostanie wydane do dn. 1/III 1936 r. i unormuje stosunki prawne, dotyczące zastawów oraz kaucyj i wadków, złożonych w tych obligacjach. Stosunki te do czasu ich unormowania wspomnianem rozporządzeniem nie mogą być zgodnie z dekretem jednostronnie zmienione ani rozwiązane bez względu na umowne w tej mierze zastrzeżenia.

Art. 21 dekretu nowelizuje rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 24/IX 1934 r. o 5% Rencie Wieczystej, zmienia-

jąc papier ten na 4% Rentę Złotą, oraz znosząc jej charakter papieru wieczystego, niepodlegającego wykupowi, przez upoważnienie Ministra Skarbu do ustalenia terminu i sposobu jej umorzenia.

W art. 22 zostały częściowo znowelizowane przepisy ustawowe odnośnie 5% Pożyczki Konwersyjnej z 1924 r., w ten sposób, że termin jej umorzenia, ustalony na dz. 2/I 1945 r., został przesunięty o 20 lat — do dn. 2/I 1965 r. — z tem, że oprocentowanie tej pożyczki zostaje niezmienione i wynosić będzie nadal 5% w stosunku rocznym, płatne w dotychczasowych terminach.

Bieg nowego okresu umorzenia liczy się od dn. 1/I 1936 r. Założeniem, z którego wychodziło Ministerstwo Skarbu przy opracowywaniu omówionego dekretu, była konsolidacja rynku wewnętrznych pożyczek państwowych i urealnienie programu ich umorzenia przez odpowiednie rozłożenie w czasie spłat kapitału dłużnego, jak również częściowe dostosowanie wysokości ich oprocentowania do uregulowanych już ustawowo odsetek z tytułu innych zobowiązań prywatno- i publiczno-prawnych.

Dopuszczenie do konwersji dobrowolnej 6% Pożyczki Narodowej stwarza korzystną dla jej posiadaczy okazję wymiany papieru imiennego, niedopuszczonego do wolnego obrotu, na papier okazicielski. Obniżka oprocentowania nominalnego wyrównana zostanie częściowo przez nadpłaty w cenie wykupu obligacji wylosowanych w nowej pożyczce i Rząd, zakreślając granicę emisji 4% Pożyczki Konsolidacyjnej na zł 600 milj., liczył się z faktem, że wszyscy posiadacze Pożyczki Narodowej zechcą skorzystać z konwersji.

J. Ł.

UPORZĄDKOWANIE ZOBOWIĄZAŃ SPÓŁDZIELŃ ROLNICZYCH

Jedną z dziedzin życia gospodarczego, która szczególnie dotkliwie odczuła trwający kryzys, jest spółdzielczość rolnicza. Zakres działalności tego typu organizacyj gospodarczych obejmował zagadnienia: kredytowe, handlu rolniczego oraz przetwórstwa rolniczego — w szczególności mleczarstwa.

Ustawodawstwo oddłużeniowe, przychodząc z pomocą warsztatom rolnym, przeprowadziło podział wierzycieli producentów rolnych na wierzycieli prywatnych, do których zaliczono prywatnych kredytodawców i handel, na wierzycieli kredytu zorganizowanego, do którego zaliczone zostały wszystkie banki, i wreszcie na wierzycieli o charakterze publiczno-prawnym. Te dwie ostatnie kategorie zostały uznane za uprzywilejowane i albo nie podpadają pod przepisy o ulgach w spłacie zobowiązań, albo też otrzymują pewne wyrównanie przez przyznanie im pomocy w różnych formach (dopłaty Skarbu Państwa, gwarancje, upłynnienie wierzytelności). Do kategorii wierzytelności nieuprzywilejowanych zaliczone zostały m. in. niektóre spółdzielnie rolnicze, a mianowicie spółdzielnie rolniczo-handlowe, rolnicze spółdzielnie przetwórcze (mleczarskie) oraz te spośród spółdzielni kredytowych, które nie należą do żadnego związku rewizyjnego. Ulgi, udzielone rolnictwu w stosunku do instytucji wierzycielskich tego ostatniego typu, postawiły je w szczególnie ciężkiej sytuacji, która pogorszyła i tak już niezmiernie ciężkie warunki pracy, czego dowodem były wzmagające się fakty zaprzestania działalności, upadłości, wreszcie likwidacji placówek.

Niezależnie jednak od naruszenia bytu jednostek, bardzo ważnych dla rozwoju produkcji i handlu, związanych z gospodarstwem rolnym — ciężkie położenie spółdzielczości podrywało również i warsztaty rolne, których właściciele zrzeszeni byli w tych spółdzielniach. Za straty spółdzielni rolniczych odpowiadają bowiem ich członkowie, a więc znów rolnicy. Za straty spółdzielni odpowiadają również w wielu

wypadkach gwaranci spółdzielni, którymi z reguły byli także rolnicy. Powstawało to w ten sposób, iż instytucja bankowa, przyznająca kredyty spółdzielni handlowej lub mleczarskiej, uzależniała otwarcie tego kredytu od złożenia wekslu kaucyjnego, podpisanego przez członków rady nadzorczej. Ci ostatni, ze względów społecznych, chcąc pomóc organizacjom o charakterze czysto rolniczym i w przeświadczeniu, iż wypełniają raczej pewną bankową formalność, zgadzali się na złożenie swoich podpisów. Gdy następnie — skutkiem trudności ogólnogospodarczych — spółdzielnie znalazły się w niemożności wywiązywania się z przypadających płatności, instytucje finansowe, w których posiadaniu były wspomniane gwarancje, przystąpiły do realizowania przyjętej przez rolników odpowiedzialności. Z punktu widzenia prawa i procedury była to dla danej instytucji kredytowej najprostsza i najszybsza droga do zlikwidowania strat, grożących jej skutkiem niewypłacalności spółdzielni. Z punktu widzenia rozwoju spółdzielczości oraz instytucji rolniczych tego rodzaju likwidacja mogła pościągnąć za sobą niezmiernie szkodliwe konsekwencje, grzebiąc na dłuższy okres czasu ideę spółdzielczości w danych ośrodkach życia rolniczego.

Istniała zatem na tym odcinku pewna sprzeczność w systemie ulg, przeznaczonych dla rolnictwa, polegająca na tem, iż przyznano coprawda rolnikom z mocy samego prawa lub mocą orzeczeń urzędów rozjemczych ulgi w odniesieniu do instytucji spółdzielczych, które jednak zmuszane były równoległe — pośrednio lub bezpośrednio — przerzucać spowrotem na rolników straty, jakie w tych spółdzielniach powstawały w miarę wykorzystywania przez producentów rolnych prawa korzystania z zawieszenia spłaty kapitałowej, z obniżenia oprocentowania i t. p. Nie zawsze, oczywiście, rolnik-dłużnik był równocześnie i rolnikiem-gwarantem. Przeważnie rolników-dłużników jest o wiele więcej niż rolników-gwarantów, skutkiem czego przerzucenie odpowiedzialności za straty na zmniejszone grono rolników doprowadzało należących do tego grona nieraz do zupełnej ruiny, a w ostatnich czasach nawet do bardziej jeszcze tragicznych wypadków.

Dotychczasowe przepisy ustawodawstwa oddłużeniowego przewidywały pewne możliwości złagodzenia powyżej ujawnionych sprzeczności. Przewidziały one przedewszystkiem, że Bank Akceptacyjny będzie przyjmował, narówni z układami, zawartymi z właścicielami gospodarstw rolnych, układy, zawierane między spółdzielniami rolniczymi a ich wierzycielami, należącymi do kategorii kredytu zorganizowanego. Na tej drodze miały spółdzielnie znaleźć wyjście z sytuacji, w jakiej znalazły się one skutkiem rozłożenia długów rolniczych z mocy samego prawa na okres lat 17 (w tem 3 lata karencji). Wyjście to polegało na umożliwieniu spółdzielni uzyskania od jej wierzycieli takich samych lub podobnych warunków spłaty, jakie zmuszona była ona udzielać swoim dłużnikom.

Drugie zarządzenie, łagodzące powstałe trudności, polegało na upoważnieniu spółdzielni rolniczych do ubiegania się o prawo zawierania układów konwersyjnych ze swoimi dłużnikami i uzyskania tym sposobem z Banku Akceptacyjnego odpowiednich środków upłynniających, celem zaspokojenia żądań swoich wierzycieli.

Trzecią wreszcie grupę przepisów tworzyła pomoc, przewidziana w Funduszu Oddłużenia Państwowego Banku Rolnego dla spółdzielni. Z Funduszu tego miały być czerpane środki dla umorzenia części lub całości zobowiązań spółdzielczych w odniesieniu do Państwowego Banku Rolnego.

W praktyce jednak środki te były niewystarczające, gdyż uznanie spółdzielni za zbiorowego rolnika i przyznanie jej praw zawierania układów konwersyjnych z nadrzędnymi instytucjami kredytowymi nie przynosiło jej najważniejszego przywileju, to znaczy prawa żądania zawarcia takiego układu.

Przymus zawierania układów przez banki odnosił się tylko do gospodarstw rolnych kat. A i B.

Należy następnie zwrócić uwagę i na to, że rolnikom przyznano z mocy samego prawa oprocentowanie w wysokości 3% rocznie oraz rozłożenia długów na okres lat 17 (3 lata karencji), gdy tymczasem spółdzielnie przy zawieraniu układów konwersyjnych mogły uzyskać obniżenie oprocentowania najwyżej do wysokości $4\frac{1}{2}\%$ i rozłożenie spłaty długu na okres do lat 10.

O pełnem wykorzystaniu łagodzących przepisów nie było również mowy choćby z tego powodu, że spółdzielnie rolniczo-handlowe w wielu wypadkach nie posiadały wierzitelności tego typu, które mogłyby odpowiadać warunkom zabezpieczenia, wymaganym przez Bank Akceptacyjny dla układów konwersyjnych, a zatem tylko część wierzitelności spółdzielni dałaby się skonwertować analogicznie, jak konwertują się wierzitelności instytucji kredytowych. Spółdzielnie rolniczo-handlowe są pozatem aparatem, który z punktu widzenia siły kredytowej stoi w wielu wypadkach na niższym szczeblu od aparatu bankowego. W wyniku tego Bank Akceptacyjny musiałby bardziej ograniczyć udzielanie kredytów upłynniających, odmawiając przyznawania go w tych samych rozmiarach, w jakich korzysta z niego aparat bankowy. Tyczy się to w szczególności spółdzielni, znajdujących się już dziś w stanie upadłości lub likwidacji. Wreszcie nawet i w wypadkach, w których Bank Akceptacyjny przyznawałby kredyty upłynniające spółdzielniom, miałyby one istotne trudności lokowania go, gdyż w większej ilości wypadków nie posiadają one wogóle kredytów redyskontowych w Banku Polskim lub też posiadają je w wysokości, zupełnie niewystarczającej dla upłynnienia wszystkich swoich rolniczych wierzitelności.

Co się tyczy pomocy z Funduszu Oddłużenia Państwowego Banku Rolnego — to nie została ona jeszcze wykorzystana, gdyż rozprowadzenie jej słusznie było uzależnione od zgody innych wierzycieli danej spółdzielni na poniesienie analogicznych ofiar. Intencją, którą kierował się ustawodawca przy tworzeniu tego Funduszu, było udzielenie pomocy rolnikom i umożliwienie sanowania spółdzielni, nadających się do życia. Nie było natomiast jego zamiarem ułatwienie innym wierzycielom ściągania ich pretensyj. Ułatwienie takie miałoby, oczywiście, miejsce w miarę niczem nieuwarunkowanego bonifikowania przez Państwowy Bank Rolny przypadających mu należności.

Dla uzupełnienia cech, charakteryzujących przepisy, łagodzące ustawodawstwo oddłużeniowe na odcinku spółdzielczości rolniczej, zauważyć należy, iż przepisy te zupełnie nie uregulowały stosunku kredytowego między spółdzielniami i ich wierzycielami prywatnymi, a więc nieposiadającymi charakteru kredytu zorganizowanego, oraz nigdzie nie przewidywały możliwości zwolnienia gwarantów lub conajmniej uporządkowania sprawy żyr, udzielonych przez członków władz spółdzielni. Ale gdyby nawet założyć, iż wszystkie powyższe ułatwienia okazałyby się dostatecznymi, działałyby sprawnie i miałyby pełne zastosowanie — pozostawałby w każdym razie niezalutwany jeden problem, a mianowicie: konieczność szybkiego zlikwidowania bez dodatkowych kosztów tych spółdzielni, których utrzymanie przy życiu stawało się szkodliwym dla ogólnej sprawy spółdzielczości. Nie ulega bowiem wątpliwości, iż podtrzymywanie takich spółdzielni — i to w wielu wypadkach przez powtarzające się pociąganie jej członków do świadczeń z tytułu odpowiedzialności udziałowej — podkopywać musi ideę spółdzielczości i, jak to praktyka niejednokrotnie udowodniła, uniemożliwia stworzenie w danym okręgu drugiej, nowej zdrowej spółdzielni.

Powyższe uwagi wystarczająco uwypuklają motywy, jakimi kierowano się w chwili powzięcia decyzji specjalnego załatwienia problemu oddłużenia spółdzielczości rolniczej. Dla uwiarygodnienia jednak, jak głęboko w życie rolnika sięga możli-

wość uporządkowania tego działu życia spółdzielczego, podajemy poniżej niektóre dane, oświetlające z jeszcze innej strony to zagadnienie.

Według danych związków rewizyjnych istniejących spółdzielni rolniczo-handlowych jest ok. 320, z tego 50% znajduje się w stanie dobrym i średnim, 10% nadaje się do likwidacji, a 40% znajduje się w stanie likwidacji lub upadłości. Z tej ostatniej grupy dałoby się uratować poważną ilość placówek, gdyż zmuszone one były do upadłości lub likwidacji tylko skutkiem tego, że w ramach dotychczasowych możliwości nie miały one innego wyjścia.

Jeżeli chodzi o spółdzielnie przetwórcze, a więc przede wszystkim o mleczarskie — mleczarni zmechanizowanych jest 110, mleczarni ręcznych 675, spółdzielni dla zbytu mleka 34. W szczególnie ciężkim położeniu znalazły się mleczarnie zmechanizowane i w wielu wypadkach dotychczasowe pomoce były niewystarczające dla uratowania zagrożonych, a gospodarczo potrzebnych placówek. W tych spółdzielniach, bardziej niż przy spółdzielniach rolniczo-handlowych, od wysanowania aparatu uzależniona jest w wielkiej mierze możność płacenia rolnikom wyższych cen za mleko, a zatem na tym odcinku pomoc spółdzielniom równoznaczna jest z podwyższeniem dochodów rolnictwa.

Sumy zadłużeń, jakie miałyby ulec uporządkowaniu wahają się ok. zł 60 miljn. (z tego spółdzielnie rolniczo-handlowe zł 46 miljn.). Dla uzupełnienia tego obrazu istotnego znaczenia, jakie może mieć dla rolnictwa podjęcie uporządkowania zadłużenia spółdzielni rolniczych, służyć może zestawienie liczby członków zrzeszonych, a więc odpowiedzialnych za te spółdzielnie. Spółdzielnie rolniczo-handlowe zrzeszają ok. 110 tys. członków, a spółdzielnie mleczarskie ok. 260 tys. członków. Oczywiście, niewszystkie spółdzielnie będą potrzebowały kosztować z pomocy, a więc niewszyscy wyżej wliczeni rolnicy zainteresowani są bezpośrednio w zamierzonej akcji. Jeżeli jednak chodzi o spółdzielnie rolniczo-handlowe, to prawdopodobnie z dobrodziejstwa nowych zarządzeń skorzystać powinno 250 ÷ 300 spółdzielni, a więc prawie cały spółdzielczy aparat rolniczo-handlowy. Będzie to miało zupełnie szczególne znaczenie na terenie województw zachodnich. Zmysł organizacyjny, rozwinięty na tych terenach w okresie przedwojennym, stworzył niezmiernie podatny teren dla rozwoju spółdzielczości. Toteż skutki kryzysu szczególnie jaskrawo i dotkliwie wystąpiły pośród t. zw. „Rolników”, czyli spółdzielni rolniczo-handlowych województwa poznańskiego. Z ogólnej ich liczby 66 — 5 znajduje się w likwidacji, 14 w upadłości, 12 pracuje normalnie, 19 jest w trudnościach finansowych, 16 zaprzestało działalności handlowej, względnie jest pod nadzorem sądowym. W wyniku tego przestała istnieć jednolita sieć handlowa spółdzielni rolniczo-handlowych. Gdy się bada łączne bilanse tych instytucji, stwierdzić można, iż na ok. 50 spółdzielni, które udzieliły informacji, straty za 1933/34 r. wyniosły ponad zł 1 miljn., niepokryte zaś straty z lat ubiegłych wynoszą ok. zł 2,5 miljn. Zobowiązania gwarantów wynoszą jedynie w spółdzielniach rolniczo-handlowych woj. poznańskiego ok. zł 4 miljn.

Nie ulega wątpliwości, iż spółdzielnie rolniczo-handlowe, będąc pozbawione ulg, przyznanych spółdzielniom kredytowym, dla których ze względu na ich konstrukcję finansową Bank Akceptacyjny jest zupełnie wystarczającym narzędziem pomocy, lub pomocy tego typu, jaka została przy pomocy Banku Gospodarstwa Krajowego przyznana spółdzielniom mieszkaniowo-budowlanym — cierpiały na pewnej nierówności traktowania w wielkiej rodzinie spółdzielczej.

Dekret o oddłużeniu spółdzielni rolniczych i ich central handlowych ma na celu usunięcie tych nierówności przez danie tym instytucjom możliwości uporządkowania spłaty swoich zobowiązań drogą zawarcia układu z wierzycielami.

Zawieranie takich układów było dotychczas przedsięwzięciem w trybie postępowania układowego, poprzedzającego postępowanie upadłościowe w myśl przepisów K. P. C. Starano się również zawrzeć układy drogą dobrowolnych pertraktacji. Ponieważ jednak wierzycielami były przeważnie banki, a więc: Państwowy Bank Rolny, Centralna Kasa Spółek Rolniczych, Bank Związku Spółek Zarobkowych, komunalne kasy oszczędności i centrale handlowe tych spółdzielni — przeprowadzenie rozmów natrafiało na duże trudności, choćby ze względów formalnych i braku upoważnień odpowiednich instytucji do zrzeczenia się z pewnych pretensyj bez przeprowadzenia wszystkich kroków egzekucyjnych, które ustalałoby niezaprzeczalnie charakter nieściągalny danej wierzytelności. Jak zresztą wspominaliśmy już o tem, posiadanie przez te instytucje prywatnych gwarancji członków władz nadzorczych było powodem, iż niechętnie skłaniały się one do zmniejszenia sumy pretensyj. Tylko w paru wypadkach po niezmiernie długich pertraktacjach doprowadzono dobrowolne porozumienie do końca.

Dekret przewiduje uproszczone i ułatwione postępowanie układowe. Ubiegać się o nie będą mogły spółdzielnie rolnicze oraz centrale handlowe tych spółdzielni, których stan gospodarczy uzasadnia konieczność uporządkowania ich zadłużenia. Minister Skarbu ustalać będzie, w jakich wypadkach charakter rolniczy danej spółdzielni lub danej centrali handlowej uzasadniać będzie wykorzystanie przepisów tego dekretu. Spółdzielnie kredytowe nie będą mogły korzystać z dobrodziejstwa tego dekretu. Postępowanie układowe toczyć się będzie przed wojewódzkimi urzędami rozjemczymi. Wyzyskano w ten sposób istniejący już aparat oddłużeniowy, co będzie miało nie tylko korzyść z punktu widzenia zmniejszenia kosztów i ułatwienia organizacji pracy, ale również z punktu widzenia merytorycznego załatwienia sprawy. Urzędy rozjemcze są niezaprzeczenie aparatem, najbardziej wpracowanym w zagadnienia zadłużenia rolniczego. Dla orzekania w sprawach spółdzielni zespół orzekający będzie składał się z 2 ławników, będących delegatami Ministra Skarbu, z jednego ławnika — delegata Ministra Rolnictwa i Ref. Roln., z jednego ławnika — reprezentującego kredyt zorganizowany. Otwarcie postępowania następować będzie mogło na wniosek spółdzielni lub centrali handlowej, na wniosek wierzyciela spółdzielni lub centrali handlowej lub też na wniosek poręczyciela lub współzobowiązanego. Postawiono jednak termin, do którego wnioski będą mogły być składane, i przyjęto jako datę prekluzyjną dz. 31/XII 1936 r.

Projekt układu może przewidywać rozłożenie sumy długów na raty na okres do lat 14, zmniejszenie sumy długu i jego oprocentowania, zwolnienie z odpowiedzialności częściowo lub całkowicie poręczycieli lub innych osób, współzobowiązanych za spółdzielnię, oraz warunki zabezpieczenia układu. Nie będzie natomiast mogło nastąpić obniżenie należności publiczno-prawnych bez zgody zainteresowanych wierzycieli. Wszystkie ulgi, dotyczące zobowiązań spółdzielni i ich central, rozciągając się będą również i na poręczycieli lub współzobowiązanych.

Szczegółowe wykonanie tego dekretu powierzone zostało Radzie Ministrów, która w drodze rozporządzenia ustalić ma zasady postępowania układowego, warunki i tryb działania, koszty postępowania oraz stosunek przepisów tego dekretu do innych przepisów. W tym ostatnim punkcie chodzi w szczególności o ustalenie stosunku postępowania układowego, przeprowadzonego przed urzędami rozjemczymi, do postępowania układowego lub upadłościowego, wszczętego w trybie przepisów K. P. C.

Dla uzupełnienia całości zarządzeń, wydanych w celu przywrócenia równowagi omawianym spółdzielniom rolniczym, wspomnieć należy, iż równocześnie Bank Akceptacyjny wydal

ostateczne przepisy, normujące konwersję długów tych spółdzielni. W przepisach tych ustalona została lista 205 spółdzielni rolniczo-handlowych, które uzyskały uprawnienia do zawierania układów konwersyjnych bezpośrednio z dłużnikami posiadaczami gospodarstw wiejskich oraz do zawierania układów z instytucjami kredytowymi, w których spółdzielnie te są zadłużone.

Instytucje kredytowe, które zawierać będą układy ze spółdzielniami rolniczo-handlowymi, obejmując temi układami wierzytelności, przypadające im od tych spółdzielni, będą mogły ustalać następujące warunki: układy konwersyjne będą zawierane na okres 14 lat, oprocentowanie wynosić będzie nie wyższe 4½%, przyczem pomoc skarbową będzie przyznawana instytucjom kredytowym na zasadach ogólnych. Tytułem zabezpieczenia wierzytelności, objętych układami konwersyjnymi ze spółdzielniami rolniczo-handlowymi, instytucje wierzycielskie będą mogły przyjąć papiery wartościowe, hipoteki, weksle dłużników spółdzielni, weksle kaucyjne spółdzielni, zaopatrzone w żyra osób, majątkowo odpowiedzialnych, oraz inne zabezpieczenia, uznane za dostateczne uchwałą Rady Banku.

Jeżeli chodzi o tryb zawierania układów konwersyjnych przez spółdzielnie rolniczo-handlowe z dłużnikami posiadaczami gospodarstw wiejskich — to układy takie będą musiały być przesyłane do Banku Akceptacyjnego za pośrednictwem instytucji, posiadających uprawnienia do bezpośredniej współpracy z Bankiem Akceptacyjnym. Jednakże, o ile spółdzielnia rolniczo-handlowa zawrze układ konwersyjny z instytucją wierzycielską na podstawie zredyskontowanych u niej zobowiązań dłużników-rolników (weksli), i instytucja kredytowa po zatwierdzeniu zawartego układu zwróci spółdzielnia zobowiązania dłużników — to w tym wypadku spółdzielnia nie ma prawa zawierać z tymi dłużnikami układów, któreby obejmowały powyższe wierzytelności.

Przewidziane zostało wreszcie, iż zobowiązania rolników-dłużników spółdzielni rolniczo-handlowych będą mogły być przejęte przez instytucje kredytowe na ich własne obciążenie zawarcia odpowiedniego układu konwersyjnego.

A zatem możliwości oddłużenia spółdzielni przedstawiają się obecnie w sposób następujący:

- 1) zawieranie układów konwersyjnych z dłużnikami,
- 2) zawieranie układów konwersyjnych z wierzycielami (nadzrzedniami instytucjami kredytowymi),
- 3) zawieranie układów ze wszystkimi wierzycielami i zwolnienie żyrantów w tych wszystkich wypadkach, gdy pomoc, wynikająca z zastosowania poprzednich 2 środków, okazałaby się niewystarczającą.

W tych warunkach można przewidywać, iż rozwiązanie problemu zadłużenia spółdzielni rolniczo-handlowych znajdzie istotne możliwości realizacji.

Obecnie jest rzeczą spółdzielni oraz związków rewizyjnych, aby uporządkowanie tego działu nastąpiło jaknajrychlej.

Z nadejściem nowego roku gospodarczego spółdzielnie rolniczo-handlowe, powołane do dalszej działalności, powinny móc już spełniać przypisaną im rolę w dziale sprzedaży ziemio- i owoców, usprawnienia handlu rolniczego i podwyższenia poziomu cen, otrzymywanych przez rolników, i to bez potrzeby prowadzenia ciągłej walki o byt, zagrożony skutkiem nieuporządkowanego stanu zobowiązań, powstałych w ubiegłych latach.

M. Wierusz-Kowalski

PRZEDSIĘBIORSTWA ZBIERANIA I UDZIELANIA INFORMACYJ GOSPODARCZYCH

W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 3, poz. 16 został ogłoszony dekret, zawierający przepisy, regulujące istnienie

przedsiębiorstw zbierania i udzielania informacji o stosunkach gospodarczych.

Powstają one na zasadzie koncesji, udzielanej według swobodnego uznania przez Ministra Przemysłu i Handlu. Koncesji nie można udzielić osobie fizycznej, nieposiadającej obywatelstwa polskiego, oraz osobie prawnej, mającej siedzibę zagranicą. Koncesyj tych nie można odstąpić ani dziedziczyć.

Odnosny dekret przewiduje wypadki, w których Minister bezwarunkowo musi i w których tylko może odebrać koncesję.

Szczegółowe przepisy, dotyczące koncesjonowania powyższych przedsiębiorstw, będą zawarte w rozporządzeniu wykonawczym Ministra Przemysłu i Handlu.

Dekret przewiduje, rzecz prosta, sankcje karne za niestosowanie się do jego przepisów (art. 5 i 6).

Dekret wchodzi w życie z dniem 15/1 1936 r. Jednocześnie tracą moc prawną te postanowienia ustawy przemysłowej, któreby kolidowały z dekretem, a to p. 9 art. 8 ustawy, ust. 1 liczba „9” art. 41, ust. 2 art. 41 a, ustęp 2 art. 126, ustęp 2 p. 3 liczba „9” art. 132. Natomiast (art. 7) przedsiębiorstwa omawianego typu, czynne na podstawie dotychczasowych przepisów, mogą działać na ich podstawie w przeciągu jednego roku od dnia wejścia nowego dekretu w życie.

Ś. B. C.

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O LIKWIDACJI STOSUNKÓW Z WEKSLI

Dekret Prezydenta Rzplitej z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3, poz. 20) dotyczy zmiany rozporządzenia z dn. 14/XII 1927 r. „o likwidacji stosunków z weksli, do których mają zastosowanie przepisy kodeksu handlowego z 1808 r.” („Dz. Ust. R. P.” Nr. 144, poz. 968). Przeważnie terytorjalny zakres odnośnej nowelizacji ogranicza się do przepisów wekslowych kodeksu, obowiązującego na obszarze b. Królestwa Kongresowego przed dn. 1/VII 1934 r., t. j. przed dniem wejścia w życie ogólnopolskiego Kodeksu Handlowego. Przyczem nadmienić należy, iż ogólnopolskie przepisy wekslowe wcześniej weszły w życie na obszarze b. Kongresówki, niż ogólnopolski Kodeks Handlowy, gdyż w dn. 1/1 1925 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 100/1924, poz. 926). Omawiane więc rozporządzenie dotyczy weksli sprzed okresu, objętego przepisami ogólnopolskiego prawa wekslowego.

Poprzednie rozporządzenie Prezydenta w tej samej materji stosunków z weksli na obszarze b. Kongresówki w art. 1 głosi: „Wszelkie roszczenia posiadaczy weksli, wystawionych i płatnych przed dniem 1 stycznia 1925 r., przedawniają się w dniu 30 czerwca 1928 r. Roszczenia posiadaczy weksli, wystawionych przed dniem 1 stycznia 1925 r., a płatnych po tej dacie, przedawniają się upływem 3 lat od dnia płatności wekslu, nie wcześniej jednak, jak w dniu 30 czerwca 1928 r.”.

Omawiany obecnie dekret ma na celu wyłączyć spod negatywnej mocy działania powyższego przepisu tę kategorię odnośnych weksli, która nie była zrealizowana wskutek stosunków w państwie Sowietów. Bowiem art. 1 nowego dekretu głosi: „Dochodzenie roszczeń z weksli, które z jakiegokolwiek bądź tytułu były lub są w posiadaniu rosyjskich i ukraińskich instytucji państwowych lub prywatnych, istniejących jeszcze lub zlikwidowanych i znacjonalizowanych, wreszcie osób fizycznych i prawnych, które miały lub mają zamieszkanie lub siedzibę na terytorjum Z. S. R. R., oraz dochodzenie wszelkich roszczeń z tytułu wpłat, przeznaczonych na wykup wyżej wymienionych weksli lub dokonanych w związku z takim wykupem, odracza się do czasu przeprowadzenia rozrachunków, przewidzianych w art. XVI i nast. traktatu ryskiego („Dz. Ust. R. P.” z 1921 r., Nr. 49, poz. 300). Postanowienie ust. 1 stosuje się również do spraw, toczących się w sądach, niewyłączając Sądu Najwyższego. Jeżeli jednak weksel przeszedł do wyżej wymienionych

instytucyj lub osób na mocy indosu zastępczego, właściciel wekslu, jeżeli jest obywatelem polskim, może żądać umorzenia go z dalszemi skutkami, przewidzianemi w dziale XVI rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 14 listopada 1924 r. o prawie wekslowem („Dz. Ust. R. P.” Nr. 100, poz. 926). Postanowienia artykułu niniejszego nie dotyczą weksli, wystawionych po dniu podpisania traktatu ryskiego“.

S. B. C.

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O KOSZTACH SĄDOWYCH

Bardzo istotna dla życia gospodarczego zmiana przepisów o kosztach sądowych wprowadzona została dekretem Prezydenta Rzplitej z dn. 14/I 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1935, poz. 19). Mianowicie, art. 117 obowiązujących obecnie przepisów o kosztach sądowych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 93/1934,

poz. 831) został uzupełniony postanowieniem, że Minister Sprawiedliwości jest upoważniony do umarzania lub rozkładania na raty i odraczania zapłaty zaległych w postępowaniu cywilnym, a należnych Skarbowi kosztów sądowych, jeżeli ściąganie ich byłoby połączone ze zbyt ciężkimi skutkami dla dłużnika. Przyczem przysługują Ministrowi Sprawiedliwości uprawnienia: 1) przekazywania prezesom sądów apelacyjnych prawa umarzania takich kosztów do zł 1 tys., 2) przekazywania kierownikom sądów prawa rozkładania na raty i odraczania zapłaty kosztów sądowych.

Omawiane postanowienia weszły w życie z dniem ogłoszenia, t. j. z dniem 15/I 1936 r., lecz, oczywiście, dotyczą również wszelkich nieściągniętych dotychczas zaległości danej kategorii niezależnie od terminu ich powstania.

B.

SPRAWY GOSPODARCZE W IZBACH USTAWODAWCZYCH

RZĄDOWE PROJEKTY USTAW GOSPODARCZYCH.

Rząd wniósł projekt ustawy o wydawaniu „Dziennika Taryf i Zarządzeń Kolejowych”. Wobec wejścia w życie ustawy konstytucyjnej z dn. 23/IV 1935 r., która — w art. 27 — postanawia, że rozporządzenia ministrów, wydawane celem wykonania aktów ustawodawczych, będą ogłaszane w „Dz. Ust. R. P.” — rozporządzenia w sprawach taryfowych powinny być również ogłaszane w tem piśmie. Ponieważ byłoby to obciążeniem „Dz. Ust. R. P.”, projekt ustawy umożliwia ogłaszanie przepisów w sprawach taryfowych w wydawnictwie „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.” przez zmianę formy prawnej tych przepisów i rozporządzeń — na zarządzenia. Dotychczas — na podstawie art. 4 pkt. 9 ustawy z dn. 12/VI 1924 r. o zakresie działania Ministra Kolei Żelaznych i o organizacji urzędów kolejowych oraz rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 28/II 1928 r. — Minister Komunikacji wydaje taryfy dla przewozu osób, bagażu i ładunków kolejami państwowymi oraz zatwierdza taryfy dla innych kolei użyteczności publicznej w drodze rozporządzeń, ogłaszanych w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.”. Również na podstawie art. 4 pkt. 7 ustawy z dn. 12/VI 1924 r. Minister Komunikacji upoważniony jest do wydawania w formie rozporządzeń przepisów, dotyczących prowadzenia i bezpieczeństwa ruchu oraz utrzymania kolei. Obecnie zamiast rozporządzeń Ministra Komunikacji będą miały miejsce zarządzenia i będą nadal ogłaszane w „Dz. Tar. i Zarz. Kolej.”. Zgodnie z art. 1 projektu ustawy będą tam ogłaszane również: zarządzenia Ministra Komunikacji, dotyczące wydawania taryf dla przewozu osób, bagażu i ładunków (przepisów, określających warunki stosowania i wysokość opłat) kolejami państwowymi, oraz zatwierdzenia taryf dla innych kolei użyteczności publicznej; inne zarządzenia, wydane przez Ministra Komunikacji — wedle uznania oraz zgodnie z nakazującymi ich ogłoszenie przepisami szczególnymi.

PRACE SEJMU NAD BUDŻETEM NA ROK 1936/37.

W dn. 10/I r. b. na Komisji Budżetowej rozważany był budżet Prezydenta Rzplitej. Referował Pos. Wojciechowski. Dochody tej części budżetu wynoszą zł 89 700 (w tem dochody Kancelarii Cywilnej zł 88 500), czyli o zł 72 tys. mniej niż w r. ub. — wskutek odpadnięcia czynszu z Zamku w Poznaniu, gdyż Zamek ten przejęty został w administrację przez Min. Spraw Wewn. Dochody Gabinetu Wojskowego wynoszą zł 1 200. Suma ogólna wydatków tej części budżetu wynosi zł 2 718 900, z czego: uposażenie Prezydenta Rzplitej zł 195 000, wydatki Kancelarii Cywilnej — zł 1 552 190, Gabinetu Wojskowego zaś — zł 916 660. W ogólnej kwocie wydatków — koszt utrzymania Kancelarii Cywilnej wynosi zł 282 227, gros zaś wydatków idzie na utrzymanie obiektów reprezentacyjnych, a mianowicie: Zamku Królewskiego w Warszawie — zł 350 643, Łazienek — zł 332 645, Wawelu — zł 113 866, Wisły — zł 36 350, Spaly — zł 201 609. Fundusz do dyspozycji Prezy-

denta Rzplitej wynosi kwotę zł 60 000, na koszty reprezentacji i podróży przeznaczona jest kwota zł 174 850. Budżet Prezydenta Rzplitej przyjęto bez zmian.

Na tem posiedzeniu Pos. Jedynek referował budżet Sejmu i Senatu. Wydatki Sejmu wynoszą ogółem zł 3 293 000, w których Biuro Sejmu partycypuje z kwotą zł 3 013 000, Biblioteka i Archiwum zł 108 548 i Hotel Sejmowy zł 144 402. Dochody globalne wynoszą kwotę zł 213 200, z czego Biuro Sejmu przewiduje dochód zł 51 650, Biblioteka i Archiwum zł 250, Hotel Sejmowy zaś kwotę zł 161 300. Omawiając liczbę preliminarza, Pos. Jedynek zanalizował organizację Biura Sejmu oraz podstawy prawne wewnętrzznego życia Parlamentu, wyrażając pogląd, że to ostatnie zagadnienie powinno być rozwiązane na szerszych podstawach z uwzględnieniem zasadniczej tezy autonomizacji administracji Parlamentu. Ta autonomia polegałaby na swobodnym prawie budżetowania, na eksterytoralności obszaru Sejmu, na zwiększeniu kompetencji Marszałka Sejmu w sprawach personalnych oraz autonomii gospodarczej i administracyjnej Parlamentu. Referent podkreślił, że wysokość djet jest niewystarczająca i nie wytrzymuje porównania z innymi krajami. Djety posłów wynoszą globalną kwotę zł 2 520 417, utrzymanie Biblioteki i Archiwum wynosi w wydatkach zł 108 548, Hotelu Sejmowego zaś zł 144 402, z czego zł 52 000 pokrywa komorne. Referent wniósł o zmniejszenie dochodów w tej części budżetu o zł 19 000, zmniejszenie zaś wydatków o zł 5 000, a w wyniku — o zwiększenie całego budżetu o zł 14 000. Poprawki referenta prócz podwyższenia wydatku na archiwum o zł 4 000, co zostało odłożone do trzeciego czytania, zostały przyjęte, oprócz tego wydatek na środki lokomocji został zmniejszony o zł 2 200.

Budżet Senatu w dochodach zamyka się kwotą zł 5 100, w wydatkach zaś zł 1 456 000. Po omówieniu pracy Biura Senatu — budżet Senatu został przyjęty ze zmniejszeniem dochodów o zł 300 i zmniejszeniem wydatków w pozycji na lokomocje o zł 1 800. W dyskusji została podkreślona oszczędna i planowa gospodarka administracyjna Biura Sejmu i Senatu i wydłużenie czasu pracy tych urzędów, liczących łącznie 58 urzędników i 134 funkcjonariuszów niższych.

W tymże dniu Komisja Budżetowa przystąpiła do obrad nad preliminarzem budżetowym Prezydium Rady Ministrów. Referował Pos. Wojciechowski. Jest to budżet wybitnie wydatkowy, dochody wynoszą w nim zł 2 000, wydatki zaś zł 3 211 000, z czego na Zarząd Centralny przypada zł 1 182 000, na Najwyższy Trybunał Administracyjny zł 904 000, na Trybunał Kompetencyjny zł 15 000, na Fundusz Kultury Narodowej zaś zł 1 011 000. Referent omówił zakres działania biur w Prezydium Rady Ministrów, a więc: Biura Prawnego, Biura Ekonomicznego, Biura Usprawnienia Administracji i Biura Personalnego, podkreślając znaczenie prac, przeprowadzanych przez Biuro Usprawnienia Administracji wobec spodziewanych reform w dziedzinie administracji. Omawiając prace Najwyższego Trybunału Administracyjnego, referent podkreślił, że ilość zalegających spraw zmniejszyła się z 16 589 w 1932 r. do 13 976 w 1935 r.; ilość spraw, załatwionych przez jednego sędziego, wzrosła z 71 do 140, a ilość spraw, załatwionych wyrokami, wzrosła z 28% do 51%. Odciążeniem dla N. T. A. jest utworzenie Inwalidzkiego Sądu Administracyjnego, który od dn. 1/X 1935 r. załatwił 366 spraw na 3 745, które wpłynęły w październiku i listopadzie r. ub. Referent, podkreślając, że mimo uspraw-

nienia prac N. T. A. duża ilość spraw zalega, wspominał o dyskutowanym projekcie wprowadzenia I instancji sądów administracyjnych na wzór b. dzielnicy pruskiej. Przy omawianiu Funduszu Kultury Narodowej, referent podniósł, że na popieranie nauki i sztuki przeznaczona jest kwota zł 965 000, czyli przeszło 95% całej kwoty prelimitowanej, na wydatki zaś administracyjne niecałe 5%. W okresie 1/XII 1934 — 1/XII 1935 na popieranie nauki wydano zł 723 608, sztuki zł 244 155, razem więc zł 967 765. Przedsiębiorstwo „Polska Agencja Telegraficzna” obejmuje również „Drukarnie Państwowe”. Proponowana wpłata tego przedsiębiorstwa wynosi zł 60 000. P. A. T. jest przedsiębiorstwem o charakterze społecznym, którego najważniejszy dział, t. j. redakcyjny, jest wybitnie deficytowy. P. A. T. posiada 167 korespondentów krajowych, 13 stałych korespondentów zagranicznych, europejskich i pozaeuropejskich oraz 82 korespondentów zagranicznych nadzwyczajnych. W P. A. T. zatrudnionych jest 596 pracowników umysłowych i 609 fizycznych. Po przemówieniach P. Podsekretarza Stanu w Prezydium Rady Ministrów, Dr. Grzybowskiemu, Prezesa N. T. A., P. Dr. Helczyńskiego, i Dyrektora Naczelnego P. A. T., P. Libickiego, i po przeprowadzeniu dyskusji — budżet Prezydium Rady Ministrów został przyjęty bez zmian wraz z rezolucją następującą: „Sejm wzywa Rząd do wniesienia ustawy o organizacji sądów administracyjnych I instancji w takim terminie, aby wydatki na ten cel mogły być umieszczone w budżecie na 1937/38 r.”.

W dn. 11/I r. b. rozpatrywany był na Komisji Budżetowej budżet Ministerstwa Spraw Zagranicznych. Na wstępie zabrał głos P. Minister Spraw Zagranicznych, J. Beck, wygłaszając obszerny exposé, dotyczące preliminarza budżetowego i prac swego resortu. Dochody prelimitowane są w wysokości zł 8 068 000, wydatki zaś w kwocie zł 38 100 000. W porównaniu z budżetem na rok bieżący dochody są mniejsze o zł 2 987 000, co w znacznej części spowodowane zostało zmniejszeniem dochodów z opłat konsularnych. Wydatki zmniejszone zostały o zł 1 900 000, co, biorąc pod uwagę zwiększenie zakresu prac, wykonywanych przez M. S. Z. — należy uznać za duży wysiłek. Pan Minister Beck omówił następnie prace ekonomiczne resortu M. S. Z. w związku z głębokimi zmianami, jakie zaszły w międzynarodowych stosunkach gospodarczych. M. S. Z. poddało w 1935 r. gruntownej rewizji przepisy, regulujące prace urzędów dyplomatycznych i konsularnych w dziedzinie gospodarczej. Pomoc tych urzędów dla krajowego przemysłu staje się coraz efektywniejsza. Na sprawy morskie położono również specjalny nacisk, utworzony został w Ministerstwie referat morski, a w końcu 1935 r. odbył się w Amsterdamie zjazd konsulów, poświęcony sprawom morskim. Duża uwaga zwrócona jest na kraje zamorskie, jako rynki naszej ekspansji. Od 1/IV 1935 r. zawarto 8 umów gospodarczych oraz szereg układów gospodarczych z Gdańskiem. Szkolenie personelu M. S. Z. w dziedzinie gospodarczej podkreśla troskę Ministerstwa o te sprawy. Pan Minister Beck omawia pracę naszych urzędów konsularnych oraz analizuje warunki życia wychodźstwa polskiego zagranicą. Wydatki Zarządu Centralnego zostały zmniejszone o zł 75 tys., Biuro Komisarza w Gdańsku — o zł 41 tys., urzędy zagraniczne — o zł 2 272 tys., instytucje międzynarodowe i t. d. — o zł 338 tys., razem zmniejszenia wynoszą kwotę zł 2 313 tys., koniecznie zwiększenia zaś — zł 413 tys., ogółem więc budżet zmniejszono o zł 1 900 tys. Zwiększenia w dziale I — Zarząd Centralny — wiążą się ze zmniejszeniem wydatków w Dziale III — Urzędy Zagraniczne — gdzie reorganizacja pozwoli skrócić 25 etatów. Prace urzędów zagranicznych z racji skasowania tych etatów przejmie Centrala, gdzie ilość etatów zwiększy się o 6. Pan Minister omawia sprawę zamiany obecnego gmachu ambasady polskiej w Paryżu na inny. Po przemówieniu Ministra, zabrał głos referent budżetu Pos. Walewski, który przedstawił całokształt wysiłków oszczędnościowych M. S. Z. od 1929/30 r., które sprawiają, że prace swą Ministerstwo wykonywa istotnie oszczędnie i wydawnie — w zakresie spraw gospodarczych, obrony i zabezpieczenia interesów obywateli polskich zagranicą, oraz opieki nad emigracją, jako też w całokształcie spraw międzynarodowych, w których Polska bierze żywy udział. Referent podkreśla, że dodatnie wyniki naszego handlu zagranicznego w pewnej mierze zawdzięczamy współpracy naszych placówek zagranicznych. Referent omawia sprawy prasowo-propagandowe, oraz opiekę nad emigracją, podnosząc, że kryzys spowodował zjawisko reemigracji, szczególnie z Francji, Belgii, Holandji i Czechosłowacji. Nasze Ministerstwo Spraw Zagranicznych — posiada 8 ambasad, 25 poselstw, 54 konsulaty, 97 konsulatów honorowych, 6 agencji konsularnych, poza tem delegaturę przy Lidze Narodów i Komisarjat Generalny w Gdańsku. Urzędników w Centrali jest 266 etatowych, 99 kontraktowych, razem w Centrali 365. W urzędach zagranicznych urzędników etatowych jest 204, kon-

traktowych 677. Razem urzędników w służbie zagranicznej jest 1 246. Po dyskusji i odpowiedzi Pana Ministra — budżet M. S. Z. został bez zmian przyjęty.

W dn. 13/I r. b. na Komisji Budżetowej był rozpatrywany budżet Emerytur i Zaopatrzeń oraz Rent Inwalidzkich i Pensyj. Referował Pos. Wagner. Wydatki Emerytur i Zaopatrzeń wynoszą zł 160 000 000, Rent zaś Inwalidzkich i Pensyj zł 100 000 000. W końcu 1935 r. ukazały się 3 dekrety Prezydenta Rzplitej, zmniejszające wysokość tych budżetów. Tak zw. emerytury zaborcze zostały uszczuplone przez zaliczenie lat służby w b. państwach zaborczych w mniejszym zakresie. Jeśli chodzi o oba te budżety — to nie zmniejszyły się one w tym stosunku, co cały budżet Państwa, gdyż emerytury naskutek przybytku emerytów wzrosły, a renty zmalały w tym stosunku, co cały budżet t. i. z 6,8% do 4,4%. W chwili obecnej mamy 88 782 osób, pobierających emerytury. Renty inwalidzkie pobiera — wg stanu na dz. 1/VII 1935 r. — 70 323 inwalidów wojennych, 6 435 wojskowych, 58 288 wdów, 28 866 sierot i 21 276 rodziców. Budżet emerytur i rent plus emerytury przedsiębiorstw państwowych wynosi zł 281 miljn. Po przemówieniu Pana Wiceministra Lechnickiego i dyskusji zabrał głos przewodniczący Wicemarszałek Byrka, reasumując dyskusję i podkreślając, że Komisja stanęła na stanowisku, iż nie jest wskazany podział emerytów na „gorszych” i „lepszych”, „zaborczych” i „polskich” — a zmniejszeniu ich emerytur winna przyswiecać idea sprawiedliwości w ponoszeniu ciężarów na rzecz Państwa. Budżet przyjęto w brzmieniu rządowym.

Tegoż dnia przystąpiono do budżetu Najwyższej Izby Kontroli Państwa. Referował Pos. Ślaski. Omawiając działalność N. I. K. — referent przytoczył, że w 1934/35 r. kontrola zbadała dochody na sumę zł 1 016 340 334,53, wydatki zaś na sumę zł 2 753 498,54. N. I. K. zbadała przeszło 1 900 władz, urzędów, przedsiębiorstw i zakładów, naskutek żądań N. I. K. wpłacono do Skarbu Państwa: 1) na pokrycie ustalonych strat zł 1 462 398,97, 2) zapisano do ksiąg bieżących, jako podlegające opłaceniu, zł 859 873,25 i 3) zapisano na przychód materiałów na sumę zł 214 346,83, razem — zł 2 536 619,05. Dochody N. I. K. przewidyuje się na zł 145 tys., wydatki zaś — na zł 4 727 tys., a więc o zł 82 700 mniej niż w tym roku. Ponieważ nowa Konstytucja rozszerzyła zakres działalności N. I. K. i na związki publiczno-prawne — nowelizacja ustawy o Kontroli Państwowej jest rzeczą aktualną, jak również sprawa zwiększenia etatów. Po dyskusji i przemówieniu Prezesa N. I. K. P. Dr. Krzemieńskiego — budżet przyjęto bez zmian.

W dn. 14/I r. b. na Komisji Budżetowej rozpatrywany był budżet Ministerstwa Spraw Wojskowych. Referował Pos. Duch. Ogólny preliminarz budżetowy M. S. Wojsk. wynosi w wydatkach kwotę zł 768 miljn., od 2 lat ta kwota nie uległa więc zmianie. W stosunku do wydatków całego budżetu Państwa wynosi to 34,35%. Dochody tej części budżetu Państwa wynoszą zł 2 231 000, czyli o zł 1 386 000 mniej niż w r. ub. Grupa A, obejmująca t. zw. Administrację, a właściwie Wojsko i Służby w wydatkach opiewa na kwotę zł 759 750 000, czyli o zł 1 950 000 mniej niż w r. b., w dochodach zaś przedstawia całą dochodową kwotę tego resortu, t. j. zł 2 231 000, czyli o zł 1 386 000 mniej niż w r. b. Grupę B stanowi Fundusz Kwaterunku Wojskowego, który bilansuje się po stronie wydatków i dochodów. Grupa A tego budżetu składa się z 4 działów: wydatki stałe wojsk lądowych zwyczajne i nadzwyczajne wynoszą kwotę zł 512 890 000, wydatki niestałe wojsk lądowych wynoszą kwotę zł 183 330 000, wydatki stałe marynarki — zł 19 100 000 i wydatki niestałe marynarki — zł 26 730 000. Stałe wydatki, powtarzające się z roku na rok, obejmują koszty utrzymania, zaopatrzenia i wyszkolenia wojska, wydatki niestałe — to inwestycje i zakupy. Wydatki stałe wojsk lądowych zmniejszone zostały w porównaniu z r. b. o zł 1 920 000, wydatki niestałe wojsk lądowych — o zł 1 830 000, wydatki stałe marynarki — o zł 1 240 000, podczas gdy wydatki niestałe marynarki zwiększyły się o kwotę zł 3 980 000. Ogółem wydatki zwyczajne resortu M. S. Wojsk. wynoszą kwotę zł 728 210 000, a wydatki nadzwyczajne — zł 31 540 000. Charakteryzując wykonywanie budżetu M. S. Wojsk., referent podniósł, że zakupy zagranicą ograniczone są do zupełnego minimum, pozatem zaopatrzenie wojska odbywa się w kraju, w miarę możliwości bezpośrednio u producentów. Zakupy zboża i innych produktów rolniczych odbywają się w uzgodnieniu z państwem w polityka interwencyjna. Na 1936/37 r. przewiduje się zakup 47 068 t żyta i 93 286 t owsa, przyczem ilości te zakupione będą bezpośrednio na rynku. W zakresie przemysłu wojennego — za wyjątkiem nielicznych zagranicznych specjalności — wojsko zaopatruje się w krajowym przemyśle, zakupy drobne

zagranicą obejmują materiał lotniczy, uzbrojenie i techniczne wyekwipowanie, służące do uruchomienia gałęzi przemysłu wojennego, nieistniejącego w kraju. Referent omówił szczegółowo sprawy kulturalno-oświatowe, prowadzone w wojsku, a przede wszystkim walkę z analfabetyzmem, uświadomienie obywatelskie oraz współpracy ze społeczeństwem. Po przemówieniach Ministra Spraw Wojskowych, Gen. Dyw. T. Kasprzyckiego, i Wiceministra, Gen. Dyw. F. Sławoj-Składkowskiego, oraz dyskusji — budżet M. S. Wojsk. przyjęty został w brzmieniu projektu rządowego.

PRACE KOMISYJ SEJMU. — W dn. 8/I r. b. odbyło się posiedzenie Komisji Spraw Zagranicznych,

GÓRNICZTWO I PRZEMYSŁ

MIEDZYMINISTERJALNA KOMISJA DLA SPRAW PRZEMYSŁÓW: WĘGLOWEGO, HUTNICZEGO I NAFTOWEGO. — W dn. 14 b. m. wyjechała z Warszawy Międzyministerjalna Komisja, powołana przez Rząd dla omówienia z przedstawicielami przemysłów: węglowego, hutniczego i naftowego obecnej sytuacji tych przemysłów oraz wysłuchania ich aktualnych dezyderatów.

W skład Komisji, której przewodniczy Dyrektor Dep. Górniczo-Hutniczego w Min. Przemysłu i Handlu, P. Czesław Peche, wchodzi przedstawiciele Ministerstw: Przemysłu i Handlu, Skarbu, Komunikacji, Opieki Społecznej i Spraw Wewnętrznych, a mianowicie Panowie: Dyr. Dep. Ceceniowski i Stodolski (Min. Komunikacji), Marjan Klott, Główny Inspektor Pracy (Min. Op. Sp.), Dyr. Gabinetu Ministra Martin ((Min. Skarbu), oraz Zyborski, Naczelnik Wydziału (Min. Spr. Wewn.). Poza tym w pracach Komisji brać będą udział naczelnicy wydziałów: Węglowego — Korsak, Hutniczego — Lewandowski, Naftowego — Friedberg, Wydziału Zasobów Komunikacji — Michalski oraz Radcowie — Małkiewicz, Deptuła i Krogulski.

W dn. 15 ÷ 17/I Komisja odbędzie konferencje w Katowicach z przedstawicielami przemysłów: węglowego i hutniczego, a w dn. 21 ÷ 22/I — z przedstawicielami przemysłu naftowego we Lwowie.

Komisja będzie miała okazję zetknąć się również z przedstawicielami świata robotniczego.

PRZEMYSŁ NAFTOWY

NOWE DOWIERCENIE. — W pierwszych dniach stycznia r. b. w otworze Nr. VII kopalni „Kraj” w Sądkowej na głębokości 1051 m w rurach 7” nawiercono produkcję gazową

na którym m. in. w sprawozdaniu Pos. Hutten-Czapskiego został przyjęty rządowy projekt ustawy w sprawie ratyfikacji konwencji handlowej między Polską i Kanadą, podpisanej w Ottawie w dn. 3/VII 1935 r.; następnie — w sprawozdaniu Pos. Marchlewskiego — Komisja przyjęła projekt ustawy w sprawie ratyfikacji międzynarodowej konwencji o ujednostajnieniu niektórych zasad, odnoszących się do przywilejów i hipotek morskich, podpisanej w Brukseli w dn. 10/IV 1926 r. Wreszcie w sprawozdaniu Pos. Formeli przyjęto projekt ustawy w sprawie ratyfikacji konwencji międzynarodowych: 1) dotyczącej konosamentów, i 2) dotyczącej ograniczenia odpowiedzialności właścicieli statków morskich.

w ilości 1862 m³ na minutę. Ujęty gaz wykazuje na głowicy ciśnienie 10 atm.

Kopalnia „Kraj” w Sądkowej jest kopalnią gazową i produkowała ostatnio ok. 40 m³ gazów na minutę. Oprócz gazów kopalnia produkuje też niewielkie ilości ropy. W 1932 r. wydobyto — 4 t, w 1933 r. — 6 t i w 1935 r. ok. 9 t.

HUTNICZTWO

WYTWÓRCZOŚĆ HUTNICZTWA CYNKOWEGO I OŁOWIANEGO W GRUDNIU 1935 R. przedstawiała się — według danych tymczasowych — jak następuje (w tonnach):

	1935	Grudzień 1934	
	Grudzień	Listopad	
Cynk mufłowy i elektrolit.	7 529	7 382	7 177
Błacha cynkowa	520	1 058	826
Kwas siarkowy	9 588	10 508	15 259
Ołów surowy	1 639	1 627	1 525

Jak widać więc, wytwórczość hut cynkowych utrzymywała się w grudniu na prawie niezmiennym poziomie, jedynie w blasze cynkowej wykazała poważną zniżkę. W porównaniu z grudniem 1934 r. wytwórczość cynku lekko wzrosła, natomiast silnie obniżyła się wytwórczość blachy i kwasu siarkowego. Wytwórczość ołowiu pozostała prawie bez zmiany.

W porównaniu z listopadem 1935 r. wzrosła wytwórczość cynku o 2% i wytwórczość ołowiu o 0.7%, natomiast spadła produkcja blachy o 50.8% i produkcja kwasu siarkowego o 9%. Podobnie przedstawiała się sytuacja również w porównaniu z grudniem 1934 r., gdyż wzrosła wytwórczość cynku o 5% i ołowiu o 7.5%, zmniejszyła się zaś produkcja blachy cynkowej o 37% i kwasu siarkowego o 37.2%.

BUDOWNICTWO

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O ROZBUDOWIE MIAST — p. str. 88.

ROLNICTWO

PRACE Z ZAKRESU REGULOWANIA GOSPODARKI CUKROWO-BURACZANEJ. — Zgodnie z odpowiednimi postanowieniami dekretu Prezydenta Rzplitej z dn. 3/XII 1935 r. o regulowaniu gospodarki cukrowej i buraczkanej szereg zagadnień z tej dziedziny ma być uregulowanych w najbliższej przyszłości.

Idąc kolejno według artykułów dekretu, napotykamy przede wszystkim na delegację dla Rady Ministrów do wydania przepisów, któreby regulowały w przyszłości podział ewentualnej nadwyżki kontyngentu wewnętrznego pomiędzy rejonny produkcji (art. 3. ust. 3¹⁾).

Ponieważ kontyngent wewnętrzny cukru na kampanję 1936/37 był wyznaczony na podstawie przejściowych przepisów art. 20, przeto kwestję prowizorycznego i ostatecznego przydziału kontyngentów poszczególnym cukrowniom (art. 5, 6 i 9) — omówimy dalej, przy okazji omawiania kontyngentu.

¹⁾ P. artykuł J. Gościckiego: „Program gospodarki cukrowo-buraczanej” (tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 51/1935, str. 1620).

Od szeregu lat za podstawę do zawierania umów pomiędzy cukrowniami i plantatorami służyły t. zw. umowy ramowe, uzgadniane, jako wzory umów, przez centralne związki cukrownicze i plantatorskie.

Jak już o tem pisałem²⁾ w związku z „urolniczeniem” obowiązującego prawodawstwa cukrowo-buraczanego, przewidziana została możliwość wprowadzenia obowiązku zawierania takich zbiorowych umów ogólnopaństwowych lub rejonowych (art. 17 ust. 1, 2, 3 i 4). Możliwe jest, iż 3 gospodarczy Ministrowie nie wykorzystają w bieżącym okresie kampanijnym powyższego uprawnienia, gdyż zasadnicze warunki umów (cechy buraków) zostały już uzgodnione przy okazji ustalania zasad nowej polityki cukrowo-buraczanej.

Należy natomiast liczyć się z wykorzystaniem przez Rząd uprawnień, płynących z ust. 5 tegoż art. 17. W myśl cytowanego przepisu „Minister Skarbu w porozumieniu z Ministrem Rolnictwa i Reform Rolnych oraz Ministrem Przemysłu i Han-

²⁾ P. tyg. „Polska Gospodarcza” zesz. 49/1935, str. 1555.

dlu może nakładać na cukrownie obowiązek kontraktowania pewnej części buraków u określonej kategorii plantatorów".

Przez wykorzystanie powyższego uprawnienia będzie mogła być wprowadzona pewna korektywa do obecnego stosunku plantacji wielkorolnych i małorolnych. Jest bowiem rzeczą znaną, że w przeciągu ostatnich lat kurczenia się arealu uprawy buraka cukrowego w związku ze spadkiem produkcji cukru, zmniejszanie się obszaru plantacji małorolnych było szczególnie silne. Wskutek tego procesu w niektórych wypadkach zaszyły zbyt jaskrawe przesunięcia jednej kategorii na niekorzyść drugiej. Przyczyną zaobserwowanego zjawiska były bardzo różne i wielorakie. Jedną z nich było to, że małorolnicy częstokroć posiadali tak drobne kontyngenty, że z chwilą ich proporcjonalnego zmniejszenia, w związku z ogólną redukcją uprawy buraka cukrowego, rezygnowali z tej uprawy. Z drugiej zaś strony drobna własność nie mogła częstokroć należycie bronić swoich interesów ze względów ogólnych, oraz dlatego, że nie posiadała najczęściej swego przedstawicielstwa we władzach zrzeszeń plantatorskich, niemówiąc już o cukrowniach.

W szczególności mają być wzięte w opiekę interesy „gospodarstw wiejskich, powstałych z parcelacji obszarów, na których przed parcelacją były plantowane buraki cukrowe”. Chodzi tu o specjalnie jaskrawe wypadki pozabawiania drobnej własności możliwości uprawy buraka cukrowego. Uprawa buraka nie była nawet „prawem nabytem” ziemi, lecz danego właściciela majątku. Tą drogą nasycenie niektórych majątków plantacjami buraczanymi wzmagano się wraz z postępującą parcelacją obszarów.

Rozporządzeniem, ogłoszonym w „Dz. Ust. R. P.” Nr. 92, wyznaczony został kontyngent wewnętrzny cukru na kampanię 1936/37 w wysokości 3 358 697 q. Z kwoty powyższej zarezerwowano do podziału przez 3 gospodarczych Ministrów 90 000 q cukru. Reszta, t. zn. 3 268 697 q, podzielona została pomiędzy rejony produkcji — ostatecznie, oraz przydzielona poszczególnym cukrowniom — prowizorycznie. Warunkiem uznania przydziałów prowizorycznych za ostateczne na daną kampanię jest wywiązanie się w określonym terminie z włożonych na strony obowiązków (art. 5, 6 i 9). Termin ostatecznego podziału kontyngentu pomiędzy cukrownie upływa dn. 20 kwietnia każdego roku.

Syntetyczny projekt podziału puli dyspozycyjnej—90 tys. q—został omówiony w cytowanym wyżej artykule w zesz. 51 tyg. „Polska Gospodarcza”.

P. K.

ZWIĘKSZENIE ZAWARTOŚCI POPIOŁU W MĄCE EKSPORTOWANEJ. — W „Dz. Ust. R. P.” Nr. 95/1935, poz. 597 ogłoszone zostało rozporządzenie Ministra Skarbu z dn. 18/XII 1935 r., wydane w porozumieniu z Ministrami: Przemysłu i Handlu oraz Rolnictwa i Ref. Roln. o zmianie rozporządzenia z dn. 31/VII 1935 r. w sprawie zwrotu cła przy

wywozie zbóż, strączkowych, nasion oleistych, produktów przemiału, grochu polerowanego i słodu.

Na podstawie art. 23 ust. 1 lit. b rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/X 1935 r. o prawie celnym („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84/1935, poz. 610) zmieniono pkt. 4 rozporządzenia z dn. 31/VII 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 58/1935, poz. 373) w ten sposób, że od 100 kg mąki (poz. tar. celn. przywzowowej 27 pp. 1 i 2), wykazującej po spaleniu: a) do 0·8% popiołu — zwrot cła wynosi $\text{zł } 10$, b) 0·8 ÷ 2·5% — $\text{zł } 8$, c) 2·5% ÷ 3·6% — $\text{zł } 5\cdot50$. Zasadnicza zmiana polega tu na wprowadzeniu nowej górnej granicy zawartości popiołu w mące III gatunku.

Zawartość popiołu w mące, eksportowanej za zwrotem cła, została określona po raz pierwszy w rozporządzeniu Ministra Skarbu z dn. 26/IV 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 33/1935, poz. 238), dopuszczającym do wywozu za zwrotem cła III gatunek mąki o zawartości popiołu 2·5 ÷ 3·3%. Dopuszczenie do wywozu tego gatunku mąki pozostawało w związku z wymaganiami jednego z najważniejszych naszych rynków odbiorczych, jakim jest Finlandja, na którym to rynku mąka o zawartości popiołu powyżej 3·2% miała największy popyt.

Obecnie powstała konieczność przesunięcia górnej granicy zawartości popiołu, ponieważ ostatnie przepisy finlandzkie co do mąki importowanej zostały zmienione przez zmianę zawartości krochmalu w mące. W myśl tych przepisów, mąka srurowa nie może zawierać mniej niż 3·2% popiołu i równocześnie nie więcej niż 40% krochmalu (w mące żytniej) względnie 45% (w mące pszennej). Młyny nasze w chwili obecnej mogłyby wyprodukować mąkę, odpowiadającą zarówno polskiemu jak i finlandzkim przepisom, tylko w ilości 10% całego przemiału, 90% zaś przemiału musiałoby być umieszczone na rynku wewnętrznym wzgl. na innych rynkach odbiorczych, co napotyka jednak w praktyce na duże trudności, a jednocześnie może mieć ujemny wpływ na eksport mąki do Finlandji, powodując nawet utratę tak poważnego odbiorcy mąki. Należy zaznaczyć, iż mąka III gat. o nowowprowadzonej zawartości popiołu ma możliwości stałego zbytu w Finlandji. To też w celu dostosowania się do obowiązujących obecnie w Finlandji przepisów znowelizowano dotychczas obowiązujące rozporządzenie w sprawie zwrotu cła — przez podwyższenie górnej granicy dla zawartości popiołu w mące III gat. do 3·6%. Jednocześnie ze zwiększeniem górnej granicy zawartości popiołu w mące niższa została dla tego gatunku stawka zwrotu cła z $\text{zł } 6$ do 5·50 od 100 kg. Niższa stawki zwrotu cła w tym wypadku jest zupełnie zrozumiała ze względu na mniejszą ilość zboża, użytą do wyprodukowania tej samej ilości mąki.

Omawiane rozporządzenie weszło w życie z dniem 1/I 1936 r.

W. D.

UPORZĄDKOWANIE ZOBOWIĄZAŃ SPÓŁDZIELŃ ROLNICZYCH — p. str. 90.

HANDEL

HANDEL ZAGRANICZNY

ZWIĘKSZENIE ZAWARTOŚCI POPIOŁU W MĄCE EKSPORTOWANEJ — p. wyżej.

KRAJOWE RYNKI TOWAROWE

ZBOŻA I PRZETWORY

— Ruch cen zbóż w okresie 29/XII 1935 r. ÷ 11/I 1936 r. kształtował się następująco (w zł za 100 kg):

	29/XII ÷ 4/I	7 ÷ 11/I	Wzrost (+) lub znížka (-) %
Pszenica			
Warszawa . . .	19·39½	19·75	+ 1·8
Poznań . . .	17·38	17·63	+ 1·4
Lwów . . .	16·50	17·20	+ 4·2
Średnia . . .	17·76	18·19	+ 2·4
Żyto			
Warszawa . . .	12·63	12·50½	- 1·1
Poznań . . .	12·50½	12·63	+ 1·0
Lwów . . .	13·00	12·87½	- 1·0
Średnia . . .	12·71	12·67	- 0·4

Owies

Warszawa . . .	14·00	13·75	- 1·8
Poznań . . .	14·00	14·00	—
Lwów . . .	13·94	13·94	—
Średnia . . .	13·98	13·90	- 0·6
Jęczmień browarowy			
Warszawa . . .	16·63	16·38	- 1·6
Poznań . . .	14·75	14·75	—
Lwów . . .	16·25	16·25	—
Średnia . . .	15·88	15·79	- 0·5
Jęczmień zwykły			
Warszawa . . .	13·88	13·88	—
Poznań . . .	13·38	13·38	—
Lwów . . .	—	—	—
Średnia . . .	13·63	13·63	—

— Okres sprawozdawczy (od 7 do 11 stycznia) na rynku zbóż i przetworów zaznaczył się niejednorodną tendencją: na giełdzie poznańskiej — zwykłą, zresztą tylko dla nielicznych notowań, na giełdzie warszawskiej — zwykłą dla większości notowań, a niższą — dla pozostałych. Dodatnie salda tygodniowe (w zł na 100 kg) na giełdzie poznańskiej odnotowały: mąka żytnia wyciągowa I gat. 0 ÷ 30% — 0·50, — I gat. 0 ÷ 45% —

0'75, — II gat. 0 ÷ 55% — 0'50, otręby pszenne średnie i grube z przemiału standartowego po 0'50 oraz otręby żytnie z przemiału standartowego 0'25. Na giełdzie warszawskiej zwykłe wały (analogicznie): pszenica jednolita 753 grl i zbierana 742 grl po 0'50, wszystkie rodzaje I gat. mąki pszennej po 1'00, — II gat. po 0'50, — I gat. 0 ÷ 30% i 0 ÷ 45% po 0'50, — I gat. 0 ÷ 55% — 1'00, — II gat. — 0'50, wszystkie rodzaje otręb pszennych po 0'25 oraz otręby żytnie 0'50.

Ogólny obrót na giełdzie warszawskiej w okresie sprawozdawczym wyniósł 11 720 t, w tem 3 660 t żyta (dla okresu poprzedzającego odpowiednio liczby wynosiły: 5 856 i 1 246).

Warszawa. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet wagon Warszawa ładunek wagon (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica jednolita 753 grl 20'00 ÷ 20'50 (19'50 ÷ 20'00), — zbierana 742 grl 19'50 ÷ 20'00 (19'00 ÷ 19'50), żyto I standart 700 grl 12'25 ÷ 12'50 (12'50 ÷ 12'75), — I A standart 730 grl bez obrotów, — II standart 687 grl 12'00 ÷ 12'25 (12'25 ÷ 12'50), jęczmień browarowy 689 grl 15'75 ÷ 16'50 (16'25 ÷ 17'00), — o wadze 678/673 grl 14'00 ÷ 14'50, — o wadze 649 grl 13'75 ÷ 14'00, — o wadze 620'5 grl 13'50 ÷ 13'75, owies I standart 497 grl 13'75 ÷ 14'25 (14'25 ÷ 14'75), — I A standart 516 grl 14'25 ÷ 14'50 (14'75 ÷ 15'00), — II standart 480 grl 13'25 ÷ 13'75 (13'75 ÷ 14'25), mąka pszenna I gat. A 0 ÷ 20% 33'00 ÷ 35'00 (32'00 ÷ 34'00), — I gat. B 0 ÷ 45% 31'00 ÷ 33'00 (30'00 ÷ 32'00), — I gat. C 0 ÷ 55% 29'00 ÷ 31'00 (28'00 ÷ 30'00), — I gat. D 0 ÷ 60% 27'00 ÷ 29'00 (26'00 ÷ 28'00), — I gat. E 0 ÷ 65% 25'00 ÷ 27'00 (24'00 ÷ 26'00), — II gat. B 20 ÷ 65% 23'50 ÷ 25'50 (23'00 ÷ 25'00), — II gat. D 45 ÷ 55% 22'50 ÷ 23'50 (22'00 ÷ 23'00), — II gat. F 55 ÷ 65% 21'50 ÷ 22'50 (21'00 ÷ 22'00), — II gat. G 60 ÷ 65% 20'50 ÷ 21'50 (20'00 ÷ 21'00), — III gat. A 65 ÷ 70% bez obrotów, mąka żytnia wyciągowa I gat. 0 ÷ 30% 20'50 ÷ 21'00 (20'00 ÷ 21'00), — I gat. 0 ÷ 45% 20'50 ÷ 21'00 (20'00 ÷ 21'00), — I gat. 0 ÷ 55% 20'00 ÷ 20'50 (19'00 ÷ 20'00), — II gat. 45 ÷ 55% 15'50 ÷ 16'00 (15'00 ÷ 16'00), — razowa 0 ÷ 90% 15'50 ÷ 16'00 (15'00 ÷ 16'00), otręby pszenne grube z przemiału standartowego 10'75 ÷ 11'25 (10'50 ÷ 11'00), — średnie z przemiału standartowego 9'75 ÷ 10'25 (9'50 ÷ 10'00), mialkie z przemiału standartowego 9'75 ÷ 10'25 (9'50 ÷ 10'00), otręby żytnie z przemiału standartowego 9'00 ÷ 9'50 (8'50 ÷ 9'00).

Poznań. — Ceny hurtowe według ceduły urzędowej (ostatnie notowania w tygodniu) — w $\mathcal{Z}$ za 100 kg parytet Poznań dostawa bieżąca (w nawiasach podane są notowania końcowe z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy, o ile różnią się od obecnych): pszenica 17'50 ÷ 17'75, żyto 12'50 ÷ 12'75, jęczmień 700/725 grl 13'75 ÷ 14'25, — 670 678 grl 13'25 ÷ 13'50, — browarowy 14'25 ÷ 15'25, owies 13'75 ÷ 14'25, mąka wraz z workiem: pszenna I gat. A 20% 29'75 ÷ 31'50, — I gat. B 45% 29'00 ÷ 29'50, — I gat. C 55% 28'00 ÷ 28'50, — I gat. D 60% 27'50 ÷ 28'00, — I gat. E 65% 26'50 ÷ 27'00, — II gat. A 20 ÷ 55% 26'00 ÷ 26'50, — II gat. B 20 ÷ 65% 25'50 ÷ 26'00, — II gat. D 45 ÷ 65% 23'00 ÷ 23'50, — II gat. E 55 ÷ 65% 21'00 ÷ 21'50, — II gat. G 60 ÷ 65% 19'50 ÷ 20'00, mąka żytnia wyciągowa I gat. 0 ÷ 30% 19'25 ÷ 19'50 (18'75 ÷ 19'25), — I gat. 0 ÷ 45% 18'75 ÷ 19'25 (18'00 ÷ 18'75), — II gat. 0 ÷ 55% 18'00 ÷ 18'75 (17'50 ÷ 18'25), — II gat. 45 ÷ 55% 14'75 ÷

15'75, otręby pszenne średnie z przemiału standartowego 10'00 ÷ 10'75 (9'50 ÷ 10'25), — grube z przemiału standartowego 11'00 ÷ 11'50 (10'50 ÷ 11'00), otręby żytnie z przemiału standartowego 9'75 ÷ 10'25 (9'50 ÷ 10'00), otręby jęczmienne 9'75 ÷ 11'00.

RYNEK AKCYJNY

za okres od 7 do 11 stycznia 1936 r.

— Okres sprawozdawczy na rynku akcyjnym cechują przede wszystkim zwiększone obroty oraz zainteresowanie większą niż dotychczas liczbą akcji. Akcje Banku Polskiego zwykłe wały bardzo poważnie, doznały jednak w środku okresu lekkiego osłabienia, zamykając mimo to okres zyskiem w wysokości $\mathcal{Z}$ 2'50. Akcje Warsz. Tow. Kopalń Węgla, poprawiając swe notowania o $\mathcal{Z}$ 0'25, wyrównały tem samym zeszłorokową stratę. Akcje Norblina nie wykazały zmian, a akcje Warsz. Tow. Fabryk Cukru zniżkowały o $\mathcal{Z}$ 0'25. W stosunku do okresów dawniejszych — pozostałe akcje wykazały następujące różnice kursów: Lilpopa spadły o $\mathcal{Z}$ 1'20, Haberbuscha o $\mathcal{Z}$ 1'00, natomiast Starachowic podniosły się o $\mathcal{Z}$ 0'75.

Na giełdzie poznańskiej akcjami Banku Polskiego były zawierane transakcje po podwyższonym o $\mathcal{Z}$ 1'00 kursie; na giełdzie lwowskiej — obracano akcjami Banku Polskiego i Gazów Ziemińskich; giełda krakowska — w zakresie akcji była nieczynna.

GIEŁDA WARSZAWSKA

	Wartość nomin alna (waluta)	Kurs naj wyż szy	Kurs naj niższy	Ostatni kurs w tygodniu
w $\mathcal{Z}$ za akcję				
Bank Polski	$\mathcal{Z}$ 100	99'50	96'25	99'00
Warsz. Tow. Fabryk Cukru	$\mathcal{Z}$ 100	33'00	33'00	33'00
Warsz. Tow. Kopalń Węgla	$\mathcal{Z}$ 100	12'30	12'25	12'25
Lilpop	$\mathcal{Z}$ 25	7'80	7'60	7'75 7'80
Norblin	$\mathcal{Z}$ 100	34'50	34'50	34'50
Ostrowiec	$\mathcal{Z}$ 50			18'50
Starachowice	$\mathcal{Z}$ 100	32'75	31'25	32'75
Haberbusch	$\mathcal{Z}$ 100	32'25	32'00	32'00

GIEŁDA KRAKOWSKA

Akcje w okresie sprawozdawczym nie były notowane.

GIEŁDA LWOWSKA

Akcje — w $\mathcal{Z}$: Bank Polski 99'00, Gazy Ziemińskie 38'00.

GIEŁDA POZNAŃSKA

Akcje — w $\mathcal{Z}$ (maksimum i minimum; w nawiasach — notowania z okresu, poprzedzającego sprawozdawczy): Bank Polski 96'00—95'00 (95'00).

CLA ORAZ REGLAMENTACJA

OBRÓT TOWAROWY POLSKO-NIEMIECKI. — Min. Skarbu okólnikiem z dn. 21/XII 1934 r. Nr. D. IV 35968/3/35 w sprawie specjalnej kontroli obrotu towarowego polsko-niemieckiego ustaliło m. in. przypadki, w których przywóz i wywóz towarów jest wolny od obowiązku przedstawienia świadectwa rozrachunkowego, oraz podało wykaz firm, które mogą otrzymywać artykuły księgarskie bez świadectw rozrachunkowych.

USTALENIE WAGI WYMIAROWEJ STATKÓW RZECZNYCH I POGŁĘBIAREK RZECZNYCH. — Okólnikiem z dn. 18/XII 1935 r. Nr. D. IV 33846/2/25 Min. Skarbu ogłosiło instrukcję o sposobach ustalania wagi wymiarowej statków rzecznych i pogłębiarek rzecznych przy odprawie celnej oraz o osprzęcie tych statków i pogłębiarek.

WYJAŚNIENIA TARYFOWE. — Ministerstwo Skarbu ogłosiło następujące wyjaśnienia do taryfy celnej przywózowej: Do poz. 1072. — Maszyna automat do wyrobu kopert

z papieru, naciętego uprzednio na innej maszynie, podlega oczeniu według poz. 1072 p. 2 tar. celn.

Do poz. 431. — Proszek, stanowiący mieszaninę waniliny, nawet w niewielkiej ilości, ze sproszkowanymi szałkami roślinnymi, chociażby sztucznie zabarwionymi — podlega oczeniu według poz. 431 p. 1 tar. celn., ponieważ o istotnej wartości tej mieszaniny stanowi wanilina.

Do poz. 492. — Skóry surowe ze zwierząt „peccari”, również z nieuszkodzonym włosiem, podlegają oczeniu według poz. 492 tar. celn.

Do poz. 834. — Wyroby kartonazowe osobno niewymienione, oklejone papierami różnobarwnymi, w tem i bronzowanymi, srebrzonymi, złotymi, bez dodatku innych materiałów — podlegają oczeniu według poz. 834 p. 1 lit. a tar. celn., jako wyroby kartonazowe bez ozdób.

ZNIŻKI CELNE DLA MASZYN I APARATÓW. — Perjo-dyczne rozporządzenia o zniżkach celnych (obecnie obowiązujące z dn. 29/X 1935 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 79/1935, poz. 492),

przewiduje m. in. możliwość stosowania zniżek do maszyn i aparatów, w kraju niewyrabianych. W celu wykorzystania tej możliwości należy zwrócić się do Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych w Warszawie, Marszałkowska 140, o wydanie zaświadczenia, stwierdzającego, że dana maszyna nie jest wyrabiana w kraju, załączając rysunek lub fotografię maszyny oraz w 2 egzemplarzach rachunek ((może być proforma), w którym wskazana byłaby waga netto maszyny. Przy wydawaniu zaświadczenia Związek zwraca rysunek i rachunek.

Po uzyskaniu zaświadczenia należy skierować podanie do Min. Przemysłu i Handlu. Podanie to powinno być sporządzone w 2 jednobrzmiących egzemplarzach, wskazując przeznaczenie maszyn oraz urząd celny, w którym odbędzie się odprawa celna. Do podania należy dołączyć: 1) zaświadczenie Polskiego Związku Przemysłowców Metalowych, 2) 2 rachunki i 3) 2 rysunki lub fotografie.

KOMUNIKACJA I TRANSPORT

ZAKOŃCZENIE AKCJI OBNIŻKI TARYF TOWAROWYCH

Z dniem 15/I r. b. weszła w życie pozostała część zniżek taryf towarowych wewnętrznych, wprowadzonych w myśl uchwały Komitetu Ekonomicznego Ministrów. Odnośne rozporządzenie Ministra Komunikacji opublikowane zostało w „Dz. Tar. i Zarz. Kol.” Nr. 1/1936.

Zmiany taryfowe ze względu na ich dużą ilość (110 stron druku) wydane zostały w oddzielnym zeszycie, stanowiącym załącznik do wymienionego wyżej „Dz. Tar. i Zarz. Kol.”.

Zniżkami objęte zostały wszystkie towary, dla których Komitet Ekonomiczny Ministrów przyznał ulgi taryfowe, a które to ulgi dotychczas nie zostały ogłoszone ze względów technicznych. Wymienić więc należy artykuły rolne i wytwory przemysłu rolnego, jak: ziemniaki (25%), warzywa świeże i grzyby (30 ÷ 50%), owoce świeże (ok. 10%), zboża (20%), strączkowe (11%), mąka i kasze wszelkie, otręby i kucy (20 ÷ 30%), słoma i siano (30 ÷ 50%), odpadki przy wyrobie drożdży, krochmalu, piwa i spirytusu (ok. 25%), ocet fermentacyjny (20 ÷ 40%) i t. p. Z artykułów hodowlanych — poza ogłoszonymi poprzednio zniżkami taryfowymi dla zwierząt domowych żywych i ryb — obniżono obecnie dodatkowo taryfy dla mleka, skór surowych (ok. 30%), mięsa (14%) i zwierząt domowych bitych (30 ÷ 40%). Z grupy taryf drzewnych zniżkami objęte zostało drewno opałowe, okrągłe, obrabione, celulozowe i kopalniaki oraz wiklina koszykarska — wszystkie zniżki w wysokości ok. 30%. Ponadto wprowadzono zniżki dla maszyn rolniczych w przesyłkach drobnych, dla krajowych surowców włókienniczych, jak: len, konopie i wełna (25 ÷ 40%), dla surowców i wyrobów ceramicznych, jak: cement (12%), wapno i kamień wapienny (ok. 10%), wapno nawozowe (do 50%), dachówki glazowane i cementowe oraz dreny (25%), kaolin, kwarc i szpat polny pochodzenia krajowego i cały szereg innych.

Szczegółowe omówienie zniżek taryfowych, wraz z wyjaśnieniami nowego układu i technicznej budowy taryf, podamy w następnym zeszycie tygodnika.

Należy podkreślić, iż akcja obniżki taryf towarowych została

przeprowadzona w okresie jednego miesiąca — od dn. 15/XII r. ub. do dn. 15/I 1936 r.

S. P.

ZMIANY W TARYFACH ZWIĄZKOWYCH POLSKO-CZECHOSŁOWACKICH. — Rozporządzeniami, ogłoszonymi w „Dz. Tar. i Zarz. Kol.” Nr. Nr. 48 i 49, wznowione zostały na dalszy okres zniżki w czechosłowacko-polskiej taryfie związkowej, które obowiązywały dla niektórych towarów, mianowicie: w kierunku eksportowym z Polski do Czechosłowacji przedłużono do dn. 30/VI 1936 r. opłaty na przewóz węgla eksportowego, soli potasowych, rudy żelaznej, kasztanów dzikich oraz oleju gazowego na tranzyt przez Czechosłowację do Austrii, do końca zaś 1936 r. — zniżki na import azbestu surowego do Polski oraz na tranzyt żelaza i wyrobów żelaznych z Czechosłowacji do Z. S. R. R. Ponadto w zeszycie 3 powyższej taryfy wprowadzono z ważnością od dn. 20/XII 1935 r. nową poz. 25 aneksu, zawierającą zniżki na wywóz wywaru gorzelnianego z Polski. Do zeszytu 13 (taryfa artykułowa Nr. 245) włączona została nowa czechosłowacka stacja odbiorcza Herlin nad Dyji ze stawkami dla wyśrodków buraczanych.

W czechosłowacko-polskiej taryfie portowej odnowiono w dotychczasowej wysokości do końca 1936 r. niższe opłaty poz. 3 aneksu na przewóz ferromanganu oraz żelaza i wyrobów żelaznych z Czechosłowacji do portów w Gdyni i Gdańsku do dalszego wywozu morzem, a dla kierunku od portów — kontyngentowe stawki poz. 8 aneksu na przewóz rud, pirytów, fosforytów, szlaki żelaznej i wypalków pirytowych. Przewidziane w poz. 16 aneksu zniżki na ropę naftową do stacji czechosłowackich Moravska Ostrava i Svinov Vitkovice przedłużono na okres 1/I ÷ 29/II 1936 r. przy zachowaniu dotychczasowych warunków stosowania. Z innych zmian, wprowadzonych w powyższej taryfie portowej, na uwagę zasługuje włączenie masy żelaznej i stalowej do taryfy Nr. 104, obowiązującej w kierunku Czechosłowacja — porty polskiego obszaru celnego, oraz rozszerzenie obszaru ważności poszczególnych taryf artykułowych przez włączenie szeregu nowych czechosłowackich stacji nadawczych i odbiorczych.

Do polsko-czechosłowackiej taryfy dunajowej wprowadzono z ważnością od dnia 1 wzgl. 15/I r. b. zmiany następujące: w taryfie artykułowej Nr. 20 zamieszczona została stacja nadawcza Murcki ze stawkami na eksport pirytów i rudy żelaznej z Polski, a w taryfie Nr. 85 włączono nowe opłaty na wywóz wyrobów młynarskich ze Wschodniej Małopolski, rozszerzając równocześnie obszar ważności tej taryfy na stację Lwów — Podzamcze.

J. K.

ŻEGLUGA I SPRAWY MORSKIE

RYNEK FRACHTOWY. — Początek nowego roku zaznaczył się na rynkach frachtowych ogromnym zapotrzebowaniem tonnażu i ożywionym frachtowaniem na rynkach australijskich, Dalekiego Wschodu, Ameryki Północnej i w portach Północnego Pacyfiku.

Natomiast sytuacja na rynku La Platy była bardzo niekorzystna dla właścicieli statków, przebywających w portach La Platy, których część w poszukiwaniu frachtów opuściła wody La Platy, odbywając podróże w balaście do Chili lub Australii Południowej. Ogółem na rynku La Platy zafrachtowano w tygodniu sprawozdawczym 15 statków o łącznym tonnażu 97 500 t.

Ustalenie minimalnych stawek frachtowych dla zbliżającego się sezonu nawigacyjnego z St. Lawrence spowodowało wzmocniony ruch w frachtowaniach z Montreal, skąd zakontraktowano 11 angielskich statków do załadunku od kwietnia po wrzesień na podstawie stawki sh 1/9 za qr do Anglii i kontynentu. Brak odpowiedniego tonnażu pod ładunki zboża w styczniu spowodował płacenie premij w wysokości $2\frac{1}{2} \div 4$ d z portu Albany do Belgji i Grecji. Silny ruch panował w wywozie złomu po stawce \$ 4-80 do zachodnich Włoch i sh $12/6 \div 14/8$, zależnie od pojemności, do Glasgow. Eksport cukru z Kuby był nieznaczny przy zniżkowej tendencji stawek; notowano jeden kontrakt na marzec po sh 13/6.

Sytuacja na rynkach Dalekiego Wschodu kształtowała się bardzo pomyślnie dla armatorów w związku z ograniczoną podażą wolnego tonnażu. Z portu Dalny płacono sh 27/6 na styczeń do portów kontynentu. Z nowego koreańskiego portu Seiskin zakontraktowano duży statek po sh 28/2 na styczeń/luty. W wywozie ryżu z Sajgonu zafrachtowano szereg statków greckich do Francji via Cape po zasadniczej stawce sh 25/2 na styczeń.

Rynki australijskie wykazywały w dalszym ciągu ożywienie

przy premjach sh 1/3 na ładunki styczniowe z portu Victoria. Z innych portów Australji frachtowano tonnaż na marzec i kwiecień do Anglii/kontynentu po stawkach minimalnych.

Rynek dunajski był nieczynny, w portach zaś czarnomorskich Z. S. R. R. ruch frachtowy ograniczył się do zakontraktowania 1 statku pod ładunek rudy z Odesy do Tacoma po sh 10/9 na styczeń. Poszukiwany był tam tonnaż pod ładunki siemienia lnianego do Aleksandrii.

POCZTA I TELEGRAF

OBRÓT PRZEKAZÓW POCZTOWYCH I TELEGRAFICZNYCH W PAŹDZIERNIKU 1935 R. — W obrocie krajowym wpłacono w październiku przekazów pocztowych 1 402 097 szt. i przekazów telegraficznych 9 917 szt. na kwotę zł 114 752 171, wypłacono zaś przekazów pocztowych 1 384 419 szt. i przekazów telegraficznych 11 058 szt. na kwotę zł 118 702 936. W obrocie zagranicznym wpłacono przekazów pocztowych 13 854 szt. i przekazów telegraficznych 211 szt. na kwotę zł 1 237 094, wypłacono zaś przekazów pocztowych 101 205 szt. i telegraficznych 191 szt. na kwotę zł 6 336 162.

Poważniejszy obrót przekazów pocztowych i telegraficznych mieliśmy w październiku z następującymi państwami:

K r a j	Wpłacono przekazów:		Wypłacono przekazów:	
	liczba	kwota	liczba	kwota
Austria	2 821	59	251 498	1 798
Belgia	475	17	62 739	2 880
				16
				173 876

Czechosłowacja	1 647	29	102 374	3 948	9	123 728
Egipt	171	—	18 844	143	—	10 866
Francja	2 366	48	231 108	28 282	123	3 063 086
Holandja	181	3	14 381	437	6	26 138
Jugosławia	124	1	8 301	—	—	—
Kanada	87	—	25 340	3 699	—	198 298
Łotwa	92	—	4 786	31	—	2 503
Niemcy	3 293	15	181 614	29 489	8	842 609
Rumunja	129	—	4 136	100	—	4 855
Stany Zjednoczone	566	—	155 746	27 503	—	1 679 753
Szwajcaria	395	7	43 254	641	9	52 111
Węgry	113	—	10 120	—	—	—
W. Brytania	364	—	36 350	570	—	35 906
Włochy	388	14	34 879	1 056	5	55 553
W. M. Gdańsk	368	7	23 185	129	3	9 986

KRONIKA TYGODNIOWA

PRZEGLĄD USTAW I ROZPORZĄDZEŃ

DEKRETY PREZYDENTA RZECZYPOSPOLITEJ:

Zmiana rozporządzenia o rozbudowie miast — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 9).

Konwersja państwowych pożyczek wewnętrznych — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 10).

Przerachowanie obligacyj kolei Herby - Kielce — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 11).

Zmiana ustawy o monopolu zapalczanym — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 12).

Zmiana ordynacji podatkowej — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 13).

Podatek od nieruchomości — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 14).

Zmiana przepisów o państwowym podatku przemysłowym i opłatach stempowych — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 15).

Przedsiębiorstwa zbierania i udzielania informacji o stosunkach gospodarczych — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 16).

Regulowanie stosunków w przemyśle naftowym — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 17).

Zmiana przepisów o kosztach sądowych — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 19).

Likwidacja stosunków z weksli, do których mają zastosowanie przepisy Kodeksu Handlowego z 1808 r. — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 20).

Własność lokali — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 21).

Ochrona interesów państwa i jego obywateli w stosunkach międzynarodowych — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 22).

Ulgi w spłacie zobowiązań spółdzielni rolniczych i ich central — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 23).

Czasowe obniżenie składek za ubezpieczenie emerytalne robotników i pracowników umysłowych oraz za ubezpieczenie od wypadków i chorób zawodowych — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 24).

Zmiana ustawy o zabezpieczeniu na wypadek bezrobocia — dekret z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 25).

ROZPORZĄDZENIE MINISTRA:

Zmiana rozporządzenia o wykonaniu ordynacji podatkowej — rozporz. Ministra Skarbu z dn. 14/1 1936 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 3/1936, poz. 26).

TERMINY OGÓLNYCH ZEBRAŃ W SPÓŁKACH AKCYJNYCH

29 stycznia:

— Karolewska Manuf. „Karol Kröning i S-ka”, S. A. — o g. 18 w lok. S-ki w Łodzi, 6 Sierpnia 5.

30 stycznia:

— „Zach.-Małop. A. S. Naft. i Gaz.” — o g. 10 w lok. S-ki we Lwowie, pl. Marjacki 8.

— „Nafta”, S. A. — o g. 13 w lok. S-ki we Lwowie, pl. Marjacki 8.

— „Krakus” Przem. Spiryt. i Chem., S. A. — o g. 12 w lok. B-ku Dysk. Warsz., oddz. w Krakowie, Rynek Gł. 25.

31 stycznia:

— „Galic. Karpackie Naft. T-wo Akc. dawn. Bergheim i Mac Garvey” — o g. 13 w lok. T-wo we Lwowie, pl. Marjacki 8.

— T-wo Hand. Papier. „B-cia Turkieltaub”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Przejazd 3.

3 lutego:

— „Podlaska Wytwórnia Samolotów”, S. A. — o g. 17 w lok. S-ki w W-wie, Marszałkowska 38 m. 11.

4 lutego:

— Fabr. Portland-Cementu „Klucze”, S. A. — o g. 11 i 11½ w lok. S-ki w Kluczach, pow. olkuskiego.

5 lutego:

— „Pionier” S. A. dla Poszukiwania i Wydobyw. Miner. Bitum. — o g. 11 w lok. S-ki we Lwowie, Szajnochy 2.

8 lutego:

— Fabr. Maszyn „S. Waberski i S-ka”, S. A. — o g. 16 w lok. Not. R. Jelnickiego.

— „Lesieniecka Fabr. Drożdży Pras. i Spiryt.”, S. A. — o g. 12 w lok. B-ku Dysk. Warsz., Oddz. we Lwowie, 3 Maja 14.

— T-wo Bud. Przem. „Centrum”, S. A. — o g. 19 w W-wie, Marszałkowska 15a m. 6.

SKARBOWOŚĆ I FINANSE

STAŁOŚĆ POLITYKI FINANSOWEJ I WALUTOWEJ RZĄDU

OŚWIADCZENIE PANA WICEPREMJERA INŻ. E. KWIATKOWSKIEGO

„W dniach ostatnich ukazał się w prasie komunikat o wykonaniu budżetu za ubiegły miesiąc. Liczby, ogłoszone w tym komunikacie, świadczą o poważnym spadku deficytu budżetowego. Muszę zaś podkreślić, iż w grudniu działały tylko częściowo zadekretowane ostatnio podwyżki wpływów skarbowych i oszczędności budżetowe. Wczoraj również Komisja Budżetowa Sejmu rozpoczęła swe prace nad wniesionym przez Rząd preliminarem budżetowym na 1936/37 r., który ułożony został — jak wiadomo — w sposób, dający rzeczywiste podstawy osiągnięcia równowagi budżetowej.

Te dwa przytoczone fakty są dowodem, że postawiony sobie przez Rząd cel: uzdrowienia i zrównoważenia gospodarki budżetowej Państwa — nietylko znajduje się w toku pełnej realizacji, ale już daje

konkretne i pomyślne dla gospodarstwa narodowego wyniki.

Z tem większym przeto zdumieniem i oburzeniem dowiaduję się o rozsiewanych w społeczeństwie pogłoskach co do rzekomych zmian w dotychczasowej polityce finansowej i walutowej Rządu. Na rozsiewaniu podobnych plotek zależeć tylko może spekulantom i obcym, wrogim Państwu czynnikom. Muszę przestrzec wszystkich, dających posłuch podobnym pogłoskom, przed udziałem w szkodliwej robocie.

Dając kategorię odpór rozsiewanym w złym zamiarze insynuacjom i pogłoskom, zapewniam, iż Rząd nie ustanie w podjętej i posiadającej wyraźny i określony kierunek pracy gospodarczej i finansowej“.

PODATKI I OPŁATY

KOMISJA PODATKOWA

Minister Skarbu powołał do życia Komisję Podatkową, przy Departamencie Podatków i Opłat Ministerstwa Skarbu, jako organ opiniodawczy, którego zadaniem jest: opracowywanie zasad reformy systemu podatkowego, opinjowanie projektów ustaw, rozporządzeń wykonawczych i zarządzeń Ministra Skarbu o znaczeniu zasadniczym oraz projektowanie uproszczeń i innych zmian w dziedzinie wykonywania przepisów podatkowych. W skład Komisji wchodzi Panowie: Prezes H. Brun, Prof. Ad. Chelmoński, Wł. Englicht, Prof. Wł. Grabski, Pos. J. Hołyński, Wł. Kozłowski, Prof. Ad. Krzyżanowski, Art. Likiernik, Dr. J. Lubowicki, Pos. K. Świątoplewski, J. Pawlikowski, Sen. M. Róg, Prof. Edward Taylor oraz Pos. Cz. Wróblewski. Przewodniczącym Komisji jest Prof. Adam Krzyżanowski.

Pierwsze posiedzenie Komisji Podatkowej odbyło się w dn. 20/XII 1935 r. Na posiedzeniu tem Komisja Podatkowa wypowiedziała się w sprawie projektu dekretu Prezydenta Rzplitej o podatku od nieruchomości oraz projektu rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie zryczałtowania podatku przemysłowego od obrotu dla drobnych przedsiębiorstw.

Projekt dekretu Prezydenta Rzplitej o podatku od nieruchomości oceniony został — po obszernej dyskusji — przez Komisję dodatnio jako poważny krok naprzód w kierunku podjętej w okresie pełnomocnictw doraźnej reformy naszego systemu podatkowego. W szczególności uznała Komisja Podatkowa za słuszne i wskazane projektowane scalenie dotychczasowego podatku od nieruchomości w gminach miejskich i od niektórych budynków w gminach wiejskich, dodatku kryzysowego, dodatku 15%owego oraz podatku od placów budowlanych — w jedną daninę, nazwaną podatkiem od nieruchomości. Pewne zastrzeżenia natomiast wzbudziła forma scalenia podatku od placów budowlanych, która, zdaniem Komisji, została w projekcie zanadto mechanicznie potraktowana. Wysuwano projekty, aby obszar placów budowlanych, który miałby podlegać podatkowi od nieruchomości, zróżnicować w zależności od wielkości i liczebności miast, w końcu jednak przeważała opinia, aby jako podstawę opodatkowania przyjąć dla całego Państwa jednolity obszar placu, ze zmniejszeniem jedynie wielkości jego z projektowanych w dekreście

10 tys. m² do 5 tys. m², co też w ostatecznym tekście dekretu znalazło swój wyraz.

Nadto na wniosek Komisji Podatkowej wprowadzono do projektu dekretu szereg zmian i uzupełnień. W szczególności: o ile chodzi o budynki, związane z gospodarstwem rolnem, ogrodnictwem lub leśnym — przyjęto jako zasadę, że opodatkowaniu podlegać będą wówczas, gdy na podstawie umowy najmu używane są stale. Ma to znaczenie dla właścicieli budynków w gminach wiejskich, którzy odnajmują pokoje przejściowo w sezonie wypoczynkowym; wprowadzono przepis, że o ile chodzi o budynki, zajęte na zakłady przemysłowe — za związane z gospodarstwem rolnem, ogrodnictwem lub leśnym uważa się je wtedy, gdy zakłady te nie podlegają podatkowi przemysłowemu; w dziale zwolnień od podatku wprowadzono dodatkowo pewne zwolnienia przedmiotowe, których projekt dekretu nie przewidywał, a mianowicie, zwolnienia dla gruntów pod drogami i placami, oddanymi do użytku publicznego, dla gruntów pod torami kolejowymi, należących do kolei samorządowych i prywatnych, dla nieruchomości, zajętych na gorzelnie rolnicze, oraz dla gruntów niezabudowanych, których rozporządzalność na cele budowlane jest ograniczona ustawami, niepozwalającymi na natychmiastową ich zabudowę (chodzi tu zwłaszcza o grunty niezabudowane, położone na obszarach, dla których nie zatwierdzono jeszcze planu zabudowy); powstanie obowiązku podatkowego w odniesieniu do nieruchomości, położonych w miejscowościach, które dopiero uzyskały ustrój gminy miejskiej lub przyłączone zostały do gminy miejskiej, unormowano w ten sposób, że nieruchomości te będą podlegać podatkowi, poczynszy od roku, następującego po roku, w którym nastąpiła zmiana ustroju danej miejscowości; podstawę wymiaru podatku od placów niezabudowanych, nieoddanych w dzierżawę, obniżono z projektowanych w dekreście 50% ich wartości obiegowej na 3%; i wreszcie prawo do umorzenia części podatku w razie ubytków w przychodzie przyznane zostało płatnikom już w tych przypadkach, gdy roczny ubytek w przychodzie wynosi co najmniej 10%.

O ile chodzi o projekt rozporządzenia Ministra Skarbu w sprawie zryczałtowania podatku przemysłowego od obrotu dla drobnych przedsiębiorstw, to projekt ten Komisja oceniła jako bardzo pożądaną eksperyment, wprowadzający do postępowania podatkowego nieznanne dotychczas polskiemu prawu

skarbowemu instytucje i myśli, mający tę wielką zaletę, że daje płatnikowi już w toku postępowania pewność co do wysokości podatku, która w razie jego zgody już żadnym zmianom nie ulegnie. Ponadto, o ile chodzi o poszczególne przepisy rozporządzenia, Komisja zaproponowała pewne zmiany redakcyjne, które rozważane będą przy ustalaniu ostatecznego tekstu rozporządzenia.

K. S.

AMNESTJA PODATKOWA. — W związku z wejściem w życie ustawy z dn. 2/I 1936 r. o amnestji („Dz. Ust. R. P.” Nr. 1, poz. 1) Ministerstwo Skarbu okólnikiem z dn. 10/I 1936 r. wyjaśniło, co następuje:

Z przestępstw skarbowych, do których nie ma zastosowania ustawa karna skarbową, ustawa o amnestji obejmują w art. 2 ust. 2 p. 2 przestępstwa, dokonane przed dniem 11/XI 1935 r., za które grozi wyłącznie kara pieniężna do zł 1 tys., albo kara grzywny do tej wysokości. Nie są zatem objęte amnestją przestępstwa: a) za które grozi kara pod postacią wielokrotności uszczuplonej lub narażonej na uszczuplenie należności skarbowej, b) za które — obok kary pieniężnej (grzywny) — grozi obligatoryjnie lub fakultatywnie kara aresztu.

W myśl powyższego amnestją objęte są w szczególności przestępstwa skarbowe, przewidziane: 1) w art. 187 § 1 i w art. 188 ordynacji podatkowej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 39/1934, poz. 346), 2) w art. 97, 99 ÷ 104 i 107 ust. 1 ustawy o państwowym podatku przemysłowym w poprzednim brzmieniu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 17/1932, poz. 110), 3) w art. 91 ÷ 94 i 116 ustawy o państwowym podatku dochodowym w poprzednim brzmieniu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 58/1925, poz. 411), 4) w art. 10 ust. 6 ustawy o nadzwyczajnym podatku od niektórych zajęć zawodowych w poprzednim brzmieniu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 112/1931, poz. 882), 5) w art. 8 ust. 1 ustawy o państwowym podatku od energii elektrycznej w poprzednim brzmieniu („Dz. Ust. R. P.” Nr. 112/1931, poz. 880), 6) w art. 11 ust. 1 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 27/X 1935 r. o państwowym podatku od uboju („Dz. Ust. R. P.” Nr. 84, poz. 614), 7) w art. 42 i 43 ust. 1 ustawy z dn. 16/VII 1920 r. o podatku od kapitałów i rent („Dz. Ust. R. P.” Nr. 76, poz. 517), 8) w art. 39 ust. 1 i art. 43 ustawy o opłatach stemplowych („Dz. Ust. R. P.” Nr. 64/1935, poz. 404), 9) w art. 22 ustawy z dn. 29/V 1920 r. w przedmiocie zmiany przepisów o opodatkowaniu spadków i darowizn („Dz. Ust. R. P.” Nr. 49, poz. 299), a o ile chodzi o obszar b. zaboru rosyjskiego — również w art. 32 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 4/XII 1923 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 55, poz. 391) z kwotami, ustalonymi w § 2 rozporządzenia Ministra Skarbu z dn. 18/XII 1923 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 134, poz. 1114) i w § 10 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 14/XII 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 34, poz. 351), 10) w art. 1 punkt 2 rozporządzenia Prezydenta Rzplitej z dn. 24/X 1934 r. („Dz. Ust. R. P.” Nr. 96, poz. 866) — o ile chodzi o obszar górnośląskiej części Województwa Śląskiego.

Do prac, związanych z wykończeniem ustawy, poleciło Min. Skarbu w omawianym okólniku przystąpić bezzwłocznie i kierować się w nich następującymi wskazówkami:

Amnestję stosować należy z urzędu — bez wyczekiwania na wniosek strony.

W sprawach, w których orzeczenia karne już uprawomocniły się, oraz w sprawach z nieprawomocnymi orzeczeniami karnymi, lecz nieprzedłożonymi jeszcze do rozstrzygnięcia instancji odwoławczej lub sądowi — amnestję stosuje władza skarbową, która wydała w I instancji orzeczenie karne. W sprawach, już przedłożonych — następstwem wniesionych odwołań — instancji odwoławczej lub sądowi — amnestję stosuje władza odwoławcza lub sąd. W przypadku, gdy postępowanie karne zostało przez władzę skarbową już wszczęte, jednak orzeczenie karne nie zostało jeszcze wydane — należy zaniechać dalszego postępowania i sprawę umorzyć.

Sprawy, w których postępowanie karne nie zostało wszczęte, należy pozostawić bez biegu.

PODWÓJNE OPODATKOWANIE W STOSUNKACH Z NIEMCAMI. — Tymczasowe i przez Sejm nieratyfikowane porozumienie polsko-niemieckie w Dreźnie z dn. 14/III 1923 r. o zapobieżeniu podwójnemu opodatkowaniu wygasło wskutek wypowiedzenia z dniem 20/V 1934 r. Regulowało ono niektóre tylko kwestje z tej dziedziny. Od czasu jego wypowiedzenia do połowy mniej więcej listopada 1935 r. trwał stan *ex lege*. Stan ten częściowo zmieniło dopiero rozporządzenie Prezydenta Rzplitej z dn. 14/XI 1935 r. w sprawie tymczasowego wprowadzenia w życie umowy gospodarczej polsko-nie-

mieckiej („Dz. Ust. R. P.” Nr. 83/1935, poz. 512), zawierającej m. in. szereg specjalnych postanowień w sprawie podwójnego opodatkowania w stosunkach między obu państwami.

Według art. 4 umowy, opłaty wewnętrzne, które na obszarze jednego z umawiających się państw — czy to na rachunek Państwa lub gminy, czy też innego związku prawa publicznego — obciążają lub będą obciążać wytworzenie, przyrzękanie lub spożycie pewnego towaru, nie mogą wytworów drugiego kontrahenta pod żadnym pozorem dotknąć silniej lub w sposób bardziej uciążliwy, aniżeli tego samego rodzaju wytworów własnego kraju lub kraju najbardziej uprzywilejowanego. Według protokołu końcowego do art. 4 — do opłat wewnętrznych należą również wszelkie te opłaty, które dotyczą obrotu. Istnieje zgoda co do tego, że polski podatek przemysłowy (według ustawy z dn. 15/VII 1925 r.) nie jest podatkiem obrotowym w sensie tego postanowienia umownego, nawet wówczas gdy jest pobierany w postaci scalonej od towarów przywiezionych, i że nie podlega on postanowieniom art. 4.

W stosunku do towarów niemieckich obowiązuje jednak zasada największego uprzywilejowania pod względem scalonego podatku przemysłowego.

Stosownie do art. 8 umowy kupcy, fabrykanci i inni przemysłowcy jednego państwa, którzy dowiodą zapomocą karty legitymacyjnej, wystawionej przez władzę swego kraju, że są uprawnieni do wykonywania swego handlu lub swego przemysłu w państwie, w którym posiadają swoją siedzibę, oraz że uiszczają tam ustawowe podatki i opłaty — winni mieć prawo, bądź osobiście bądź przez komiwojażerów, pozostałych w ich służbie — czynić zakupy towarów na obszarze drugiego kraju u kupców lub w otwartych miejscach sprzedaży albo u osób, które towary te wytwarzają sposobem przemysłowym, przestrzegając przepisanych formalności. Mogą oni również poszukiwać zamówień u kupców lub u innych osób, przy wykonywaniu przemysłu których to osób towary zaofiarowanego rodzaju mają zastosowanie, oraz mają prawo mieć ze sobą próbki towarowe i wzory, jednak nie towary. Spośród wodu tej działalności nie będą oni zobowiązani do uiszczania żadnej specjalnej opłaty. Postanowienia powyższe nie mają zastosowania do wykonywania przemysłu okrężnego, handlu domokrażnego, tudzież do poszukiwania zamówień u osób, które nie trudnią się ani handlem ani przemysłem. Obydwu państwom pozostawiona jest w tym względzie całkowita swoboda ustawodawcza.

Wreszcie część II protokołu końcowego przewiduje — w celu uniknięcia podwójnego opodatkowania oraz zabezpieczenia ochrony i pomocy prawnej w sprawach podatkowych — zawarcie w możliwie krótkim terminie specjalnego układu; projekt tego układu zobowiązał się umawiające się państwa wymienić w okresie 3 miesięcy od wejścia w życie umowy.

Narazie z uwagi na zasadę wzajemności, stosowaną przez Rzeszę Niemiecką, Ministerstwo Skarbu poleciło okólnikiem z grudnia 1935 r. stosować aż do odwołania przepisy art. 4 ustawy o podatku dochodowym do osób fizycznych, które na obszarze Niemiec osiągają dochody ze źródeł, w tym artykuły wymienionych, z wyjątkiem dochodów z tantjem, otrzymanych przed dniem 1/I 1936 r. i które — w myśl ust. 1 art. 1 ustawy — winny w Polsce opłacać podatek dochodowy od całego osiąganego dochodu.

Zarządzenie to zastosowane po raz pierwszy będzie do wymiarów podatku dochodowego za rok podatkowy 1935. Wyśmiary, dokonane niezgodnie z tem zarządzeniem, zostaną podane rewizji na wniosek zainteresowanych płatników.

M. M.

NOWELIZACJA PRZEPISÓW O PODATKU OD KAPITAŁÓW I RENT — p. str. 82.

PODATEK OD NIERUCHOMOŚCI — p. str. 80.

ZMIANA ORDYNACJI PODATKOWEJ — p. str. 83.

AKCYZY I MONOPOLE OPODATKOWANIE ZAPALNICZEK — p. str. 87.

PIENIĄDZ I KREDYT

UPORZĄDKOWANIE ZOBOWIĄZAŃ SPÓŁDZIELNÓW ROLNICZYCH — p. str. 90.

KONWERSJA PAŃSTWOWYCH POŻYCZEK WEWNĘTRZNYCH — p. str. 89.

RYNEK DEWIZ I PAPIERÓW PROCENTOWYCH

GIĘŁDA WARSZAWSKA

za okres od 7 do 11 stycznia 1935 r.

Okres sprawozdawczy na rynku dewiz zaznaczył się przede wszystkim częstymi — niezbyt zresztą silnymi — fluktuacjami walut anglosaskich, co uważane było jako refleks zmian w sytuacji rynku francuskiego. W zakresie notowań — szereg dewiz wykazał stabilizację; należą tu: funty szterlingi, franki francuskie, franki szwajcarskie, marki niemieckie, korony czeskosłowackie oraz floreny holenderskie. Grupę dewiz zwiększających tworzą: dolary Stanów Zjedn., których zysk wyniósł $\text{zł } 0\cdot01\frac{1}{8}$ na \$ 1, korony szwedzkie ($\text{zł } 0\cdot30$ na 100 koronach) oraz korony duńskie ($\text{zł } 0\cdot25$ na 100 koronach). Zniżyły natomiast: dolary Stanów Zjedn. telegraficzne — o $\text{zł } 0\cdot03\frac{3}{8}$ na \$ 1, belgi — o $\text{zł } 0\cdot05$ na 100 belgach, oraz korony norweskie — o $\text{zł } 0\cdot10$ na 100 koronach.

W ostatnim dniu okresu sprawozdawczego płacono za banknoty dolarowe w obrotach pozagięldowych po $\text{zł } 5\cdot29\frac{1}{2} \div 5\cdot30$ za \$ 1 (wobec $\text{zł } 5\cdot30\frac{1}{2}$ za \$ 1 w okresie, poprzedzającym sprawozdawczy).

		Kurs najwyszy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tym tygodniu
Dolary St. Zjedn.	\$ 1	5·30 $\frac{1}{8}$	5·29 $\frac{3}{4}$	5·29 $\frac{3}{4}$
" " " " telegr.	\$ 1	5·31 $\frac{1}{4}$	5·28	5·28
Funty szterlingi	£ 1	26·21	26·17	26·18
Franki francuskie	100 fr.	35·01	35·00 $\frac{1}{2}$	35·01
Franki szwajcarskie	100 fr.	172·70	172·50	172·50
Belgi	100 blg.	89·35	89·30	89·35
Marki niemieckie	100 RM	213·45	213·45	213·45
Korony czeskosłowack.	100 kor.	21·98	21·96	21·97
Liry włoskie	100 lir.	—	—	—
Floreny holenderskie	100 fl.	360·30	360·00	360·00
Guldeny gdańskie	100 guld.	—	—	—
Korony szwedzkie	100 kor.	135·15	135·00	135·00
Korony duńskie	100 kor.	—	—	116·90
Korony norweskie	100 kor.	131·55	131·45	131·45

Natomiast duże ożywienie panowało na rynku papierów lokacyjnych państwowych; objęło ono głównie 4 $\frac{1}{2}$ %-ową Poż. Dolarową, 5 $\frac{1}{2}$ %-ową Poż. Konwersyjną i 7 $\frac{1}{2}$ %-ową Poż. Stabilizacyjną. Tendencję scharakteryzować należy jako mocną; obroty — szczególnie w końcu okresu — poważnie zwiększone. Wśród pożyczek premjowych — 4 $\frac{1}{2}$ %-owa Dolarowa zyskała $\text{zł } 0\cdot55$, a 3 $\frac{1}{2}$ %-owa Budowlana — $\text{zł } 1\cdot25$, ale w stosunku do notowań z dawniejszych okresów. W grupie pozostałych pożyczek najpoważniejszy zysk — gdyż w wysokości 0·75% nom. — odnotowała 7 $\frac{1}{2}$ %-owa Poż. Stabilizacyjna, którą zawierano liczne transakcje zarówno dla celów lokacyjnych, jak i spekulacyjnych (te ostatnie szczególnie liczne). Również zyskały — 0·50% nom. — 6 $\frac{1}{2}$ % Poż. Dolarowa oraz — 0·25% nom. — 5 $\frac{1}{2}$ % Poż. Konwersyjna. Pożyczkami: 4 $\frac{1}{2}$ %-ową Inwestycyjną i 5 $\frac{1}{2}$ %-ową Konwersyjną Kolejową — nie interesowano się zupełnie.

Na rynku papierów lokacyjnych prywatnych — przy tendencji niejednolitej — obroty niektórymi papierami były bardzo poważne, innymi — ograniczone. 7 $\frac{1}{2}$ %-owymi L. Z. Tow. Kred. Przemysłu Polskiego, emitowanymi w walucie angielskiej i gwarantowanymi przez Skarb Państwa, zawarto zaledwie jedną transakcję po kursie o 2·50% nom. wyższym niż ostatnio notowany; zaznaczyć należy, że papier ten był bardzo poszukiwany, gdy jednocześnie podaż jego znikoma. Duże transakcje przeprowadzono 4 $\frac{1}{2}$ %-owymi L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego, również po kursie podwyższonym (o 0·37% nom.). Wreszcie trzecim papierem, który cieszył się dużym zainteresowaniem, były 5 $\frac{1}{2}$ %-owe L. Z. Tow. Kred. m. Warszawy z 1933 r. (skonwertowane); tu zarobek kursowy wyniósł 0·25% nom. Listy miast prowincjonalnych, podobnie jak i obligacje miast — w zaniedbania.

		Wartość nominalna (waluta)	Kurs najwyższy	Kurs najniższy	Ostatni kurs w tym tygodniu
Papier państwowy					
3 $\frac{1}{2}$ % Pożyczka Budowlana	zł w zł.	50	41·75	41·25	41·75
4 $\frac{1}{2}$ % " " Dolarowa	\$ ¹⁾	—	53·25	52·65	53·15
4 $\frac{1}{2}$ % " " Inwestycyjna	zł w zł.	100	—	—	—
4 $\frac{1}{2}$ % " " " serje	zł w zł.	100	—	—	—

			w % % nominalu		
5 $\frac{1}{2}$ % Pożyczka Konwersyjna	zł	65·00	64·50	64·75	
5 $\frac{1}{2}$ % " " Konwers. Kol.	zł	—	—	—	
6 $\frac{1}{2}$ % " " Dolarowa	\$	81·00	80·25	81·00	
7 $\frac{1}{2}$ % " " Stabilizacyjna ¹⁾	\$ ²⁾	65·38	64·25	65·25	
		=65·88 ³⁾	=64·75 ¹⁾	=65·38	=65·50 ³⁾
					=65·88 ³⁾

Listy zastawne i obligacje banków

7 $\frac{1}{2}$ % L. Z. Państ. Banku Roln.	zł w zł.	1927	83·25	83·25	83·20
8 $\frac{1}{2}$ % " " " " " "	zł w zł.	1927	94·00	94·00	94·00
7 $\frac{1}{2}$ % " " Banku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83·25	83·25	83·25
8 $\frac{1}{2}$ % " " " " " "	zł w zł.	1924	94·00	94·00	94·00
7 $\frac{1}{2}$ % Obl. Kom. B. ku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	83·25	83·25	83·25
8 $\frac{1}{2}$ % " " " " " "	zł w zł.	1924	94·00	94·00	94·00
8 $\frac{1}{2}$ % Obl. Bud. B. ku Gosp. Kraj.	zł w zł.	1927	—	—	—
5 $\frac{1}{2}$ % L. Z. Banku " " "	zł w zł.	1924	81·00	81·00	81·00
5 $\frac{1}{2}$ % " " " " " "	zł w zł.	1927	81·00	81·00	81·00
5 $\frac{1}{2}$ % Obl. Kom. B. Gosp. Kraj.	zł w zł.	1924	81·00	81·00	81·00
5 $\frac{1}{2}$ % " " " " " "	zł w zł.	1927	81·00	81·00	81·00

Listy zastawne i obligacje towarzystw kredytowych

8 $\frac{1}{2}$ % L. Z. Towa Kred. Przemysłu Polskiego ¹⁾	£	.	.	90·50
4 $\frac{1}{2}$ % L. Z. Tow. Kred. Ziemińskiego	zł	.	.	42·00
4 $\frac{1}{2}$ % " " " " " "	zł	46·75	46·00	46·50
		=46·50 ¹⁾	=46·38 ³⁾	=46·75
				=46·50 ³⁾
4 $\frac{1}{2}$ % " " " " " m. Warszawy	zł	58·00	57·00	58·00
5 $\frac{1}{2}$ % " " " " " " "	zł	59·50	59·00	59·25
5 $\frac{1}{2}$ % " " " " " " z 1933 r.	zł	54·50	51·00	54·25
				=54·50
5 $\frac{1}{2}$ % " " " " " " Łodzi z 1933 r.	zł	48·75	48·75	48·75
5 $\frac{1}{2}$ % " " " " " " Piotrkowa z 1933 r.	zł	.	.	46·00
5 $\frac{1}{2}$ % " " " " " " Siedlec z 1933 r.	zł	.	.	31·00

Obligacje miast

VII 5 $\frac{1}{2}$ % Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	.	.	54·50
VI 6 $\frac{1}{2}$ % " " " " " "	zł	62·00	62·00	62·00
VIII i IX 6 $\frac{1}{2}$ % Poż. Konwers. m. Warszawy	zł	58·75	58·75	58·75

ZŁOTY ZAGRANICĄ

	New York ⁵⁾	Londyn ⁴⁾	Paryż ³⁾	
7/1	18·86	26·15	—	
8/ "	"	26·18	—	
9/ "	18·89	26·12	285·75	
10/ "	18·90 $\frac{1}{2}$	26·15	—	
11/ "	19·00	26·18	—	
	Zurych ⁵⁾	Berlin ⁵⁾	Praga ⁵⁾	
7/1	58·00	46·80 ÷ 46·90	456·00	
8/ "	57·97 $\frac{1}{2}$	"	"	
9/ "	"	"	"	
10/ "	58·00	"	"	
11/ "	57·95	"	"	
	Kopenhaga ⁵⁾	Sztokholm ⁵⁾	Oslo ⁵⁾	Gdańsk ⁵⁾
7/1	86·20	74·75	77·25	99·80 ÷ 100·20
8/ "	—	—	—	—
9/ "	86·20	74·75	77·25	"
10/ "	"	"	"	"
11/ "	"	"	"	"

POŻYCZKI POLSKIE NA GIĘLDACH ZAGRANICZNYCH¹⁾

23 ÷ 30/XII 30/XII 1935 ÷ 6 ÷ 11/I
4/I 1936

(maksimum—minimum—ultimo; w nawiasach—obroty

New York			
6 $\frac{1}{2}$ % dolarowa	1920	78 $\frac{1}{2}$ —78 $\frac{1}{4}$ —78 $\frac{1}{2}$ (± 000)	79 $\frac{3}{4}$ —78 $\frac{1}{2}$ —79 $\frac{1}{4}$ (30 000)
			79 $\frac{3}{4}$ —78 $\frac{1}{4}$ —79 $\frac{1}{4}$ (14 000)

¹⁾ Z wyłączeniem transzy francuskiej.

²⁾ \$ 1 = 5·185 fr. szwajc. = Hfl. 2·4888.

³⁾ Dotyczy drobnych odcinków.

⁴⁾ Gwarantowane przez Skarb Państwa.

⁵⁾ Za $\text{zł } 100$.

⁶⁾ Za £ 1.

⁷⁾ Kursy — w %-ach nominalu; obroty — w jednostkach walutowych danego kraju (w Medjolanie — w tysiącach).

¹⁾ \$ 5 = $\text{zł } 44\cdot57$.

8% Dillon 1925	93½-92½-93¼ (15 000)	95½-93¼-94½ (58 000)	95½-94-95¼/8 (42 000)
7% stabilizac. 1927	110¾-106¾- 106¾/8 (20 000)	109½-107½- -109¾ (19 000)	109¾-109½-109½ (7 000)
7% Warszawy 1928	bez transakcyj	71-71-71 (1 000)	71½-70-71¼/8 (22 000)
7% śląska 1928	72-71¼-71¼ (2 000)	72-70¼-72 (51 000)	72-71¼-72 (11 000)
Londyn 7% stabilizac. 1927	87·09-86·09- 86·59	87·95-85·95- 86·82	—
Zurych 7% stabilizac. 1927	65-64·50-64·50	64·00-63·50- 64·00	64·50-63·50- 64·00
Paryż 7% stabilizac. 1927	64·61-64·22	67·02-65·06	65·01-64·93
Medjolan 7% włoska 1924	92·47-91·87- 91·87 (225)	90·96-90·76- 90·96 (200)	92·22-91·22- 92·22 (150)

Z BANKU POLSKIEGO

STAN RACHUNKÓW BANKU POLSKIEGO W DN. 10 STYCZNIA 1936 R.

— Gdy pod koniec roku obroty walutowe Banku wykazują zwykle poprawę w sensie wzrostu skupu i — przede wszystkim — redukcji sprzedaży ze względu na powstrzymanie się przez rynek na ultimo roczne z przekazywaniem pieniędzy zagranicę, to początek roku znamionuje zazwyczaj reakcją na uprzednie skurczenie popytu, a stąd zjawia się i deficytowość bilansu walutowego Banku. Pierwsza dekada r. b. nie wykazała takiego efektu; bilans walutowy Banku wykazał coprawda — po znacznym saldzie dodatnim na ultimo roku — tym razem deficyt, ale deficyt minimalny, bo zaledwie 1-milijonowy, gdy np. w I dekadzie 1935 r. był deficyt przeszło 6-milijonowy. Deficyt przytem w I dekadzie r. b. powstał jedynie naskutek silnego skurczenia się skupu, podczas gdy sprzedaż pozostała na poziomie takim samym jak w ostatniej dekadzie r. ub.

W związku z drobnym deficytem bilansu walutowego Banku nastąpił w I dekadzie stycznia lekki spadek rezerw walutowych Banku, mianowicie z zł 26·9 miljn. do zł 25·9 miljn., przyczem osiągnęły one odrazu poziom o zł 3·8 miljn. wyższy od poziomu w końcu I dekady r. ub.

Dopływ złota do Banku (powstający dzięki drobnemu skupowi, dokonywanemu przez oddziały Banku) w ostatnich dekadach r. ub. (z wyjątkiem ultimowej) stale choć nieznacznie wzrastał się. Ta tendencja zwykła utrzymała się i w I dekadzie r. b., choć skup tegoroczny okazał się 4-krotnie mniejszym niż w analogicznej dekadzie r. ub., ale wówczas postępował jeszcze silny proces detezauryzacyjny.

Rezerwy złota wykazały w I dekadzie stycznia wzrost z zł 444·4 miljn. do zł 444·5 miljn. i były o zł 59·1 miljn., t. j. o niespełna 12%, mniejsze niż przed rokiem.

W stosunku do sumy obiegu biletów bankowych i części natychmiast płatnych zobowiązań (przewyżka ponad zł 100 miljn.), podlegającej pokryciu, powyższe rezerwy złota stanowią w końcu I dekady stycznia 40·29%, a więc więcej niż w końcu III dekady grudnia r. ub., choć mniej niż w końcu I dekady grudnia r. ub., a zwłaszcza niż w końcu I dekady stycznia r. ub. Te wahania pokrycia złotem obiegu i zobowiązań wykazuje liczbowo następujące zestawienie:

	%
10/XII 1935	41·24
31/XII „	39·78
10, I 1936	40·29
10 I 1935	46·84

Zaznaczyć należy, że w I dekadzie stycznia r. b. przy obliczaniu pokrycia złotem obiegu i zobowiązań od rezerw złota odciążone zostały w sumie zł 8·7 miljn. zobowiązania Banku w walutach zagranicznych.

Wzrost procentu pokrycia w I dekadzie stycznia — stosunkowo poważniejszy niż sumy pokrycia, t. j. rezerw złotych — tłumaczy się jednoczesnym silnym zmniejszeniem się sumy obiegu biletów i natychmiast

płatnych zobowiązań Banku (a właściwie tylko ich części, podlegającej pokryciu), mianowicie z zł 1216·9 miljn. do zł 1181·4 miljn. (względnie z zł 1116·9 miljn. do zł 1081·4 miljn.). Właściwie zmniejszył się, jak zwykle na początku roku, tylko jeden składnik tej sumy, mianowicie obieg biletów bankowych (z zł 1007·2 miljn. do zł 957·2 miljn.), podczas gdy drugi składnik — natychmiast płatne zobowiązania — wykazał zwiększenie (z zł 209·7 miljn. do zł 224·2 miljn.).

Wzrost zobowiązań Banku w I dekadzie roku nastąpił w drobnej mierze dzięki zwiększeniu salda pozycji „różne rachunki” (z zł 22·2 miljn. do zł 23·1 miljn.), a w głównym stopniu dzięki dość znacznemu wzrostowi lokat żyrowych Banku (z zł 187·5 miljn. do zł 201·2 miljn.).

W zakresie lokat żyrowych — lokaty kas państwowych (Min. Skarbu, urzędów celnych, urzędów skarbowych i t. p.), które i tak od dłuższego czasu utrzymują się na minimalnym poziomie, wykazały w I dekadzie stycznia jeszcze nieznaczny spadek (o zł 0·1 miljn.) — tak, że były kilkanaście razy mniejsze od zeszlorocznych w tym samym czasie, natomiast lokaty na rachunkach prywatnych w dekadzie sprawozdawczej zwiększyły się (o zł 13·8 miljn.) i osiągnęły poziom o zł 7·3 miljn. wyższy niż przed rokiem, jak to widzimy z poniższego zestawienia (w miljn. zł.):

Lokaty żyrowe:		
	kas państwowych	pozostałe
10/XII 1935	1·2	156·5
31/XII „	1·2	186·3
10, I 1936	1·1	200·1
10, I 1935	18·6	192·8

Obieg biletów bankowych obniżył się w I dekadzie stycznia o zł 50·0 miljn. (po zwiększeniu na ultimo roku tylko o zł 40·5 miljn.), a więc silniej niż w I dekadzie grudnia r. ub., kiedy spadł o zł 42·7 miljn., oraz niż w analogicznej dekadzie r. ub., kiedy skurczył się o zł 42·8 miljn.

Dzięki tej stosunkowo dużej zmniejszeniu spadł obieg w I dekadzie roku do poziomu znacznie niższego od poziomu sprzed miesiąca (z końca I dekady grudnia), ale mimo to pozostał wyższy niż przed rokiem (z końca I dekady stycznia 1935 r.), jak to wykazuje liczbowo poniższe zestawienie (w miljn. zł.):

10/XII 1935	991·5
31/XII „	1 007·2
10, I 1936	957·2
10, I 1935	938·3

Spadek obiegu w dekadzie sprawozdawczej o zł 50·0 miljn., t. j. o 5%, znajdował częściowo odpowiednik w dopływie lokat żyrowych, ale głównie został spowodowany normalną na początku roku silną redukcją działalności kredytowej Banku.

Jeśli chodzi, mianowicie, o 3 główne formy kredytów Banku, to wszystkie one wykazały pokaźny spadek, przyczem stosunkowo najsilniej, bo o ok. 1/6 (o zł 21·5 miljn.) spadła suma pożyczek zastawowych, która na ultimo roku wykazała gwałtowny wzrost (o zł 31·6 miljn.). Portfel skupionych przez Bank biletów skarbowych, który na ultimo roku nie wzrastał, obniżył się w I dekadzie stycznia tylko o zł 5·9 miljn. Wreszcie, jeśli chodzi o najważniejszą pozycję kredytów Banku — o portfel wekslowy, to — po stosunkowo niewielkiej zwiększeniu na ultimo roku — wykazał w dekadzie sprawozdawczej stosunkowo silniejszy spadek (o zł 19·4 miljn.), stanowiący jednak niecałe 3% poprzedniego stanu, przyczem w liczbie absolutnej prawie identyczny ze spadkiem w I dekadzie grudnia r. ub. (zł 19·1 miljn.), ale znacznie mniejszy niż w I dekadzie stycznia r. ub. (zł 41·1 miljn.).

W okresie miesięcznym, t. j. od końca I dekady grudnia r. ub. do końca I dekady stycznia r. b., kredyty Banku obniżyły się, z wyjątkiem tylko pożyczek zastawowych, które — w związku z gwałtownym wzrostem na ultimo roku — wykazały zwiększenie. Zmiany w stanie kredytów w przeciągu miesiąca liczbowo przedstawia następujące zestawienie (w miljn. zł.):

	Wzrost (+) lub spadek (—)
Kredyty dyskontowe	— 17·3
Pożyczki zastawowe	+ 8·4
Bilety skarbowe	— 5·8

W przeciągu roku, t. j. od końca I dekady stycznia r. ub. do końca I dekady stycznia r. b., nastąpił silny wzrost kredytów, przyczem portfel zdyskontowanych biletów skarbowych zwiększył się o połowę poprzedniego stanu, a suma pożyczek

zastawowych niemal że podwoiła się. Liczbowo te zwyzki kredytów przedstawiały się następująco (w miljn. zł):

	Wzrost
Kredyty dyskontowe	56·8
Pożyczki zastawowe	41·4
Bilety skarbowe	20·4

Co się tyczy innych operacyj czynnych Banku, to poważniejsza zmiana w I dekadzie stycznia nastąpiła tylko w zapasie monet srebrnych i bilonu, przejętych przez Bank na własność; mianowicie, powiększył się on o zł 21·5 miljn. Natomiast portfel skupionych przez Bank papierów kredytu długoterminowego wzrósł tylko o zł 1·0 miljn., a dług Skarbu Państwa (kredyt bezprocentowy) pozostał w dalszym ciągu wogóle bez zmiany.

Całe bankowe pokrycie obiegu, obejmujące wszystkie formy kredytów Banku oraz jego rezerwy dewizowe, przedstawiało się w okresie ostatnich 3 dekad następująco (w tys. zł):

	10, XII 1935	31, XII 1935	10, I 1936
Waluty i dewizy	21 253	26 922	25 980
Weksle krajowe	686 995	689 144	669 727
Bilety skarbowe	67 498	67 627	61 709
Polskie monety srebrne i bilon	30 305	21 627	43 088

Pożyczki, zabezpieczone zastawami	79 517	109 481	87 935
Papiery proc. własne	50 755	52 870	52 402
Dług Skarbu Państwa	90 000	90 000	90 000
Razem:	1 026 322	1 057 671	1 030 768

Obieg monet srebrnych i bilonu, emitowanych przez Skarb Państwa, obniżył się w I dekadzie stycznia z zł 404·3 miljn. do zł 382·8 miljn., t. j. o przeszło 5%, a więc mniejwięcej tak samo jak obieg biletów, emitowanych przez Bank Polski.

Zmiany w stanie i strukturze obiegu bilonowego przedstawia następujące zestawienie (w miljn. zł):

	10, XII 1935	31, XII 1935	10, I 1936
Monety srebrne (10z, 5z, 2złotowe)	311·5	320·1	302·0
w tem:			
10złotówki	137·2	140·8	135·0
5złotówki	112·3	114·6	107·6
Bilon niklowy i brązowy	84·3	84·1	80·9
Razem:	395·6	404·3	382·8

Całkowity obieg pieniężny wynosił w końcu I dekady r. b. zł 1340·1 miljn., gdy w tymże czasie w r. ub. zł 1302·9 miljn., a więc o niespełna 3% mniej.

PRZEGLĄD ZAGRANICZNY

KRONIKA ZAGRANICZNA

STANY ZJEDN. AM.

PRZEDŁUŻENIE UPRAWNIENI MONETARNYCH PREZYDENTA — Jak wiadomo, ustawa z dn. 12/V 1935 r. przyznała Prezydentowi Stanów Zjedn. Ameryki prawo dewaluacji dolara do poziomu 50% jego ówczesnego parytetu (\$ 20·67 za 1 uncję złota). Gold Reserve Act z dn. 30/I 1934 r. potwierdził to prawo, przyczem Prezydent może ustalać wartość dolara w granicach 50 ÷ 60% jego dawnego parytetu. Na podstawie ustawy z dn. 30/I 1934 r. Roosevelt natychmiast określil i obecnie obowiązujący parytet dolara w wysokości 59·06% dawnego parytetu; innymi słowy, za 1 uncję złota płaci się \$ 35·00. Wspomniana ustawa z 1934 r. powołała pozatem do życia m. in. fundusz interwencyjny.

Uprawnienia Prezydenta w dziedzinie monetarnej przyznane mu były na okres 2 lat z tem zastrzeżeniem, że mógł on „przedłużyć ten termin na okres, nie dłuższy od 1 roku, drogą proklamacji, uznając trwanie stanu wyjątkowego”.

W końcu stycznia r. b. uprawnienia Prezydenta przestałyby więc obowiązywać, co byłoby równoznaczne z definitywną stabilizacją dolara na obecnym poziomie. Otóż, dn. 11/I r. b. Roosevelt ogłosił proklamację, przedłużającą istnienie funduszu interwencyjnego i uprawnień „dewaluacyjnych” na 1 rok.

Posunięcie Prezydenta jest całkowicie zrozumiałe i usprawiedliwione. Ma on zupełnie rację, twierdząc, że: „Sytuacja nie jest jeszcze bynajmniej wyjaśniona ani przez międzynarodowy układ monetarny, ani w jakikolwiek inny sposób; przeciwnie raczej wykazuje pogorszenie”. W okresie, kiedy sytuacja monetarna kontynentu

europejskiego nie jest bynajmniej wyjaśniona, kiedy W. Brytania nie godzi się na stabilizację funta i nie przyjmuje (bardziej lub mniej szczerych) propozycji stabilizacyjnych Stanów Zjedn., Prezydent Roosevelt chce zachować swobodę ruchów, jak również argument negocjacyjny i... narzędzie nacisku. Być może pozatem niepozbawione słuszności są opinie, według których Prezydent przedłużył swe pełnomocnictwa walutowe już w dn. 11/I r. b. (a miał jeszcze parę tygodni czasu), aby zaszachować swych przeciwników w kraju — nazajutrz po wyroku Sądu Najwyższego — i dać im do zrozumienia, że, w razie potrzeby, może dla ratowania cen lub w innym celu uciec się do niepopularnej już w Ameryce manipulacji monetarnej.

Tak, czy inaczej, wyrok w sprawie A. A. A. i proklamacja Roosevelta wywołały na świecie (jak narazie, przejściowo) spadek zaufania do dolara. W krótkim czasie spadł on w Paryżu z przeszło 15·17 do 15·04½, w Warszawie z ok. 5·31 do 5·27. Jak się wydaje jednak, Prez. Roosevelt nie myśli o dewaluacji, i alarmy te będą musiały pozostać bez jutra.

b. w.

WYROK SĄDU NAJWYŻSZEGO W SPRAWIE A. A. A.

Gdy w 1935 r. Sąd Najwyższy Stanów Zjedn. zadał Prezydentowi Rooseveltovi pierwszą dotkliwą porażkę, uznając kodeksy N. R. A. za niezgodne z Konstytucją, powszechnie wyrażano przekonanie, że również i Agricultural Adjustment Act spotka z bigiem czasu ten sam los. Rząd Stanów Zjednoczonych tem bardziej był przygotowany na tę przykrą ewentualność, że już w r. ub. niższe instancje sądowe wypowiedziały się w paru sprawach przeciw

A. A. A. — tak, że interwencja Sądu Najwyższego, złożonego w większości z republikanów, okazała się nieuniknioną.

I istotnie w dn. 6/I r. b. Sąd Najwyższy większością 6 głosów przeciw 3 — przy okazji rozpatrywania 3 spraw, dotyczących t. zw. opłat od przetwórstwa (processing taxes) — uznał nietylko te opłaty, lecz i całą A. A. A. za niezgodną z Konstytucją. Motywy, przytoczone przez Sędziego Roberta, są i w danym wypadku te same, co w sprawie N. R. A. Sąd stanął więc na stanowisku, że nie należy do niego ocena gospodarczych skutków działalności Administracji. Jednak — z punktu widzenia czysto prawnego — uznał on za zupełnie niecisłą (podobnie jak w sprawie N. R. A.) interpretację zdania, zawartego w Konstytucji, a głoszącego, że Kongres może reglamentować obrót między stanami. Według opinii Sądu, Agricultural Adjustment Administration reglamentuje nietylko obrót, lecz i produkcję, co już jest niezgodne z Konstytucją; pozatem na podstawie tej ustawy uprzywilejowane zostały pewne warstwy społeczeństwa kosztem innych, co jest niedopuszczalne.

Przypomnieć należy, że główną treścią A. A. A. (która to ustawa zawierała nawet i postanowienia walutowe — w sprawie dewaluacji) była kontrola produkcji rolnej, ograniczenie obszaru uprawy i podwyższenie cen rolnych. Farmerzy, podporządkowujący się jej przepisom, dostawali premje za ograniczenie uprawy oraz inną pomoc. Środków na to niesienie pomocy i uporządkowanie stosunków w rolnictwie dostarczały t. zw. processing taxes, opłaty, pobierane od przemysłu, przetwarzającego artykuły rolne. Opłaty te wynosiły: 30 cts od buszła pszenicy i żyta, 5 cts od buszła kukurydzy, 4·2 cts

od lb bawełny, 0.5 cts od lb cukru i 1 ct od lb ryżu.

Pozatem związany z A. A. A. bill Bankheada w podobny sposób regulował gospodarkę bawełnianą. Nawiasem nadmienimy, że skarga plantatora bawełnianego przeciw billowi Bankheada została ostatnio przez Sąd Najwyższy odrzucona, ale tylko ze względów proceduralnych; w przyszłości więc i tę ustawę spotka prawdopodobnie los A. A. A.

Żeby skończyć już ze stroną prawną zagadnienia, zaznaczamy, że dn. 13/1 r. b. Sąd Najwyższy (rozpatrując skargę kilku luszczarzy ryżu z Luizjany) orzekł, iż pobrane w czasie trwania A. A. A. processing taxes muszą być przez Skarb zwrócone przemysłowi. Chodzi tu łącznie o sumę ok. \$ 1 milj. Na tym odcinku sprawa nie przedstawia się jednak, podobno, dla Rządu tak tragicznie, jakby się na pierwszy rzut oka wydawało. Konkretne sprawy o zwrot wpłaconych sum mogą być bowiem rozpatrywane tylko przez specjalne trybunały „rewindykacyjne”, i Rząd ma pełną władzę nie dopuścić do takiego rozpatrywania skarg przemysłowców. W tej kwestii istnieje, zresztą, precedens: w r. ub. po wyroku Sądu Najwyższego, uznającym niezgodność z Konstytucją zniesienia klauzuli złota w obligacjach państwowych, Rząd zamknął posiadaczom obligacyj, opatrzonych tą klauzulą, dostęp do trybunałów. Jeżeli chodzi o processing taxes, Rząd stoi pozatem na stanowisku, że przemysł miałby prawo żądania ich zwrotu tylko w takim wypadku, jeżeli udowodni, że nie zostały one przerzucone na konsumentów; otóż — z reguły ponosiła je konsumpcja, a udowodnienie tezy przeciwniej będzie dla przemysłu w większości wypadków niemożliwe.

Tak więc sprawa zwrotu przemysłowi \$ 1 milj. tytułem pobranych „niekonstytucyjnie” opłat przetwórczych wydaje się raczej pomyślnie załatwiona dla Rządu. Nie znaczy to, że kłopoty jego nie są wielkie. Chodzi o wynalezienie sposobu dalszej kontroli i dalszego popierania rolnictwa oraz sposobu na znalezienie dochodów, zastępujących utracone od dn. 6/1 dochody z processing taxes.

Przy tej okazji warto nadmienić, że sprawa A. A. A. przedstawia się odmiennie od sprawy N. R. A. W r. ub. — po wyroku Sądu — przemysł doszedł jednak do wniosku, że „kodeksy”, a więc swego rodzaju kartelizacje, mają dobrą stronę, to też „pocichu” i nawpół lub zupełnie dobrowolnie organizacja ta została utrzymana. Również i stronę socjalną N. R. A. dało się uratować. Z A. A. A., wymagającą nakładów ze strony Skarbu, i to dużych, sprawa przedstawia się znacznie gorzej.

Proponowane w chwili obecnej rozwiązania „na dalszą metę” idą więc w kierunku: 1) zmiany konstytucji Stanów Zjednoczonych, 2) powołania czegoś w rodzaju 48 „małych A. A. A.” w każdym ze stanów, co uczyniłoby zadość wymagom Konstytucji, niepozwalającej na wtrącanie się Rządu federalnego w prawa poszczególnych stanów. Tak, czy inaczej — obydwie rozwiązania wymagałyby bardzo uciążliwej procedury. Na bliższą metę — Administracja pragnie częściowo zaradzić sytuacji w ten sposób, że Kongres uchwali kredyty na wypłacenie farmerom zasilków, przyznanych im przed datą wyroku Sądu Najwyższego.

Odgłosy wyroku na rynkach, jak do-

tyd, są bardzo niejednolite. Zwolennicy A. A. A. wypowiadali przekonanie, że jej zniesienie wywoła wielki spadek cen, który, zresztą, częściowo ujawnił się jako pierwsza reakcja. Przy bliższym jednak zbadaniu sprawy okazało się, że ujemne efekty w formie zwiększenia produkcji rolnej będą mogły wystąpić dopiero za parę miesięcy, że — pozatem — zniesienie processing taxes pozwoli na zbliżenie ceny, płaconej producentowi, do ceny, płaconej przez konsumenta; otóż, ponieważ ze strony konsumpcji niema specjalnego nacisku na ceny — ujawnia się pewna wyższość cen, płaconych producentom. Oczywiście, aby siła nabywcy rolnictwa nie spadła, potrzebny jest wzrost cen, notowanych na giełdach (notowane one były bez uwzględnienia opłat za przetwórstwo) o całą wysokość stawki processing tax.

Nie ulega wątpliwości, że cała sprawa zarówno z punktu widzenia gospodarczego, jak i politycznego jest zbyt skomplikowana, aby już w tej chwili można było przewidzieć wszystkie jej konsekwencje.

Likwidacja A. A. A. interesuje cały świat kształtowania się polityki gospodarczej Stanów Zjedn., lecz i jako ważny element, wpływający na ruch cen artykułów rolnych i pochodnych w skali światowej.

b. w.

KOMPLIKACJE BUDŻETOWE. —

Ostatnie dni przyniosły szereg tego rodzaju wiadomości ze Stanów Zjedn., iż w sumie wybiegają one znacznie poza wewnętrzno-gospodarcze zainteresowania tego kraju i stać się mogą załączkiem nowych i poważnych wstrząsów międzynarodowych. Główne źródło całego zamieszania leży w budżecie, przedstawionym przez Rząd federalny Kongresowi. Prezydent ma obowiązek przedstawiania preliminarza w początku stycznia, jakkolwiek rok budżetowy w Stanach biegnie dopiero od czerwca. Wiadomo, iż w zakresie budżetu polityka Prez. Roosevelta stała od początku w kierunku dopuszczania do poważnych deficytów dla uzyskiwania wzajemian możliwości ożywiania konjunktury. Ta poprawa gospodarstwa miała w przyszłości zlikwidować przesilenie na odcinku budżetowym w myśl zasady, wyrażonej przed dwoma laty przez P. Roosevelta, iż „dzisiejszy deficyt stworzy właśnie jutrzejszą nadwyżkę”. Prez. Roosevelt posuwał się w swym optymizmie tak daleko, iż przewidywał zrównoważony budżet już na 1936/37 r. Tego, oczywiście, nie osiągnięto, ale w każdym razie deficyt powinienby się znacznie zmniejszyć. W roku budżetowym 1933/34 wynosił \$ 3 989 miljn., w 1934/35 r. — \$ 3 575 miljn., a w budżecie bieżącym przewidywany był na \$ 3 234 miljn. W preliminarzu na 1936/37 budżet zwyczajny zamyka się nawet nadwyżką \$ 5 miljn. (dochody — \$ 5 654 miljn., wydatki — \$ 5 649 miljn.), ale nie zostały doń wliczone fundusze na pomoc dla bezrobotnych. Pod tym względem preliminarz żadnych liczb nie zawiera. Oblicza się, iż z poprzednich funduszy pozostanie na początek nowego roku budżetowego jeszcze ok. \$ 1 103 miljn. — tak, iż przy wydatkowaniu całej sumy w 1936/37 r. deficyt ogólny wyniósłby ok. \$ 1 098 miljn.

Tyle preliminarz. Ale już pierwsze dni dyskusyj kongresowych i wyrok Najwyższego Sądu w sprawie A. A. A. (Agricultural Adjustment Act), stanowiący treść interwencyjnego posunięcia Prez. Roose-

velta w dziedzinie rolnictwa, wykazały, iż preliminarz ten jest czysto teoretyczny. Izba Reprezentantów na wniosek swej Ways and Means Commission uchwaliła w dn. 10/1 projekt ustawy, wzywającej Rząd do natychmiastowego zapłacenia t. zw. soldiers' bonus, t. j. zapomóg dla kombatantów w ogólnej wysokości ok. \$ 2 milj. Ten bill ma podobno duże szanse przejścia w Senacie — tak, iż wówczas Prezydent mógłby się przed nim bronić tylko swem „veto”, co znów komplikowałoby sytuację polityczną Rządu.

To — już samo przez się — stawiało by preliminarz pod znakiem zapytania. Natomiast decyzja Supreme Court w sprawie A. A. A., uznająca ten akt interwencyjny za sprzeczny z konstytucją, a co za tem idzie powodująca konieczność anulowania go, uderza w preliminarz jeszcze silniej. Jak wiadomo, idea A. A. A. wychodziła z założenia, iż niskie ceny produktów, wytwarzanych przez rolnika, są skutkiem zbyt silnej podaży tych produktów na rynku, że — zatem — należy rolnikowi przeszkodzić w powiększeniu produkcji, a nawet zmusić go do jej zmniejszania przez płacenie mu za jego produkty więcej niż wynikałoby to mogło z realnych cen, gdyż inaczej produkcji swej nie będzie on w stanie zmniejszyć. Ustalono więc dla każdego produktu „cenę parytetową” w odpowiednim stosunku do poziomu innych cen w kraju, a w relacji przedwojennej do tych cen, którą to „cenę parytetową” rolnik mógł uzyskiwać tylko wzamian za ograniczenie swej produkcji. Wyniki były pozytywne. Wskaźnik cen produktów rolnych podniósł się od marca 1933 r. do października 1935 r. z 50 do 109, a dochód gotówkowy rolnictwa (poza A. A. A.) ze wskaźnika 44.5 w 1932 r. do 62 w okresie pierwszych 10 miesięcy 1935 r. Natomiast finansowo w ciągu 29 miesięcy funkcjonowania A. A. A. wpływy jej wynosiły \$ 931 miljn. (z t. zw. processing taxes), wydatki zaś — \$ 1 357 miljn. W ten sposób deficyt A. A. A. wynosi już obecnie \$ 426 miljn. Co więcej jednak, istnieje konieczność wypelnienia zobowiązań Rządu wobec tych farmerów, którzy ograniczyli produkcję, licząc na wyższe ceny. Dopłaty z tego tytułu obliczają na ok. \$ 600 miljn., nielicząc już ewentualności, iż płatnicy owej „processing taxes” mogą zażądać zwrotu swych pieniędzy jako pobranych „niekonstytucyjnie”.

W sumie zatem preliminarz budżetowy obciążony nowymi pozycjami wydatków wemi wykazałby znów ok. \$ 4 milj. deficytu, na który brak pokrycia. W związku z powyższym przypisuje się wielkie znaczenie przedłużeniu sobie przez Prez. Roosevelta uprawnień, udzielonych mu przez Kongres w dn. 12/V 1933 r. co do ewentualnego obniżenia wartości dolara do 50% jego dawnego parytetu. Obecnie dolar jest, jak wiadomo, stabilizowany de facto na poziomie równym 59.06% tego parytetu. Jest zupełnie możliwe, iż dla zdobycia potrzebnych funduszy Prez. Roosevelt obniży go jeszcze o 9.06% do osiągalnej dlań granicy. Ewentualność ta wywołała nowy popłoch, zaznaczający się w niższe waluty Stanów Zjedn. na giełdach światowych i odpływie kapitałów ze Stanów.

Dolar stabilizowany został „de facto” w styczniu 1934 r. Przyczyniło się to w znacznej mierze do uspokojenia walutowego na kuli ziemskiej i pojawienia się możliwości poprawy ogólnej Gdby obec-

nie dolar miał być znów obniżony, musiaby to pociągnąć za sobą dalszy spadek funta (który również od marca r. ub. przestał spadać), a to skościłoby prawdopodobnie sytuację zachodnio-europejskich walut złotych, wywołując nowe i poważne zamieszanie w gospodarce światowej.

NIEMCY

NOWA KOLEJOWA TARYFA TOWAROWA. — Z dniem 20/1 obowiązuje na kolejach niemieckich nowa taryfa towarowa, podwyższająca o 5% dotychczasowe opłaty. Nieobjęte podwyżką zostają przewozy niektórych środków żywności, jak: zboże, mąka, nabiał, mięso, zwierzęta rzeźne, pozatem wszelkie nawozy. Niektóre taryfy przywózowe i wywózowe (ulgowe) oraz tranzytowe zostały również wyłączone spod zwyżki taryfowej.

Decyzja Rządu, spowodowana sytuacją finansową kolei, odzwierciedla zasady polityki taryfowej Niemiec. Wobec kurczenia się wpływów kolei, których przeciętna z tonno-kilometra wynosiła w 1930 r. 4'65 fen., a w 1935 r. tylko 3'66 fen. — Rząd zdecydował się zastosować wszelkie środki celem przywrócenia równowagi budżetu kolei, a to nie w drodze częściowego zwolnienia z podatków, gdyż budżet państwowy z tych pozycji (ok. RM 220 miljn.) zrezygnować nie mógł, lecz przez podwyższenie stawek taryfowych. Wpływy kolei Rzeszy wynosiły w 1935 r. RM 3'6 miljd., z czego 21%, t. zn. RM 1 miljd., przypada na wpływ z ruchu osobowego, natomiast 73% pochodzi z opłat towarowych. Wobec faktu, że Skarb nie mógł zrezygnować z żadnej wpłaty ze strony kolei czy to z tytułu podatku czy udziału w umorzeniu pożyczki Younga i Dawesa, kolej zdecydowała się powiększyć wpływy o RM 100 miljn. w drodze podwyżki taryfy towarowej przy równoczesnym ograniczeniu wydatków administracyjnych i skróceniu projektów szeregu inwestycji, co się niewątpliwie odbije na jakości usług kolejowych.

W obecnej sytuacji gospodarczej Niemiec kwestja podwyżki taryfy kolejowej jest tem bardziej drażliwa, że przy dążności ożywienia obrotów rynkowych łącznie z tendencją utrzymania cen na dotychczasowym poziomie i ułatwienia konsumpcji, interesem możliwości nabywczych, interesem taryfowa na rzecz budżetu kolejowego stanowi niewątpliwą wyłom w polityce gospodarczej.

Nie można podwyżce taryf kolejowych odmówić słuszności o tyle, że pewien stopień rentowności kolei jest niezbędny i że zmuszenie ich do zabiegów o subwencje rządowe byłoby niewskazane. Niemniej krok powyższy, chociaż chodzi tylko o niewielką stosunkowo kwotę RM 100 miljn., nie może minąć bez pozostawienia śladów w gospodarstwie. Rząd wyraża nadzieję i życzenie, by cała ta podwyżka była pokryta z marży zysków gospodarstwa, Ale, wiemy to doskonale, te marże zysków są bardzo nieznaczne i mają tendencję do spadku. Nacisk rządowy na ceny przy równoczesnym ograniczeniu inwestycji i prawie zupełnym wycofaniu się z „nakręcania” koniunktury, ogranicza korzyści, czerpane przez gospodarstwo z „ilościowej koniunktury”. Stąd też zwyżka frachtów wywoła, bez-

wątpienia, skutki deflacyjne w gospodarstwie, które dzisiaj już i pozatem wyrażnie ku deflacji się zwraca.

Wina za deficyt kolei przypisywana jest deflacyjnym posunięciom b. kanclerza Brüninga. Przeprowadzona w tym czasie akcja obniżki stawek taryfowych nie przyczyniła się w większym stopniu do obniżenia cen konkurencyjnych, spowodowała natomiast deficyt w wysokości ponad RM 300 miljn.

Sytuację kolei pogarsza wzrost zobowiązań finansowych w związku z przeprowadzonymi w ramach polityki „nakręcania koniunktury” inwestycjami, które nie mogą być opłacane z wpływów eksploatacyjnych. Rozpisana obecnie 1/2%owa pożyczka kolei Rzeszy na łączną sumę RM 500 miljn. nie zmieni zasadniczo sytuacji, biorąc pod uwagę fakt, że 1/3 kapitału, uzyskanego z subskrypcji, oddaje kolej do dyspozycji „Gesellschaft Reichsautobahnen” na pokrycie krótkoterminowych kredytów, a więc na cele konsolidacyjne.

CHINY

HANDEL ZAGRANICZNY. — W wyniku wojny światowej, rozruchów wewnętrznych, kryzysu gospodarczego i wreszcie ciągłej w ostatnich czasach fluktuacji ceny srebra, handel zagraniczny Chin znalazł się obecnie w sytuacji nader ciężkiej.

Rozwój handlu zagranicznego Chin w okresie ostatnich 60 lat ilustruje następujące zestawienie (w miljn. \$):

	Import	Eksport
1870	110	95
1880	110	110
1890	155	105
1900	155	120
1910	305	215
1920	940	670
1929	810	650
1930	840	575

Drugim niemniej wymownym dowodem rozwoju obrotów handlowych Chin z zagranicą była pojemność statków, wpływających i wypływających z portów chińskich, oraz dochody morskich komór celnych, jak to widać z zestawienia następującego:

	Tonnaz	Dochody celne
	w miljn. tonn	miljn. taeli
1870	7	9
1880	15	14
1890	25	22
1900	40	23
1910	90	35
1920	105	50
1929	155	150
1930	154	180

W 1870 r. głównym artykułem przywozu było opium, które w 1900 r. spadło na trzecie miejsce w grupie artykułów przywózowych, a w 1917 r. — naskutek prohibicji — zostało usunięte wogóle ze statystyk. Natomiast czasem na czoło produktów importowanych wysuwały się wyroby bawełniane i bawełna. Również wzrastał import mąki, barwników i maszyn. Obecnie na przywóz składają się głównie tkaniny bawełniane, przedza bawełniana, ryż, pszenica, mąka oraz budulec.

W eksporcie w 1870 r. pierwsze miejsce zajmowała herbata, ustępując to miejsce

w 1890 r. wywózowi jedwabiu. W 1930 r. głównymi artykułami wywozu był jedwab, herbata i fasola.

Chiny, mimo rolniczego charakteru kraju, importują jednak poważne ilości zbóż, niemówiąc już o najróżnorodniejszych wyrobach fabrycznych.

Najnowszą statystykę handlu zagranicznego Chin podaje Wang Czing-Wej, długoletni Premier Rządu nankińskiego, który dopiero w grudniu r. ub. ustąpił ze swego stanowiska spowodu zamachu na jego życie. Statystyka ta przedstawia się następująco:

Lata	Import	Eksport	Ujemne saldo
w dolarach srebrnych			
1901	315	214	101
1906	416	262	152
1911	473	370	103
1917	549	462	87
1922	945	654	291
1927	1 012	918	94
1928	1 195	991	204
1929	1 265	1 015	250
1930	1 309	894	414
1931	1 433	909	524
1932	1 049	492	556
w miljn. juanów			
1932	1 634	767	867
1933	1 345	611	733
1934	1 030	536	494

Stała pasywność bilansu handlowego — zostaje w bilansie płatniczym częściowo wyrownywana wpływami z różnych zagranicznych źródeł, jak up.: pożyczki zagraniczne, przekazy pieniężne emigrantów chińskich, dość liczne rozszania we wszystkich prawie krajach Dalekiego Wschodu, w Stanach Zjednoczonych i Ameryce Południowej, oraz inwestycje kapitału zagranicznego w kraju (koleje, banki, przemysł i t. d.). Największe z tych sum płyną z przekazów emigrantów i inwestycji kapitału zagranicznego. Przed kryzysem wpływy pieniężne ze wszystkich powyżej podanych źródeł wynosiły 140 — 150 miljn. taeli rocznie.

Oceniając stany w ostatnich latach spadek eksportu chińskiego, były Premier Wang Czing-Wej zaznacza, że jest on spowodowany przez zniszczenie rolnictwa chińskiego, nęczę ludności i zniszczenie przedsiębiorstw przemysłowych i handlowych. Istotnie, od momentu uprawiania przez Stany Zjedn. polityki podnoszenia cen srebra, w Chinach zauwazyć się dają nader liczne krachy różnorodnych przedsiębiorstw przemysłowo-handlowych i bankow. Jednocześnie ma miejsce zaskakujące zwiększenie wywozu srebra z Chin. Gdy do 1931 r. Chiny były najpoważniejszym odbiorcą produkcji światowej tego metalu, w 1932 r. rozpoczyna się okres jego eksportu zagranicę, który w 1932 r. wyniósł 114 miljn. juanów, w 1933 r. — 141 miljn. juanów i w 1934 r. — 2599 miljn. juanów. Podobny stan zmusił, jak wiadomo, Rząd nankiński do wydania w początku listopada r. ub. dekretu, upanostwiającego wszystkie zapasy srebra w kraju.

Pierwsze 3 miejsca w handlu zagranicznym Chin zajmują: Stany Zjedn., Japonia i W. Brytania, których udział w przywozie i wywozie wyniósł w 1934 r. ok. 48%. Następne miejsce zajmują Niemcy, których udział w imporcie chińskim wzrósł od 1931 r. do 1934 r. z 4.5% do 8.9%.

Stany Zjedn. zajmują (w 1934 r.) pierwsze miejsce w imporcie chińskim z kwotą

271,7 miljn. juanów (26,2% całego przywozu), drugie Japonja — z 129,5 miljn. juanów (12,5%), następnie: W. Brytania — z 124,6 miljn. juanów (12%), Niemcy — z 93,4 miljn. juanów (8,9%), Indje Holenderskie (6%), Indje Brytyjskie (4%), Indochiny francuskie (4%), Belgja (2,5%) i Francja (2,15%).

Ponad 56% handlu zagranicznego Chin kierowane jest przez największy port chiński Szanhaj, oraz Tien-Tsin (11,3%) i Kiaoczou — (5,3%).

W. G. D.

Z RYNKÓW ZAGRANICZNYCH

ZE ŚWIATOWYCH RYNKÓW ZBOŻOWYCH. — Ceny w okresie 29/XII 1935 r. — 11 I 1936 r. kształtowały się następująco (w walucie danego kraju, w Buenos Aires i Liverpoolu — w \$, w Hamburgu — w Hfl. — za 100 kg):

	29/XII+4/I	7-11/I	Wzrost lub spadek (+) (-)
Pszennica			
Berlin . . .	20'60	20'60	—
Praga . . .	169'72	169'72	—
Chicago . . .	4'33	4'41	+ 1'8
Buenos Aires	3'42	3'41	— 0'3
Liverpool . .	3'77	3'65½	— 3'2
Wiedeń . . .	36'12½	36'12½	—
Hamburg . . .	5'85	5'72½	— 2'3
Żyto			
Berlin . . .	16'90	16'90	—
Praga . . .	133'67	133'67	—
Chicago . . .	2'15	2'15	—
Wiedeń . . .	25'75	25'75	—
Hamburg . . .	3'30	3'30	—
Owies			
Berlin . . .	—	—	—
Praga . . .	119'50	119'50	—

Chicago . . .	2'24	2'28	+ 1'7
Buenos Aires	—	—	—
Liverpool . .	3'18	3'18	—
Wiedeń . . .	25'37½	25'37½	—
Hamburg . . .	3'57	3'60	+ 0'8

Jęczmień browarowy

Berlin . . .	22'65	22'65	—
Praga . . .	137'00	137'00	—
Chicago . . .	2'91	3'13	+ 7'5
Wiedeń . . .	30'12½	30'12½	—
Hamburg . . .	—	—	—

SUROWCE WŁÓKIENNICZE

RYNEK BAWELNY PO ZNIESIENIU A. A. A. — W dn. 6/I r. b. Sąd Najwyższy Stanów Zjedn. ogłosił decyzję, uznającą ustawę o pomocy dla rolnictwa (Agricultural Adjustment Act) za niezgodną z Konstytucją.

Jakkolwiek decyzja Sądu Najwyższego nie była niespodzianką, to jednak wywołała na rynku bawelnianym cały szereg perturbacji. Charakterystyczną jest przytem rzeczą, że rynek Stanów Zjedn. bezpośrednio po ogłoszeniu decyzji zareagował zwykłą cen bawelny. Paradoksalne to zjawisko wywołane zostało niewątpliwie tem, iż ujemne działania ewentualnej nieprzychylniej dla Roosevelta decyzji Sądu Najwyższego odbiły się na rynku już w poprzednich tygodniach w postaci niskich wahań cen. W Liverpoolu natomiast nastąpiło załamanie się cen, które po raz pierwszy od września kształtowały się poniżej 6 d. Również i w New Yorku na trzeci dzień po ogłoszeniu w roku ceny kształtowały się zdecydowanie niżkowo. Podkreślić należy z naciskiem, że wszystkie te wahania cen miały jednak w dużej mierze podkład zdecydowanie spekulacyjny i kształtowanie się cen nie odzwierciedlała bynajmniej faktycznej tendencji na rynku tego surowca. W kołach najpoważniejszych nawet agentów bawel-

nianych ewentualność dalszej wydatniejszej niżki cen bawelny amerykańskiej nie brana jest poważnie pod uwagę. Decydującym momentem jest bowiem obniżony ostatnio poziom cen tego surowca w porównaniu z bawelną egipską czy egipską. Zdaniem tych kół, nie należy oczekiwać gwałtownego wzrostu terenów uprawnych pod bawelnę i to niezależnie od tego, czy farmerzy otrzymywać będą w tej lub innej formie w dalszym ciągu kredyty rządowe na sfinansowanie swych zbiorów. Zresztą sytuacja kształtuje się dziś w zakresie spożycia światowego inaczey, aniżeli przed 2 laty, gdy Roosevelt zapoczątkowywał swą akcję interwencyjną. Zapasy światowe surowca bawelnianego w latach ostatnich uległy wydatnej redukcji i dlatego zwiększenie zbiorów bawelny amerykańskiej nie mogłoby spowodować bardzo silnej niżki cen. Wreczasie według deklaracji Roosevelta szeregi agend, utworzonych przy Ministrze Rolnictwa dla operacji bawelnianych, nie został objęty wyrokiem Sądu Najwyższego i może kontynuować swą dotychczasową działalność. Dlatego też organa rządowe nie zamierzają likwidować 6 milionów bel bawelny, znajdujących się pod kontrolą Rządu. Zrozumiałą jest rzeczą, że dopóki te wielkie ilości surowca utrzymywane będą poza rynkiem — wahania cen bawelny mogą być tylko niewielkie i opierające się w dużym stopniu na działalności spekulacyjnej. Poza spadkiem zapasów bawelny amerykańskiej na świecie korzystnie oddziaływać będzie na poziom cen tego surowca wzmocniona aktywność przemysłu bawelnianego Stanów Zjednoczonych, który wobec zmniejszenia kosztów produkcji, uszczuplonych przez zniesienie podatku przetwórczego, przewiduje wydatne zwiększenie konsumpcji na rynku wewnętrznym oraz intensyfikację eksportu.

M. K.

PRZEDRUK DOZWOLONY, LECZ Z PODANIEM ŹRÓDŁA

REDAKCJA I ADMINISTRACJA

ELEKTORALNA 2 (parter)

Telefony: 5 12 66 (Red.), 5 12 73 i 5 35 35 (Adm.), 11 92 68 (Druk.)

Biura czynne od godziny 9 do 3 po południu

KONTO CZEKOWE P. K. O. 701

PRENUMERATA W KRAJU. kwartalnie — zł 15, półrocznie — zł 30, rocznie — zł 60; **ZAGRANICĄ:** kwartalnie — zł 25, półrocznie — zł 50, rocznie — zł 100.

CENY OGŁOSZEŃ HANDLOWYCH (przed tekstem) w zeszytach zwykłych: IV str. okładki — zł 600; II i III str. okł. — zł 500; ½ str. okł. — zł 300; str. zwyczaj.: 1 str. — zł 400, ½ str. — zł 250, ¼ str. — zł 150, 1/10 str. — zł 90. Przy ogłoszeniach kombinacyjnych petitowych oraz tabelarycznych do cen powyższych dolicza się 30%.

CENY OBWIESZCZEŃ SPÓŁEK AKCYJNYCH (za tekstem): 1 str. — zł 200, ½ str. — zł 110, 1/3 str. — zł 80, ¼ str. — zł 70, 1/10 str. — zł 55, 1/10 str. — zł 40, 1/10 str. — zł 20. Za ogłoszenia liczbowe, tabelaryczne, bilanse i t. p. do cen powyższych dolicza się 50%.

Redaktor naczelny: **CZESŁAW PECHE**

Redaktor: **WACŁAW SZURIG**

Redaktor działu finansowo-skarbowego
JERZY LUBOWICKI

Redaktor działu rolniczego:
CZESŁAW BOBROWSKI

Redaktor działu komunikacyjnego:
BOLESŁAW KACZMARKIEWICZ

Wydawca: Sp. Wyd. z ogr. odp. „PRZEMYSŁ I HANDEL“

OBWIESZCZENIA SPÓŁEK AKCYJNYCH

I OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Schlässerowskiej Przędzalni Bawełny i Tkalni w Ozorkowie, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW odbędzie się w dn. 12 lutego 1936 r. o godz. 3 popoł. w lokalu Stowarzyszenia Techników w Łodzi przy ul. Piotrkowskiej Nr. 102.

Porządek obrad:

- 1) Wybór przewodniczącego Zgromadzenia;
- 2) Rozpatrzenie sprawozdań Rady Nadzorczej za 1932 rok operacyjny i za okres operacyjny od 1/I 1933 r. do 24/II 1933 r.;
- 3) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdań Zarządu, bilansów oraz r-ków strat i zysków za 1932 rok operacyjny i okres operacyjny od 1/I 1933 r. do 24/II 1933 r.;
- 4) Powzięcie uchwały o pokryciu strat;
- 5) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków w 1932 roku operacyjnym i w okresie operacyjnym od 1/I 1933 r. do 24/II 1933 r.;
- 6) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania pełnomocników Spółki, wybranych na Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Spółki w dn. 9 kwietnia 1935 r. do zawarcia układu z wierzycielami na podstawie art. 519 Kod. Handl. francuskiego oraz ugód z wierzycielami hipotecznymi i przywilej mającymi w przedmiocie wysokości i sposobu spłaty ich należności, oraz przyjęcie do zatwierdzającej wiadomości zawartych ugód;
- 7) Ustalenie liczby członków Zarządu i Rady Nadzorczej;
- 8) Ustalenie wynagrodzeń członków Zarządu i Rady Nadzorczej;

- 9) Uchwalenie preliminarza Spółki na 1936 rok operacyjny;
- 10) Wybór członków Zarządu;
- 11) Wybór członków Rady Nadzorczej;
- 12) Udzielenie Zarządowi Spółki pełnomocnictw: a) do oddania w dzierżawę przedsiębiorstwa Spółki, b) do sprzedaży niektórych nieruchomości Spółki, c) do zaciągania pożyczek i hipotecznego zabezpieczenia ich na nieruchomościach Spółki w szczególności — do emisji obligacyj;
- 13) Wolne wnioski.

W razie niedojścia do skutku Walnego Zgromadzenia w terminie dn. 12 lutego 1936 r. dla braku kompletu, Zwyczajne Walne Zgromadzenie odbędzie się w drugim terminie w dn. 20 lutego 1936 r. o godz. 3 popoł., w tem samym miejscu i z tymże porządkiem obrad, przyczem Zwyczajne Walne Zgromadzenie w drugim terminie będzie prawomocne bez względu na ilość reprezentowanych na niem akcyj.

Dodatkowe ogłoszenia i zawiadomienia o drugim terminie Walnego Zgromadzenia dokonane nie będą.

Ozorków, dn. 7 stycznia 1936 r.

45

Zarząd: *Wł. Eberowicz, Jan Jonscher*

II OGŁOSZENIE

Zarząd Towarzystwa Handlu Panterem Bracia Turkieltaub SPÓŁKA AKCYJNA

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 31 stycznia 1936 r. o godz. 5 popoł. odbędzie się w lokalu Spółki w Warszawie przy ul. Przejazd 3

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Obniżenie kapitału akcyjnego o $\text{zł } 300\,000\cdot00$ (złotych trzysta tysięcy) drogą umorzenia 3 tysięcy sztuk akcji o wartości nominalnej $\text{zł } 100\cdot00$ każda;
- 3) Zmiana § 5 Statutu Spółki, któremu nadane będzie brzmienie: „Kapitał akcyjny Spółki wynosi $\text{zł } 600\,000\cdot00$ (złotych sześćset tysięcy) i podzielony jest na 6000 akcji o wartości nominalnej $\text{zł } 100\cdot00$ każda”.

Termin złożenia akcji — celem wzięcia udziału w tem Zgromadzeniu — upływa w dn. 24 stycznia 1936 r.

40/2-3

II OGŁOSZENIE

Likwidatorzy firmy Drukarnia Mieszczańska, Tow. Akc. w Poznaniu, Murna 2

ogłaszają, że uchwałą Walnego Zgromadzenia z dn. 21.X. 1935 r.

postanowiono zlikwidować Towarzystwo Akcyjne.

Wzywa się wszystkich wierzycieli do zgłoszenia swoich pretensyj pisemnie w ciągu 6 miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia.

Likwidatorzy Tow. Akc.

Ignacy Thomas, Poznań, Murna 2

Stanisław Tundok, Poznań, Murna 2

2512a

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy

Galicyskie Karpackie Naftowe Towarzystwo Akcyjne dawniej Bergheim i Mac Garvey, Spółka Akcyjna

zawiadamia, że

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

odbędzie się w biurze Towarzystwa we Lwowie, pl. Marjacki 8, w dn. 31 stycznia 1936 r., o godz. 13, z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Otwarcie Zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie: a) bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35 i dokładnego piśmiennego sprawozdania Zarządu z działalności Spółki w tym okresie, b) piśmiennych sprawozdań Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej z wyniku badania bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35 zarówno co do zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, oraz sprawozdania i wniosków Zarządu co do podziału wyników bilansowych tego roku administracyjnego;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1934/35 i powzięcie uchwały w przedmiocie użycia wyników bilansowych tego roku administracyjnego;
- 4) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej za ubiegły rok gospodarczy;
- 5) Wybór Zarządu na następny rok gospodarczy;
- 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na następny rok administracyjny;
- 7) Uchwała w przedmiocie wydania obligacyj, celem umorzenia lub zabezpieczenia długów finansowych Towarzystwa.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu winni na tydzień przed terminem Zgromadzenia złożyć w biurze Zarządu Spółki we Lwowie, pl. Marjacki 8, lub we firmie „Oesterreichische Industriekredit A. G.“, Wien I., Am Hof 2, posiadane akcje.

Do głosowania uprawniony jest każdy akcjonariusz, posiadający 1 akcję okazicielską.

PP. Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, mogą — z zachowaniem przepisów art. 394 kodeksu handlowego — zgłosić na porządek dzienny dodatkowe sprawy, które mają być zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu.

51

PODRÓŻUJCIE SAMOLOTAMI

Zarząd Spółki Akcyjnej „Nafta”

zawiadamia, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

odbędzie się w biurze Towarzystwa we Lwowie, plac Mariacki 8, w dn. 30 stycznia 1936 r. o godz. 13 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Otwarcie zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie: a) bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35 i dokładnego piśmiennego sprawozdania Zarządu z działalności Spółki w tym okresie, b) piśmiennych sprawozdań Komisji Rewizyjnej i Rady Nadzorczej z wyniku badania bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35 zarówno co do zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, oraz sprawozdania i wniosków Zarządu co do podziału wyników bilansowych tego roku administracyjnego;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1934/35 i powzięcie uchwały w przedmiocie użycia wyników bilansowych tego roku administracyjnego;
- 4) Udzielenie pokwitowania Zarządowi i Radzie Nadzorczej za ubiegły rok gospodarczy;
- 5) Wybór Zarządu na następny rok gospodarczy;
- 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na następny rok administracyjny;
- 7) Wolne wnioski.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni na tydzień przed terminem Zgromadzenia złożyć swoje akcje na okaziciela w biurze Spółki we Lwowie, pl. Mariacki 8, albo też w kasach „Oesterreichische Kredit-Anstalt Wiener Bankverein“ Haupt-Anstalt Wien I Schottengasse 6, względnie wykazać, że są wpisani jako właściciele akcji imiennych do księgi akcyjnej co najpóźniej na tydzień przed dniem walnego zgromadzenia.

Do głosowania uprawniony jest każdy akcjonariusz, posiadający jedną akcję imienną, względnie na okaziciela.

Wnioski o uzupełnienie porządku dziennego nie zostały zgłoszone.

56

I OGŁOSZENIE

Likwidatorzy Spółki Akcyjnej**Spliss — Rhone — Ponton, Specjalni Farmaceutycy****Warszawa, Daniłowiczowska 16**

zgodnie z art. 449 K. H. niniejszym zawiadamiają, że w dn. 2 stycznia 1936 r. otwarta została

LIKWIDACJA POMIENIONEJ SPÓŁKI

oraz wzywają wierzycieli takowej do zgłaszania ich wierzytelności w ciągu sześciu miesięcy od daty ostatniego ogłoszenia. Likwidatorami mianowani zostali: Andrzej Kozłowski, Warszawa, Daniłowiczowska 16, Georges Wendling, 21, rue Jean Goujon, Paryż.

57/3 - 6-9

Zarząd Towarzystwa Budowy i Eksploatacji Teatrów**SPÓŁKA AKCYJNA**

zawiadamia PP. Akcjonariuszów, że w dn. 25 stycznia 1936 r. o godz. 5 popoł., odbędzie się w gmachu teatru Polskiego w Warszawie, przy ul. Słowackiego 2

**NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

z następującym porządkiem obrad:

- 1) Zagajenie; 2) Wybór Przewodniczącego; 3) Wybory uzupełniające do Zarządu; 4) Upoważnienie Zarządu do udzielenia gwarancji hipotecznej.

PP. Akcjonariusze, którzy pragną wziąć udział w powyższym Zebraniu, winni złożyć swoje akcje lub odpowiednie zaświadczenia najpóźniej na dni 7 przed terminem Nadzwyczajnego Walnego Zgromadzenia w biurze Zarządu Spółki w Warszawie, przy ul. Słowackiego 2.

58

Zarząd Spółki**Zachodnio-Małopolska Akcyjna Spółka Naftowa i Gazowa**

zawiadamia, że

**ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE
AKCJONARJUSZÓW**

odbędzie się w biurze Towarzystwa we Lwowie, plac Mariacki 8 w dn. 30 stycznia 1936 r. o godz. 10 z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Otwarcie zgromadzenia i wybór przewodniczącego;
- 2) Odczytanie: a) bilansu i rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35 i dokładnego piśmiennego sprawozdania Zarządu z działalności Spółki w tym okresie, b) piśmiennego sprawozdania Komisji Rewizyjnej z wyniku badania bilansu oraz rachunku strat i zysków za rok operacyjny 1934/35 zarówno co do zgodności z księgami i dokumentami, jak i ze stanem faktycznym, oraz sprawozdania i wniosków Zarządu co do podziału wyników bilansowych tego roku administracyjnego;
- 3) Zatwierdzenie bilansu i rachunku strat i zysków za rok gospodarczy 1934/35 i powzięcie uchwały w przedmiocie użycia wyników bilansowych tego roku administracyjnego;
- 4) Udzielenie pokwitowania Zarządowi za ubiegły rok gospodarczy;
- 5) Wybór Zarządu na następny rok gospodarczy;
- 6) Wybór członków Komisji Rewizyjnej na następny rok gospodarczy.

PP. Akcjonariusze, życzący sobie wziąć udział w Zgromadzeniu, winni na tydzień przed terminem Zgromadzenia złożyć swoje akcje na okaziciela w biurze Spółki we Lwowie, pl. Mariacki 8, względnie wykazać, że są wpisani do księgi akcyjnej przynajmniej na tydzień przed Walnym Zgromadzeniem.

Do głosowania uprawniony jest każdy akcjonariusz, posiadający jedną akcję imienną, względnie na okaziciela.

PP. Akcjonariusze, reprezentujący przynajmniej $\frac{1}{10}$ część kapitału akcyjnego, mogą — z zachowaniem przepisów art. 394 kodeksu handlowego — zgłosić na porządek dzienny dodatkowe sprawy, które mają być zamieszczone w ostatnim ogłoszeniu.

16

Warszawski Młyn Parowy, Spółka Akcyjna**w Warszawie, Objazdowa 2**

Bilans za czas od dn. 1 sierpnia 1934 r. do dn. 31 lipca 1935 r.

AKTYWA. — Towary zł 208 157·85; Kasa zł 4 054·24; Odbiorcy zł 251 584·58; Dostawcy zł 263 674·00; Weksle w portfelu zł 30·00; Weksle na inkasie zł 145 150·87; Sumy przechodnie zł 9 617·76; Zaliczki robotnicze zł 340·00; Zaliczki biurowe zł 1 920·00; Zaliczenia kolejowe w portfelu zł 131·10; Zaliczenia kolejowe na inkasie zł 503·95; Rachunek ryżu I zł 7 339·13; Rachunek ryżu II zł 11 808·23; Budynki zł 956 321·08; Maszyny i urządzenia młyńskie zł 2 056 287·37; Place zł 149 447·01; Utensylja fabryczne zł 97 304·66; Utensylja biurowe zł 18 095·05; Instalacje elektryczne zł 45 402·04; Bocznica kolejowa zł 44 958·66; Kaucja kolejowa zł 950·00; Różnica kursu na pozycze £ zł 130 582·45; Konie zł 7 892·00; Strata za rok 1934/35 zł 52 259·43; Ogółem zł 4 463 811·46.

PASYWA. — Kapitał zakładowy zł 1 999 500·00; Kapitał amortyzacyjny zł 1 434 691·83; Kapitał zapasowy zł 15 362·51; Odbiorcy zł 10 884·23; Dostawcy zł 226 378·24; Banki zł 106 560·06; Akcepty zł 449 296·67; Sumy przechodnie zł 36 183·85; Podatki zł 36 947·65; Tow. Kredytowe Przemysłu Polskiego (£ 4 401·1·1) zł 147 139·94; Fundusz kar zł 2·00; Fundusz Pracy od pracowników zł 312·52; Fundusz Pracy od robotników zł 551·96; Ogółem zł 4 463 811·46.

Rachunek strat i zysków na dz. 31 lipca 1935 r.

WINIEN. — Strata za rok 1934/35 zł 23 499·38; Strata przy statku „Polryż” zł 13 811·16; Przenosi się $\frac{1}{2}$ zysku ryżu r. 1934 zł 46 150·06; Strata na koniach zł 600·00; Strata na 2 samochodach zł 4 500·00; Koszty handlowe zł 212 440·42; Podatki zł 46 098·93; Ogółem zł 347 099·95.

MA. — Zysk na ryżu za 1934 r. zł 92 300·12; Zysk brutto na fabrykacji zł 178 291·32; Spisuje się stratę 1933/34 zł 23 499·38; Różnica kursu na £ zł 749·70; Strata za rok 1934/1935 zł 52 259·43; Ogółem zł 347 099·95.

52

Cukrownia Środa. Spółka Akcyjna

Bilans na dz. 30 czerwca 1935 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: 1. Grunta: a) fabryczne zł 29 000·00, b) parcele w Kobylepolu i Środzie zł 50 104·00; 2. Budynki: a) fabryczne zł 1 028 414·71, b) gospodarcze zł 86 868·59, c) mieszkalne zł 98 450·00; 3. Maszyny i aparaty: a) z bil. otwarcia zł 1/VII 1934 r. zł 4 696 446·10, b) dopisano z nowych urządzeń zł 46 798·60; 4. Bocznicia kolejowa zł 79 422·58; 5. Pług parowy zł 129 308·54; 6. Ruchomości zł 63 997·77; 7. Inwentarz żywy zł 6 172·42; 8. Stacja benzynowa zł 6 841·27; 9. Nowe urządzenia w toku: a) z bil. otwarcia na 1/VII 1934 r. zł 8 987·80, b) doszło w roku sprawozdawczym zł 61 267·26, c) przeniesiono na Rk. Masz. i apar. zł 53 639·04; Suma ogólna zł 6 338 440·60; II. Majątek płynny: 10. Gotówka w kasie zł 12 107·04; 11. Rachunki w bankach: a) r-ki bieżące zł 20 944·77, b) r-ki towarowe i inne zł 1 188·00; 12. Pożyczka Narodowa i Inwestycyjna zł 125 264·00; 13. Akcje i udziały zł 720 635·15; 14. Kaucje zł 691·00; 15. Remanenty: a) cukier zł 1 061 223·01, b) melas zł 23 504·44, c) Wytłoki zł 36 712·36, d) błoto defekacyjne zł 212·15, e) węgiel zł 1 665·06, f) koks zł 2 156·30, g) wapniak zł 33 462·96, h) worki zł 24 022·47, i) materiały techniczne zł 119 854·70, j) benzyna i smary samochodowe zł 8 411·43, k) zboże i pasza zł 2 441·24, l) nasienie buraczane zł 121 271·99, m) nawozy sztuczne zł 266 968·09; 16. Dłużnicy: a) odbiorcy zł 695·13, b) dostawcy zł 12 734·25, c) różni zł 79 212·98; 17. Plantatorzy na rachunkach bieżących zł 126 252·98; 18. Sumy przechodnie: a) wydatki dotyczące przyszłego roku zł 10 505·70, b) inne zł 61 708·55; Suma ogólna zł 9 212 286·35.

Plantatorzy: a) za żywo nasze na wekslach zł 66 500·00, b) za wydane cesie zł 403 761·42, c) za porękę Bankowi Akceptacyjnemu zł 130 000·00 = zł 600 261·42.

PASYWA. — I. Kapitały własne: 1. Kapitał zakładowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 2 000 000·00; 2. Kapitał zapasowy: a) saldo z roku ubiegłego zł 210 544·49, b) dopisano w roku sprawozdawczym zł 117 262·26; Fundusz specjalny — saldo z roku ubiegłego ———; 2a. Opodatkowanie rezerwy na różnicach kursowych przy akcjach B. H. zł 324 479·80; II. Fundusz amortyzacyjny; 3. Saldo z roku ubiegłego zł 3 921 247·65; Dopisano w roku sprawozdawczym zł 386 665·10 = zł 6 960 199·30; III. Zobowiązania: 4. Zobowiązania długoterminowe: a) Skarb Państwa zł 195 734·58, b) Bank Gospodarstwa Krajowego zł 335 869·00; 5. Akcenty zł 552 800·00; 6. Pożyczki Zagraniczne zł 470 225·96; 7. Rachunki w bankach: a) rachunki bieżące zł 103 006·37, b) Bk Cukr. — Kom. Sprzed. Cukru zł 7 778·65; 8. Wierzyciele zł 244 590·94; 9. Plantatorzy zł 3 696·65; 10. Zależności podatkowe zł 27 179·09; 11. Nienodniesiona dywidenda zł 5 202·62; 12. Sumy przechodnie: a) nieregulowane zobowiązania dotyczące starych lat zł 70 511·05, b) zobowiązania z okresu sprawozdawczego do regulacji w roku przyszłym zł 134 673·11; Nadwyżka bilansowa zł 100 819·03; Ogólna suma zł 9 212 286·35.

Zobowiązania za żywa na wekslach plantatorów zł 66 500·00; Zobowiązania warunkowe na przewzięcie cesii plantatorów zł 403 761·42; Zobowiązania wobec Banku Akceptacyjnego za plant. zł 130 000·00 = zł 600 261·42.

Rachunek strat i zysków za 1934/35 r.

STRATY. — Koszty administracji ogólnej zł 88 750·00; Koszty fabrykacji zł 3 119 232·09; Koszty sprzedaży i organizacji zł 107 208·05; Koszty handlowe zł 39 802·07; Odsetki i prowizje zł 22 321·80; Podatki zł 82 247·55; Świadczenia socjalne zł 161 178·41; Różnice kursowe na papierach wartościowych zł 224 764·95; Różnice kursowe na walutach zł 8 718·49; Amortyzacja zł 386 665·10; Czysty zysk zł 100 819·03; Suma ogólna zł 4 336 707·54.

ZYSKI. — Cukier kartelowy kamp. 1933/34 i poprzednich — nadwyżka zł 809 996·37; Cukier deputatowy kamp. 1933/34 — nadwyżka zł 4 867·42; Cukier kartelowy kamp. 1934/35: a) sprzedano: 24 578 q krajowego zł 1 573 734·95, 26 846 q eksportowego zł 653 271·53, z innych wpływów na rachunku cukru zł 5 409·66, b) remanent: 21 832 q krajowego zł 1 003 180·40, 8 339 q eksportowego zł 48 388·31, cukier surowy zł 9 654·30 = zł 4 108 502·94; Melas zł 84 697·66; Wytłoki zł 92 905·07; Błoto defekacyjne i odnadki zł 1 242·93; Zysk z działalności ubocznych zł 49 358·94; Suma ogólna zł 4 336 707·54.

Szef Biura Cukrowni:

(—) Mieczysław Rolbiecki

Zgodność powyższego r-ku strat i zysków oraz bilansu z inwenturami i księgami handlowymi Sp. Akc. Cukrownia Środa niniejszem poświadczamy.

Poznań — Środa, dn. 10 sierpnia 1935 r.

„Powiernik” Spółka Rew. Powiernicza Thiel & Marciniak
(—) Marciniak

Dyplomowany i przysięgły rzeczoznawca księgowości
Cukrownia Środa, Spółka Akcyjna

Rada Nadzorcza: (—) Dr. Leon Nowakowski—przewodniczący

Skład Rady Nadzorczej: Dr. Leon Nowakowski, Warszawa, ul. Smolna 14 — przewodniczący, Stanisław Madaliński, Dębicz, poczta Środa — wiceprzewodniczący, Karol hr. Bniński—Czarnotki, poczta Zaniemyśl, Dr. Bolesław Jagielski, Poznań, Fr. Ratajczaka 17, Jan Ignacy Majewski, Warszawa, Flory 3, Jerzy Reimerdes, Krzyżownicy, poczta Gądky, Hugo Seifarh, Strzeszki, poczta Środa, Tadeusz Karszo-Siedlewski, Warszawa, Al. Ujazdowskie 17, Tertuljan Stablewski, Szlachcin, poczta Szlachcin.

50 Zarząd: (—) Kazimierz Boening, (—) Witold Sokółowski

I OGŁOSZENIE

„Pionier” Spółka Akcyjna dla Poszukiwania i Wydobywania Mineralów Bitumicznych

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 5 lutego 1936 r., o godz. 11 przedpoł., odbędzie się we Lwowie, w lokalu Spółki, przy ul. Szajnochy 2, II p.

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE

Spółki Akcyjnej „Pionier”, z następującym porządkiem obrad:

1) Wybór przewodniczącego Zebrania; 2) Zmiana postanowień 3 ustępu § 10 statutu, ustalających termin płatności rat na kapitał akcyjny; 3) Wolne wnioski.

Przes: (—) Stefan Dażwański

I OGŁOSZENIE

Zarząd firmy „Standard-Nobel w Polsce”, Sp. Akc.

w myśl art. 436 Kodeksu Handlowego, ogłasza, że w dn. 29 grudnia 1934 r. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów firmy „Standard-Nobel w Polsce, Sp. Akc.” uchwaliło

PODWYŻSZYĆ DOTYCHCZASOWY KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁKI

wynoszący zł 60 000 000 i podzielony na 600 000 sztuk akcji na okaziciela po zł 100 każda, o sumę zł 18 000 000 drogą emisji 180 000 sztuk akcji na okaziciela po zł 100 każda, czyli do sumy zł 78 000 000, na następujących warunkach:

a) pierwszeństwo dla nabycia akcji nowej emisji, mimo zapewnienia nabycia i pokrycia całej emisji przez firmę „Standard Oil Company of New Jersey”, służy narówni z tą firmą również innym właścicielom akcji poprzednich emisji, w stosunku trzech akcji nowej emisji na dziesięć akcji dotychczasowych. Reszta niesubskrybowanych akcji przydzielona zostaje firmie „Standard Oil Company of New Jersey”;

b) cena emisyjna akcji wynosi zł 101 za akcję, z czego zł 100 przypada na kapitał zakładowy, a zł 1 na pokrycie rzeczywistych kosztów emisji;

c) akcje nowej emisji są zrównane pod względem praw, przyśługujących akcjonariuszom, z akcjami poprzednich emisji i uczestniczyć będą w dywidendzie z dniem 1 stycznia 1935 r.;

d) wpłaty na akcje nowej emisji winny być dokonane w Banku Handlowym w Warszawie (ul. Traugutta Nr. 7) w czasie od 20 stycznia 1936 r. do 22 lutego 1936 r., w wysokości zł 101 za jedną akcję. W razie niewpłacenia przez dotychczasowych akcjonariuszów wpłat na akcje w wymienionej wysokości i terminie, tracą oni prawo nabycia akcji nowej emisji.

Równocześnie Zarząd firmy „Standard-Nobel w Polsce, Sp. Akc.” podaje do wiadomości, że następne Walne Zgromadzenie Akcjonariuszów w dn. 31 maja 1935 r.

OBNIŻYŁO KAPITAŁ ZAKŁADOWY SPÓŁKI

o połowę, t. j. o zł 39 000 000 przez obniżenie nominalnej wartości każdej sztuki akcji do połowy, t. j. do zł 50, i połączenie następnie po dwie w ten sposób obniżone akcje w jedną sztukę.

W związku z tem akcjonariusze, winni złożyć posiadane akcje Spółki do Banku Handlowego w Warszawie (ul. Traugutta Nr. 7) w czasie od 1/V 1936 r. do 31/XII 1936 r., celem dokonania wymiany dotychczasowych akcji Spółki na nowe.

Lubońska Fabryka Drożdży dawniej G. Sinner

Spółka Akcyjna Luboń pow. Poznań

Bilans na dz. 30 września 1935 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Grunty zł 144 750·00; Budynki: fabryczne zł 1 197 819·78; mieszkalne zł 187 699·47; Urządzenia techniczne zł 3 505 974·55; Inwentarz: żywy zł 1·00; Cysterny zł 18 155·45; Samochody zł 28 115·00; Urządzenia biurowe zł 18 408·55; 2. Majątek płynny: Gotówka w kasie zł 11 634·36; Gotówka w P. K. O. zł 119 368·08; Gotówka w bankach zł 862 463·58; Papiery wartościowe: procentowe zł 388 698·95, dywidendowe zł 81 290·00; Weksle: w portfelu i w inkasie zł 97 245·82; Udziały w innych przedsiębiorstwach zł 63 811·00; Materiały: surowce zł 169 367·81, pomocnicze i pędne zł 133 215·66; Banderole do drożdży zł 6 517·81; Gotowe wyroby i towary zł 391 702·87; Dłużnicy: a) z tyt. umów kartel. z operacji handlowych zł 28 776·25, b) odbiorcy zł 309 055·28, c) dostawcy zł 15 142·90, d) różni zł 46 672·43, e) weksle protestowane zł 2 163·26, f) należn. w postęp. rewizyj. zabezpieczone zł 24 589·68, niezabezpieczone zł 21 238·98, g) pretensje wątpliwe zł 21 368·00; Sumy przechodnie zł 36 452·77; Suma ogólna zł 7 931 499·27.

Sumy pozabilansowe: a) udzielone gwarancje zł 165 463·00, b) otrzymane kaucje i zabezpieczenia zł 159 044·50, razem zł 324 507·50.

PASYWA. — I. Kapitały własne: Kapitał akcyjny zł 3 330 000·00; Kapitał zapasowy saldo z r. 1933/34 zł 845 640·00; Przen. dywid. 1929/30 zł 195·03; Przypis 1934/35 zł 24 164·97; Fundusz rezerwy specjalnej zł 50 000·00; Fundusz rezerwy specj. im. Korytowskiego zł 40 000·00; Fundusz na pokrycie wątpl. pretensyj zł 36 927·45; 2. Kapitał amortyzacyjny: a) nieruchomości 1933/34 zł 414 508·00; Przypis 1934/35 zł 38 413·70; b) ruchomości 1933/34 zł 2 287 749·95; Przypis z 1934/35 zł 350 597·45; Cysterny, środki lokomocji zł 12 537·00; Przypis z 1934/35 zł 1 816·45; Samochody 1933/34 zł 17 611·00; Przypis z 1934/35 zł 4 784·00; Urządzenie biura 1933/34 zł 2 821·50; Przypis z 1934/35 zł 920·40; 3. Zobowiązania: Wierzyciele: dostawcy zł 10 491·09; Odbiorcy zł 4 250·88; Różni zł 175 964·81; Z operacji handlowych zł 12 809·78; Dywidendy niepodjęte zł 2 256·17; Sumy przechodnie zł 39 528·59; 4. Rachunek strat i zysków: saldo z r. 1933/34 zł 139·97; Zysk 1934/35 zł 227 371·08; Suma ogólna zł 7 931 499·27.

Sumy pozabilansowe: a) weksle kaucyjne zł 50 000·00, b) żyro na wekslach klientów zł 115 463·00, c) różni za złożone gwarancje zł 159 044·50, razem zł 324 507·50.

Rachunek strat i zysków na 30 września 1935 r.

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 313 219·49; Koszty fabrykacji zł 1 236 613·84; Koszty sprzedaży zł 633 875·17; Koszty kredytów zł 14 908·81; Podatki państwowe i komunalne zł 327 784·54; Podatek akcyzowy od drożdży zł 1 839 247·50; Straty na dłużnikach zł 32 324·69; Cele dobroczynne zł 13 680·75; Świadczenia na bezrobotnych zł 3 770·40; Strata na papierach wartościowych i guldenach gdańskich zł 22 603·74; Strata na sprzedanych przedmiotach majątkowych zł 1 015·00; Odpisy amortyzacyjne zł 396 532·00; Odpis na fundusz zapasowy zł 24 164·97; Czysty zysk zł 227 511·05; Suma ogólna zł 5 087 251·95.

MA. — Pozostałość z zysku r. 1933/34 zł 139·97; Zysk brutto: 1) na fabrykacji zł 4 961 494·69, 2) na procentach od lokat zł 85 840·29, 3) na rach. środków i lokomocji zł 1 035·00, 4) na umorzonych akcjach własnych zł 38 742·00; Suma ogólna zł 5 087 251·95.

Powyższy bilans i rachunek strat i zysków zbadaliśmy i stwierdzamy jego zgodność z księgami handlowymi Sp. Akc. Lubońska Fabryka Drożdży dawn. G. Sinner w Luboniu.

Poznań, dnia 14 grudnia 1935.

„Powiernik” Spółka Rew. Powiernicza Thiel & Marciniak

(—) A. Thiel

Dyplomowany i przysięgły rzeczoznawca księgowości.

Rada Nadzorcza:

(—) Wiesław Tucholka Prezes

Zarząd:

(—) Dr. Wellmer, (—) Inż. Sztark.

II OGŁOSZENIE

ZARZĄD

Lwowskiego Towarzystwa Akcyjnego Browarów

Spółka Akcyjna we Lwowie

zawiadamia niniejszem PP. Akcjonariuszów, że w dn. 28 stycznia 1936 r. o godz. 16 odbędzie się w lokalu własnym, we Lwowie, ul. Kleparowska 18

36 ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARIJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania, bilansu oraz rachunku zysków i strat za rok administracyjny 1934/35;
- 2) Powzięcie uchwały o podziale zysków wzgl. pokryciu strat;
- 3) Udzielenie władzom Spółki pokwitowania z wykonania przez nie obowiązków;
- 4) Wybór 2 członków Rady Nadzorczej w miejsce ustępujących — w myśl § 12 c statutu;
- 5) Zmiana statutu: skreśla się §§ 17 i 18 statutu, które opiewały:

„§ 17. — Komisja Rewizyjna składa się z pięciu osób, niepiastujących żadnego urzędu w Spółce, wybieranych przez Walne Zgromadzenie na przeciąg jednego roku”.

„§ 18. — Komisja Rewizyjna obowiązana jest conajmniej w 14 dni przed Walnym Zgromadzeniem przystąpić do sprawdzenia kasy i kapitałów, oraz rewizji wszystkich ksiąg, rachunków, dowodów i wogóle działalności Spółki i po ukończeniu swych prac zakomunikować swoją opinię o sprawozdaniu i bilansie Zarządowi i Radzie Nadzorczej”.

Dotychczasowe §§ 19 — 24 włącznie otrzymują porządkowe liczby 17 — 22 włącznie.

Do § 17 (dotychczasowy § 19) wstawia się trzeci ustęp: „Termin odbycia Walnego Zgromadzenia, przewidziany art. 390 Kodeksu Handlowego, ustala się na pięć miesięcy”;

- 6) Przemianowanie Funduszu Rezerwowego;
- 7) Uchwalenie wysokości marek obecności dla członków Rady Nadzorczej.

Właściciele akcji mają prawo uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli akcje złożone zostaną w kasie Spółki we Lwowie, ul. Kleparowska 18, lub w Banku Dyskontowym Warszawskim w Warszawie, ul. Fredry 8 wzgl. w Filji tegoż Banku, we Lwowie, ul. 3 Maja 14, najdalej do dn. 21 stycznia 1936 r. i nie będą odebrane przed ukończeniem Walnego Zgromadzenia.

17/1-3

„Hungaria” Polsko-Węgierskie Towarzystwo Handlu Winem Generalne Przedstawicielstwo Królewsko-Węgierskich Piwnic Państwowych SPOŁKA AKCYJNA

Bilans zamknięcia na dz. 31 grudnia 1934 r.

AKTYWA. — I. Majątek stały: Inwentarz biurowy zł 950·00; Koszty organizacji zł 16 310·20; II. Majątek płynny: Gotówka w kasie i bankach zł 2 665·60; Dłużnicy zł 150 931·27; Razem zł 170 857·07.

PASYWA. — I. Kapitał akcyjny zł 150 000·00; II. Zobowiązania zł 1 346·54; Zysk zł 19 510·53; Razem zł 170 857·07.

Rachunek zysków i strat

WINIEN. — Koszty administracji ogólnej zł 486·25; Podatki zł 926·83; Zysk zł 19 510·53; Razem zł 20 923·61.

MA. — Zysk z lat poprzednich 14 051·51; Pobrane prowizje zł 1 635·97; Pobrane procenty zł 5 236·13; Razem zł 20 923·61.

Samolot skracza podróż!!!

Tomaszowskiej Przędzalni Włny Czesankowej

podaje do wiadomości, że w dn. 11 lutego 1936 r. o godz. 12 w poł. w Warszawie w biurze Zarządu Spółki Akcyjnej przy ulicy Krakowskie Przedmieście Nr. 16/18 odbędzie się

NADZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Zagajenie i wybór przewodniczącego;
- 2) Zmiana brzmienia §§ 6, 8 i 12 statutu Spółki oraz uchylene § 11 statutu Spółki;
- 3) Przyjęcie do wiadomości rezygnacji członków Zarządu oraz odwołanie pozostałych członków Zarządu;
- 4) Wybór nowego Zarządu;
- 5) Ustalenie wysokości wynagrodzenia ustępujących członków Zarządu i pborów nowego Zarządu;
- 6) Wolne wnioski.

Dotychczasowe brzmienie podlegających uchyleniu względnie zmianie postanowień statutu Spółki jest następujące: „§ 6. — Prowadzenie interesów Spółki należy do Zarządu, złożonego z trzech członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie akcjonariuszów na przeciąg lat trzech. Liczba członków Zarządu może być powiększona na mocy postanowienia Walnego Zgromadzenia.

§ 8. — Dla ważności uchwał Zarządu niezbędna jest obecność trzech członków.

§ 11. — O terminie wypłaty dywidendy Zarząd zawiadamia akcjonariuszów przez ogłoszenia. Dywidenda nieodebrana w ciągu lat pięciu staje się własnością Spółki i przelewa się do kapitału zapasowego, za wyjątkiem, gdy przedawnienie na mocy prawa uważane jest za przerwane.

§ 12. — We wszystkich wypadkach, nieprzewidzianych niniejszym statutem, mieć będą zastosowanie przepisy Rozporządzenia Prezydenta Rzeczypospolitej z dnia 22 marca 1928 r. („Dz. Ust.” 39/1928, poz. 383).

Projektowana jest zmiana powyższych postanowień statutu Spółki przez nadanie im brzmienia następującego:

„§ 6. — Kierowanie sprawami Spółki należy do Zarządu, złożonego z czterech członków, wybieranych przez Walne Zgromadzenie akcjonariuszów na przeciąg lat trzech.

§ 8. — Dla ważności uchwał Zarządu niezbędna jest obecność conajmniej dwóch członków.

§ 12. — (Oznaczony być winien jako § 11). We wszystkich sprawach, nieuregulowanych niniejszym statutem mieć będą zastosowanie przepisy art. 307 do 497 Kodeksu Handlowego z dnia 27 czerwca 1934 roku.”

Do wzięcia udziału w Walnym Zgromadzeniu uprawnieni będą PP. Akcjonariusze, którzy złożą w siedzibie Spółki swoje akcje przynajmniej na tydzień przed terminem Walnego Zgromadzenia i nie odbiorą ich przed ukończeniem tegoż. Zamiast akcji złożone być mogą zaświadczenia, o których jest mowa w art. 399 K. H.

II OGŁOSZENIE

Zarząd Spółki Akcyjnej

„Krakus” Przemysł Spirytosowy i Chemiczny, Spółka Akc. w Krakowie XXII

podaje do wiadomości PP. Akcjonariuszów, że w dn. 30 stycznia 1936 r. o godz. 12 w południe odbędzie się w sali posiedzeń Banku Dyskontowego Warszawskiego S. A. Oddział w Krakowie, Rynek Główny 25,

ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZÓW

z następującym porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie Rady Nadzorczej za lata 1934 i 1935;
- 2) Sprawozdanie Komisji Rewizyjnej; 3) Powzięcie uchwały co do zatwierdzenia bilansów oraz rachunków zysków i strat za lata 1934 i 1935, oraz udzielenie absolutorjum Zarządowi i Radzie; 4) Wybory władz Spółki; 5) Ustalenie wysokości wynagrodzenia Komisji Rewizyjnej; 6) Upoważnienie Rady Nadzorczej do sprzedaży przedsiębiorstwa, względnie nieruchomości Spółki w całości lub w części; 7) Wnioski.

Akcjonariusze mogą zgłaszać dodatkowe sprawy na porządek dzienny nie później jak na 14 dni przed terminem Zgromadzenia.

Akcjonariusze, chcący wziąć udział w Walnym Zgromadzeniu, winni złożyć swoje akcje w Banku Dyskontowym Warszawskim S. A. Oddział w Krakowie, Rynek Główny 25, przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia.

Sąd Okręgowy we Lwowie jako sąd rejestrowy w sprawie firmy

Bank Naftowy, Spółka Akcyjna we Lwowie

na posiedzeniu niejawnym w dn. 20 listopada 1935 r. postanowił zarządzić do rejestru handlowego wpis następującej treści: Wykreśla się prokurę, udzieloną Janowi Preidlowi.

Członkami Zarządu wybrano: Szczęsnego Tarnowskiego i Jana Preidla.

Wpisano do rejestru handlowego w dn. 23 grudnia 1935 r.

Zarząd Domu Sztuki (Hotel des Ventes), Spółka Akcyjna

podaje do wiadomości Akcjonariuszów, że w dn. 30 stycznia 1936 r., o godz. 6.30 wiecz., w lokalu Spółki, Nowy Świat 27, I piętro, odbędzie się

WALNE ZGROMADZENIE

z porządkiem dziennym:

- 1) Sprawozdanie za 1934/1935 r. i zatwierdzenie bilansu oraz rachunku zysków i strat za 1934/1935 r.; 2) Zatwierdzenie budżetu na 1935/1936 r.; 3) Uzupełniające wybory do władz Spółki; 4) Wybór 5 członków Komisji Rewizyjnej.

I OGŁOSZENIE

Kolej Lokalna Siersza—Trzebinia—Skawce, Spółka Akc.

w likwidacji

Stosownie do postanowień §§ 11 ÷ 19 statutu ogłasza się, że

XXXIII ZWYCZAJNE WALNE ZGROMADZENIE AKCJONARJUSZY

Spółki Akcyjnej w likwidacji „Kolej Lokalna Siersza — Trzebinia — Skawce” odbędzie się dn. 10 lutego 1936 r. o godz. 10 przed poł. w lokalu Biura Małopolskich Kolei Lokalnych we Lwowie przy ul. Jagiellońskiej Nr. 1, II p.

Przedmiotem obrad będą:

- 1) Rozpatrzenie i zatwierdzenie sprawozdania Likwidatorów z czynności oraz Rady Nadzorczej (Komisji Rewizyjnej) o zamknięciu rachunków za okres od 1 lipca do 31 grudnia 1935 r. i uchwała co do udzielenia absolutorjum Likwidatorom i Radzie Nadzorczej (Komisji Rewizyjnej);
- 2) Podział zysku.

Według postanowień § 21 statutu każda akcja daje prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu, jeżeli zostanie złożona przynajmniej na 7 dni przed terminem Zgromadzenia w Kasie Spółki i nie będzie odebrana przed ukończeniem tegoż.

Ewentualne dodatkowe wnioski do porządku dziennego lub jego uzupełnienia mogą być zgłoszone najpóźniej w dn. 25 stycznia 1936 r. w Zarządzie we Lwowie, ul. Jagiellońska Nr. 1, II p.

Ceny biletów samolotowych w Polsce ze względów propagandowych utrzymane są na najniższym poziomie! Korzystajmy z komunikacji powietrznej — najszybszej i najwygodniejszej!

BIBLIOTEKA EKONOMICZNA

TYGODNIKA

„POLSKA GOSPODARCZA”

DAWNIEJ

„PRZEMYSŁ i HANDEL”

1 — 18) bez serji — wyczerpane.			
19) Tom I — <i>J. Kulikowski</i> . — Bankowość polska i problem jej sanacji, 1926 (wyczerp.)	1:20	42) Tom XXIV — <i>Stefan Konopski</i> . — Ochrona celna w poszczególnych państwach w świetle badań międzynarodowych (wyczerp.)	1:00
20) „ II — <i>Dr. J. Podkomorski</i> . — O właściwej formie monopolu spirytusowego w Polsce, 1926	0:70	43) „ XXV — <i>Henryk Romanowski</i> . — Obrót bezgotówkowy (wyczerpane)	1:00
21) „ III — <i>Dr. F. Młynarski</i> . — Międzynarodowe znaczenie spadku złotego, 1926	1:50	44) „ XXVI — <i>Karol Bajer</i> . — Zarys uprzemysłowienia Woj. Łódzkiego ze specjalnym uwzględnieniem przemysłu włókienniczego	1:50
22) „ IV — <i>St. Pszczółkowski</i> . — Stabilizacja kursu złotego, 1926 (wyczerp.)	1:20	45) „ XXVII — <i>Dr. Stanisław Wachowiak</i> . — Targi i wystawy w Polsce	1:00
23) „ V — <i>Inż. Cz. Klarner</i> . — Dorobek czterech miesięcy (dwie mowy program.), 1926	1:00	46) „ XXVIII — <i>Jan Miklaszewski</i> . — Ogólny rzut oka na rozwój produkcji leśnej i obrotu drzewnego Polski współczesnej	2:50
24) „ VI — <i>Dr. L. Barański</i> . — Uwagi nad obiegiem pieniężnym w Polsce w latach 1924—1926, 1926	1:50	47) „ XXIX — <i>Inż. Czesław Klarner</i> . — Zagadnienie mieszkaniowe w niepodległej Polsce	2:00
25) „ VII — <i>F. Prochaska</i> . — Klauzula największego uprzywilejowania (wyczerp.)	1:50	48) „ XXX — <i>Inż. Jędrzej Moraczewski</i> . — Roboty publiczne	0:80
26) „ VIII — <i>A. Siebeneichen</i> . — Rozwój czy upadek portu gdańskiego (wyczerp.)	1:20	49) „ XXXI — <i>Władysław Gieysztor</i> . — Przedsiębiorstwa państwowe	1:00
27) „ IX — <i>J. Gieysztor</i> . — Tranzyt jako problem międzynarodowy	1:00	50) „ XXXII — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Wojna w życiu gospodarczym Polski	1:00
28) „ X — <i>Gustaw Taube jr.</i> — Komercjalizacja Warszawy	1:50	51) „ XXXIII — <i>Dr. Marcin Szarski</i> . — Bankowość polska (wyczerp.)	1:50
29) „ XI — <i>Wincenty Jastrzębski</i> . — Zadania i metody pracy Komisji Ankietowej (wyczerp.)	1:00	52) „ XXXIV — <i>Inż. Dr. Stanisław Olszewski</i> . — Fosforyty polskie i ich znaczenie gospodarcze	1:00
30) „ XII — <i>Stanisław Pszczółkowski</i> . — Kredyty zagraniczne i ich rola w polskiej polityce kredytowej	2:50	53) „ XXXV — <i>Prof. Dr. Witold Staniewicz</i> . — Uwagi o reformie stosunków rolnych w Polsce	1:50
31) „ XIII — <i>Z. R. Gawroński</i> . — Zwalczenie trustów w Stanach Zjednoczonych	2:00	54) „ XXXVI — <i>Janusz Butler</i> . — Konkurencja portów bałtyckich w świetle współzawodnictwa kolei polskich i niemieckich	1:50
32) „ XIV — <i>S. Fr. Królikowski</i> . — W sprawie metody obliczania stawek celnych (wyczerp.)	1:50	55) „ XXXVII — <i>Adolf Peretz</i> . — Od kartelu do koncernu	3:00
33) „ XV — <i>St. Starzyński</i> . — Położenie klasy robotniczej po przewrocie majowym	1:20	56) „ XXXVIII — <i>J. Mieszalski</i> . — Wpływ wzrostu budżetów na obciążenie dochodu społecznego zagranicą i w Polsce	1:50
34) „ XVI — <i>J. Kulikowski</i> . — Rozbudowa miast i jej finansowanie	2:00	57) „ XXXIX — <i>Feliks Młynarski</i> . — Reforma waluty dewizowo-złotowej	1:50
35) „ XVII — <i>S. Szwalbe</i> . — Polityka państwa w zakresie obrotu żytem (wyczerpane)	2:00	58) „ XL — <i>Dr. Henryk Gruber</i> . — Stan kwestji mieszkaniowej w Polsce	1:00
36) „ XVIII — <i>S. Starzyński</i> . — Stan finansowy Polski w roku 1927	2:00	59) „ XLI — <i>Stanisław Sasorski</i> . — Podstawy rewizji ustawy o zaopatrzeniu emerytalnym	1:50
37) „ XIX — <i>Józef Kożuchowski</i> . — Kapitał zagraniczny w przemyśle polskim (wyczerp.)	2:00	60) „ XLII — <i>Tadeusz Woynowski</i> . — Kształtowanie się cen chleba w Polsce	2:00
38) „ XX — <i>Henryk Rozenberg</i> . — Polityka Państwa w dziedzinie zaopatrzenia ludności w chleb (wyczerpane)	1:50	61) bez serji — <i>Stefan Starzyński</i> . — Rola Państwa w życiu gospodarczym	1:00
39) „ XXI — <i>Zygmunt Karpiński</i> . — Waluta złota i pozłacana	1:50	62) „ „ — <i>Stefan Starzyński</i> . — Życie gospodarcze a ustrój państwa	1:50
40) „ XXII — <i>Jerzy Lubowicki</i> . — Zasady reformy podatkowej	3:00		
41) „ XXIII — <i>Marjan Turski</i> . — Problem aktywizacji bilansu handlowego	3:00		

DO NABYCIA WE WSZYSTKICH KSIĘGARNIACH ORAZ BEZPOŚREDNIO W ADMINISTRACJI TYG. „POLSKA GOSPODARCZA” — WARSZAWA, ELEKTORALNA 2, POK. 26

POCZTOWA KASA OSZCZĘDNOŚCI P. K. O.

CENTRALA: WARSZAWA, JASNA 9
ADRES TELEGRAFICZNY: PKO

ODDZIAŁY: KATOWICE, KRAKÓW,
POZNAŃ, WILNO, ŁÓDŹ, LWÓW

C Z Y N N O Ś C I B A N K O W E :

INKASO WEKSLI I INNYCH DOKUMENTÓW WIERZYTELNOŚCIOWYCH:

P. K. O. PRZYJMUJE DO INKASA WEKSLA I INNE DOKUMENTY (CZEKI, KWITY I T. P.) PŁATNE WE WSZYSTKICH MIEJSCOWOŚCIACH KRAJU. WALUTA ZAINKASOWANA DOPISYWANA JEST NATYCHMIAST NA KONTO ZLECENIODAWCY

PRZECHOWYWANIE PAPIERÓW WARTOŚCIOWYCH (DEPOZYTY):

ZŁOŻONE DO DEPOZYTU WALORY SĄ NIE TYLKO PRZECHOWYWANE, LECZ I ADMINISTROWANE, TO ZNACZY, ŻE P. K. O. BEZ DALSZYCH ZLECEŃ, SAMA DOKONUJE REALIZACJI ZAPADŁYCH KUPONÓW I WYŁOSOWANYCH PAPIERÓW, ORAZ PRZEPROWADZA KONWERSJE I NOWE EMISJE (CENTRALA W WARSZAWIE).

Z L E C E N I A G I E Ł D O W E :

ZLECENIA GIEŁDOWE KUPNA I SPRZEDAŻY WYKONUJE P. K. O. NA WARTOŚCIACH NAJKORZYSTNIEJSZYCH ŚCIŚLE WEDŁUG KART UMOWY (SZLUSÓW GIEŁDOWYCH). P. K. O. SKUPIJE RÓWNIEŻ KUPONY WALORÓW PAŃSTWOWYCH ORAZ REALIZUJE WYŁOSOWANE OBLIGACJE PAŃSTWOWE,
.. (CENTRALA W WARSZAWIE). ..

OBRÓT PIENIĘŻNY Z ZAGRANICĄ

P. K. O. NA ZLECENIE UCZESTNIKÓW OBROTU CZEKOWEGO LUB OSZCZĘDNOŚCIOWEGO PRZEKAZUJE ZAGRANICĄ DOWOLNE KWOTY BĄDŹ TO CZEKAMI NA BANKI ZAGRANICZNE DO WSZYSTKICH ZNACZNIEJSZYCH PAŃSTW, BĄDŹ TO CZEKAMI PRZEKAZOWEMI NA URZĘDY CZEKOWO-POCZTOWE, JAK RÓWNIEŻ ZAPOMOCA PRZELEWÓW NA ZAGRANICZNE KONTA CZEKOWO-POCZTOWE DO AUSTRII, BELGII, DANII, FRANCJI, CZECHOSŁOWACJI, HOLANDJI, JUGOSŁAWII, LOTWY, WŁOCH, TUNISU, SZWECJI, SZWAJCARJI.

PRZEKAZYWANE Z ZAGRANICY PIENIĄDZE DO POLSKI DOPISYWANE SĄ NA KONTA P. K. O. W POLSCE LUB PRZEKAZYWANE DO WSKAZANYCH MIEJSC ZAMIESZKANIA ADRESATÓW W KRAJU.

UDZIELANIE POŻYCZEK (LOMBARD):

UCZESTNICY OBROTU CZEKOWEGO I OSZCZĘDNOŚCIOWEGO MOGĄ OTRZYMYWAĆ POŻYCZKI LOMBARDOWE NA ZASTAW PAPIERÓW PAŃSTWOWYCH, KOMUNALNYCH ORAZ AKCYJBANKU POLSKIEGO NA DOGODNYCH WARUNKACH.

WSZYSTKIE FORMALNOŚCI MOGĄ BYĆ ZAŁATWIANE RÓWNIEŻ W DRODZE .. .. KORESPONDENCJI. .. ..

SAFESY (CENTRALA I ODDZIAŁY W KRAKOWIE, LWOWIE)

P. K. O. wynajmuje Kasetki (safesy) różnych wymiarów na bardzo dogodnych warunkach

„POLMIN”

Państwowa Fabryka Olejów Mineralnych

CENTRALA: LWÓW, ULICA AKADEMICKA 7

TELEFONY: 102-20 do 102-23

RAFINERJA W DROHOBYCZU

REPREZENTACJA W GDAŃSKU
POLISH PETROLEUM COMPANY
KREBSMARKT 7/8

PRZEDSTAWICIELSTWA ZAGRANICZ-
NE WE WSZYSTKICH STOŁECZNYCH
MIASTACH EUROPY

DZIĘKI DŁUGOLETNIJ PRAKTYCE RAFINE-
RYJNEJ I DOŚWIADCZENIOM NA POLU TECHNIKI
SMARNICZEJ, DOSTARCZAMY PRODUKTY SMA-
ROWE NAJWYŻSZYCH GATUNKÓW PO JAK
NAJŚCIŚLEJ SKALKULOWANYCH CENACH. ———

WŁAŚCIWE ZASTOSOWANIE WYSOKOWAR-
TOŚCIOWYCH OLEJÓW I SMARÓW „POLMIN”,
DOSTOSOWANYCH DO WARUNKÓW PRACY
WSZYSTKICH MASZYN I SILNIKÓW, ZAPEWNI
UZYSKANIE WSZELKICH KORZYŚCI, ZWIĄZANYCH
Z RACJONALNĄ GOSPODARKĄ SMARNICZĄ.

**OLEJE I SMARY AUTOMOBILOWE „POLMIN”
SĄ DO NABYCIA WE WSZYSTKICH NASZYCH; ODDZIAŁACH ORAZ
W PIERWSZORZĘDNYCH SKŁADACH Z AKCESORJAMI SAMOCHODOWEMI**

O D D Z I A Ł Y: BIAŁYSTOK, BYDGOSZCZ, DOLINA GDYNIA, JAROSŁAW, KALISZ,
KOWEL, KRAKÓW, LUBLIN, LWÓW, ŁÓDŹ, PIŃSK, PŁOCK, POZNAŃ,
RÓWNE, SIEDLCE, STRYJ, SOSNOWIEC, TOMASZÓW MAZOWIECKI,
TORUŃ, WARSZAWA, WILNO ———